ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur.

Sene: 11 Haziran 1933 Sayı: 131

KANUNLAR

Belediye Yapı ve Yollar KANUNU

Kanun numarası: 2290 **Neşri tarihi: 21-6-1933**

FASIL: 1

Belediyelerin harita ve projeleri

Belediyelerin halihazır haritası

Madde 1 — Belediye kanununun 4 üncü maddesine göre yapılması lâzım gelen sınır haritasına ait hükümler baki kalmak üzere her belediye, bu kanunun neşri tarihinden itibaren Dahiliye Vekâletince tayin olunacak müddet içinde beldenin 1/2000 ve 1/500 mikyasında iki kıt'a halihazır haritası ve 1/1000 mikyasında tesviye münhanili bir harita yaptırmağa ve tasdikli birer suretini vekâlete göndermeğe mecburdur.

Beldelerin müstakbel şehir plânı

Madde 2 — Bu kanunun neşri tarihinden itibaren beş

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA 1946

sene içinde her belediye münferiden veyahut belediye kanununun 133 üncü maddesi hükümlerine tevfikan birlik tesisi suretile kabiliyet ve ihtisasları Dahiliye Vekâletince tasdikli mütehassıslara beldenin müstakbel şehir plânını tanzim ettirmekle mükelleftir. Mütehassıs bulunmamak veya bütçeleri müsait olmamak gibi imkânsızlıklar karşısında Dahiliye Vekâletince bu müddet temdit edilebilir.

Madde 3 — Mütehassıslar tarafından yapılan beldenin müstakbel şehir plânı belediye kanununun 70 inci maddesinin 9 uncu fıkrasile 71 inci maddesine göre belediye meclisi tarafından tetkik ve belediyenin ihtiyaçlarına uygun olduğu kabul edildikten ve mahallin en büyük mülkiye memurunun tasvibine ve Ankara İmar Müdürlüğünün tasdikına iktiran ettirildikten sonra herkesin malûmu olmak üzere belediye dairesine asılır ve keyfiyet halka ilân edilir.

İmar Müdürlüğüne vürudu tarihinden itibaren üç ay içinde tasdik edilmiyen plânları tatbika başlamağa belediyeler salâhiyettardır.

Belediye Meclisile mütehassıs arasında zuhur edecek idarî ihtilâfların hallinde Dahiliye Vekâleti hakemdir. Fennî hususlar hakkındaki ihtilâflar için hakem vazifesini Dahiliye ve Nafıa ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletleri müşterek yaparlar.

Müstakbel şehir haritasının tanziminde esaslar

Madde 4 — Müstakbel şehir haritasının tanziminde mücbir sebepler olmadıkça riayet olunması lâzım gelen esaslar aşağıda gösterilmiştir.

Mücbir sebeplerin takdiri Dahiliye Vekâletine aittir.

A) Müstakbel şehir haritasının tanzimi sırasında elli sene içindeki nüfus değişmeleri göz önüne getirilerek her beldenin müstakbel mevkii ve vüs'atı ve şekli ona göre tesbit ve tahdit olunacaktır.

B) Beldenin müstakbel vüs'ati, yani şehir haritasının mesahai sathiyesi o beldenin müstakbel nüfusuna göre aşağıdaki emsaller ile darbolunan miktar mecmuunu geçmiyecektir;

Müstakbel nüfus × 50 = M 2 ev, bahçe, yol ve meydanlar.

Müstakbel nüfus × 4 = M 2 ticaret ve sanayi mahalleri,

Müstakbel nüfus × 4 = M 2 koru, çayır, göl ve oyun yerleri,

Müstakbel nüfus × 3 = M 2 hastane, mezarlık, hamam, otel ve kahvehane gibi umumî yerler,

Müstakbel nüfus × 2 = M 2 resmî ve askerî müesseseler ve talim yerleri,

Müstakbel nüfus × 2 = M 2 mektep ve kütüphanelere tahsis edilecek yerler.

Muhafazası arzu edilen eski eserlerin yerleri ayrıca zammedilecektir.

Mahallî hususiyet ve icabata göre yukarıdaki miktarların yüzde iki nisbetinde arttırılması veya azaltılması belediye encümeninin kararı ve Dahiliye, Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekilliklerinin tasvibile mümkün olur.

C) Müstakbel şehir plânlarında, yukarıki, fıkrada yazılı, belde kısımlarının mıntaka mahalleri ayrı ayrı gösterilecektir.

Bunlardan kışla, tamirhane ve fabrika, hastane tephirhane, parlamağa veya yanmağa müsait madde depoları, mezbaha, hayvan pazarı, mezarlık ve bostanların, sıhhî ve içtimaî ve bedii cihetler gözetilerek, belde sınırını tahdit edecek veçhile tesbitine ve mezarlıklar için mahallî sıhhiye komisyonunun reyi alınarak beldenin münasip bir mahalli ve mezbaha ile fabrikalar için memlekette en çok esen rüzgârların aksi istikametinde bir yer intihabına riayet edilmesi lâzımdır.

Ç) Müstakbel şehir haritasının ihtiva edeceği adaların köşeleri zaviyei kaime ile nihayetleneceği gibi enleri mesken kısmında 50 - 80, ticaret kısmında 25 - 50, sanayi kısmında 80 - 120 metre ve boyları mesken kısmında 150 - 250, ticaret kısmında 75 - 150 sanat kısmında 250 - 400 metre olacaktır.

Köşeleri zaviyei kaime ile birleştirilmesi imkânı bulunmadığı takdirde ve kıymetli eserlerin muhafazası veya göze çarpacak bir hale getirilmesi veyahut arazi vaziyetinin müsaadesizliği gibi mecburiyetler karşısında köşelerin en az otuz derecelik zaviye teşkil etmesi caizdir. 45 dereceden aşağı

zaviyei hadde olan köşelerin re'sten itibaren iki dıl'ından dörder metrenin yola terki mecburîdir.

D) Çıkmaz sokak ihdas olunmayacağı gibi dörtten fazla yol bir mevkide birleştirilmiyecektir. Yollar imkân derecesinde şimali şarkî ile cenubu garbî istikametinde olacak ve genişliklerin 30 mislinden fazla imtidat ettirilmiyecektir.

E) Belde içinden geçen şimendüfer hatlarının istimlâk hudutlarından itibaren her tarafından iki tarafında 30 metrelik bir saha boş bırakılacaktır.

F) Su kenarlarında rıhtımdan veya rıhtım yapılabilecek noktadan on metre genişliğinde bir mahal, umumun istifadesine mahsus olarak, serbest bırakılacaktır.

G) Muhafazası istenilen abide ve mabetlerin her tarafı en az 10 metre genişliğinde açık bulundurulacaktır.

H) Yolların genişliği (yaya kaldırımları dahil) en az 9,5 metre olmak üzere ihtiyaca göre tespit olunacaktır. Bu takdirde yolun her tarafından iki metre 25 santimetre genişliğinde yaya kaldırımları için yer ayrılacaktır. Şehir ve kasabalar kenarlarındaki bir taraflı yollarda bu miktar fennî ve mahallî sebeplere müsteniden belediye encümenlerince yol genişliği 4,5 metre olmak üzere 6 metreye kadar indirilebilir.

İ) Yol genişlikleri 9,5 adedine 2,5 metre zammolunarak katî ihtiyaca göre 12 14,5 ve 17 metre gibi yollar yapılır. 9,5 metre ve bundan geniş olan yollara ağaç dikilir.

J) Yollar en az 1/250 meylinde olacaktır. Meyil, ana caddeleri için imkân bulundukça %4 ü ve caddeler ile sokaklar için %10 u geçmez. meylin kısa mesafelerde birdenbire değişmemesi lâzımdır.

K) Bir münhani ile devamı lâzım gelen 9,5 metre ve bundan geniş caddelerde münhani nısıf kutru en aşağı 100 metre olacaktır. Münhanî nısıf kutru kat'î lüzuma binaen 50 metreye kadar indirilebilir ise de bu takdirde münhani başında yol genişliği %50 artacaktır.

L) Bir münhani ile devamı lâzım gelen 9,5 metre ve bun-

dan dar yollara münhani nısıf kutru katî lüzuma binaen otuz metreye indirilebilir ise de bu takdirde yol genişliği ne ise bu genişliğin yarısı kadar yol başları geniş olacaktır. Kısa mesafelerde makûs ve gayrımütenasip münhanilerin temadi etmemesi lâzımdır.

M) Müstakbel şehir haritasında yolların mevkii ve ehemmiyetine göre binaların kat adetleri ve yükseklikleri tesbit olunacaktır. Şehir haritaları yapılıncıya kadar belediyeler bu fıkranın hükmünü tatbika salâhiyettardır.

Müstakbel şehir haritasının tatbiki

Madde 5 — Müstakbel şehir haritası katileştiği tarihten itibaren belediye kanununun 15 inci maddesi 30 uncu fıkrasına tevfikan beş senelik proğrama ithal edilerek haritanın tatbiki için icabeden fennî tafsilât plânları ve hesapları beş sene için ikmal ve tatbik edilmek mecburidir.

Şu kadar ki birinci beş senede tatbik ve ikmali mümkün olmıyan kısımların 2 inci veya üçüncü beş senelik proğramlara terki belediye meclisinin esbabı mucibeli kararı üzerine dahiliye vekâletinin tasvibine bağlıdır.

Arsaların tevhit ve tevzii

Madde 6 — A) Belediyeler müstakbel şehir haritasının tatbiki sırasında mevcut arsaları plân icabatına göre tevhit veya ifraz etmeğe ve arsa sahiplerinin istihkakına göre münferiden veya şayian tevzi etmeğe veya arsanın bitişik bulunduğu bina sahiplerine kıymeti mukabilinde temlike salâhiyettardır. Tevhit ve ifraz ve tevzi hususunda arsaların hali hazır mesahai sathiyesi ve mevkii ve kıymeti ve arsa sahiplerinin istihkakı esastır.

Arsaların tevhit ve ifraz ve tevziini gösteren haritanın tatbiki belediye encümeninin tasdikine bağlıdır. Müstakbel şehir

haritası dahilindeki arsaların tevhit ve ifraz ve tevziinde mesahai sathiyelerin aynen muhafazası kabil olmadığı takdirde tevziatı nihayet %15 şe kadar noksan ile yapılır.

Müstakbel şehir haritalarının tanziminden sonra arsalarda yapılacak ifraz muamelesi belediyelerce tasdik olunmadıkça tapu dairesince tescil olunamaz.

Şehir haritasının tatbiki dolayisile ada dahilinde kalarak münferiden bina inşasına müsait olmayan arsalarla methal veya mahreci olmaması hasebile kullanılmağa müsait bulunmayan binalar belediyece istimlâk edilir ve şehir haritasında gösterilen arsalar ilhak edilmek üzere istimlâk bedeli ilhak olunacak arsa veya bina sahibinden altı sene müddetle ve üç taksitte tahsil olunur.

B) Belediyeler, imar hududu içinde bulunan mahallerde tasdikli ve kat'î plânı tatbik ederken binaların yola giden arsalarından artan kısımlarında ve o mahallerde sahipleri tarafından henüz üzerine bina yapılmayan veyahut mevcut binaları yanarak veya yıkılarak kalmış olan arsalardan üzerlerine şehir plânına göre bina yapılması mümkün olmıyanları yanındaki arsa ve binalarla şüyulandırarak birleştirmeğe ve yeniden plânın icabatına ve arsa sahiplerinin istihkakına göre arsa ve bina sahiplerine tevzie salâhiyettardır.

C) Plâna uygun olarak açılan yollarda yapılan tadiller sebebile istifade edilmiyecek bir hale gelmiş olan binalar arsa hükmündedir.

İstifade olunabilecek halde kalan bina yanmadıkça veyahut yıkılma istidadı göstermedikçe veyahut (B) fıkrasında birleştirmeğe tâbi tutulacakları gösterilen arsa ve binalara bitişik olmadıkça bu hükme tâbi tutulamazlar.

D) Yukarıki fıkralar mucibince şüyulandırılacak mahallerin şüyuunu izale aşağıdaki biçimde yapılır:

Şüyulu arsa ve binalara Belediyenin bir mühendis veya kalfası ile Ticaret Odasınca kendi azalarından gösterilecek ve Belediyece emlâk sahiplerinden seçilecek birer zattan mürekkep bir heyet tarafından kıymet takdir olunur.

Kıymet takdirinde o tarihteki alım ve satım esas ittihaz edileceği gibi bir binanın bir cüz'üne kıymet takdiri lâzımgeldikte o cüzün ayrılmasile kalacak kısımda yapacağı tesir dikkat nazarına alınır.

Yukarıki fıkralara göre şüyulandırılan yerlerin ya aralarında veya mahkemeye müracaatla üç ay içinde şüyuu izale etmeleri lüzumu Belediye tarafından hissedarlara tebliğ olunur. Hissedarların ikametgâhları malûm değil ise gazete ile ilân olunur.

Bu müddet içinde alâkalılar aralarında şüyuu izale etmişler veya içlerinden biri mahkemeye müracaat eylememişse Belediye hissedar gibi şüyuun izalesi davasını açabilir.

Bina yapılması menedilen mahallerin istimlâki

Madde 7 — Altıncı madde mucibince bina yapılması menedilen mahaller beş sene içinde belediye tarafından istimlâk veya sahibinin rızası olduğu takdirde müstakbel şehir haritasına mutabık diğer bir mahal ile mübadele edilir. Tanzim ve tasdik edilmiş olan plânları tatbika başlamış şehirler için mezkûr müddet, plânın tatbikından başlar.

Umumun menfaatine mahsus mahaller için resmî müesseselere ait yerlerin terki

Madde 8 — Müstakbel şehir haritalarında yol ve yeşillik gibi umumun menfaatine mahsus olarak gösterilmiş bulunan yerler tesisi veya bu gibi yerlerin genişletilmesi idarei hususiye ve maliyeye ve evkafı mazbutaya ait arazi ve arsaların istimlâkini icap ettirirse belediyenin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı ile bu yerler belediyeye parasız terkedilir. Ancak bu yerler üzerinde müsakkafat bulunduğu takdirde halihazır kıymeti takdir edilerek bedeli belediye tarafından tesviye olunur.

Yol ve meydan üzerinde inşa edilecek binalar

Madde 9 — Müstakbel şehir haritasına göre tesis ve tevsi ve tanzim edilecek yol ve meydanların yanlarında yeniden yapılacak binalar yüksekliği ve cephelerinin inşa tarzı ve arsalarının genişliği hakkında talimatnamesine tevfikan kararlar ittihazına belediye meclisleri salâhiyettardır.

Belediye meclislerinin bu kararları nahiye ve kazalarda kaymakamın ve vilâyetlerde valinin tasdikile katileşir.

* * *

FASIL : 2

Yapılar ve tamirler

İnşaat için müracaat

Madde 10 — Resmî ve gayriresmî bütün inşaat için belediyelere tahriren müracaat edilir.

Plânı olan ve tatbik edilmekte bulunan beldeler ile belediye fen memuru bulunan beldelerde bu müracaatnameye üçer adet 1/500 mikyasında arsanın vaziyet plânı ile 1/100 mikyasında inşaat plânını leffetmek lâzımdır.

Belediyeler yapılacak binanın hususiyetine göre daha büyük mikyasta haritaya ve plâna ait hesapları tetkike ve daha fazla izahata lüzum görürler ise tahriren talep etmeğe salâhiyettar ve yapı sahipleri bunları tahriren vermeğe mecburdur.

Yapılması menedilen veya şarta talik olunan bina sahiplerine esbabı mucibe ile nihayet on beş gün içinde tahriren cevap verilir. Bu müddet içinde cevap almıyan müracaat sahibi yapıya başlamağa ve plânlarına göre yapıyı tamamlamağa salâhiyettardır. Hususî fen ve ihtisas icaplarının tatbikına

lüzum gösteren yapılar için o fen ve ihtisas kaideleri cari olur.

Ruhsatname ve belediye kontrolu

Madde **11** — Müstakbel şehir haritası hududu dahilinde her nevi yapı yapılmak için evvelemirde vaziyet plânı tetkik olunarak şehir plânına uygun olduğu anlaşılmadıkça müsaade edilemez.

Belediyeler, yapılar ve tamirler ve ilâveler için istenilen ruhsatnameyi, bunların lâzım şartları haiz olup olmadıklarını kontrol ile fennî tedbirler ittihaz ettirdikten sonra verilir.

Belediyeler müracaat sahiplerinin fennî müşküllerine çalışma saati içinde şifahen cevap vermekle mükelleftir.

Her türlü yapının istimalinden evvel belediyelere müracaat olunup belediyelerce kabul olunan inşaat plânına ve o plândaki fennî ve umumî hıfzıssıhha kanunu hükümlerine uygun olarak ikmal edildiğini mübeyyin rapor alınmadıkça istimali memnudur.

Bu tetkikat için inşaat sahiplerinden ayrıca ücret ve masraf alınmaz.

Ruhsatnameden sonra yapılarda tadiller

Madde **12** - Belediyeler, ruhsatnameye arsanın plânına ve yapının mevkiine göre bu kanun hükümlerinin tamamen tatbiki için lâzımgelen kayıtları ilâve ve yapı sahipleri de yapıyı o surette bitirmeğe mecburdur.

Yapı sırasında yapılacak tadiller için onuncu ve on birinci maddeler hükümleri tatbik edilir.

Ruhsatname hilâfına yapılar

Madde **13** — Ruhsatname almadan başlanılan yapılar belediyelerce derhal durdurulur. Yapı esas itibarile mahzurlu görülmez ise plânların tasdiki cihetine gidilmekle beraber ruh-

satname bedeli dört kat istifa edilir. Yapı esas itibarile mahzurlu bulunur ve bu kanun hükümlerine uygun görülmez ise yıktırılır. Ruhsatname alındığı halde hükümlerine riayet edilmeksizin devam eden yapılar derhal durdurularak ruhsatname hükümlerine muhalefetin derecesine göre atideki tarzda muamele tatbik olunur.

Eğer ruhsatname hilâfında yapılan işler mahzurlu görülmez ve bu kanun hükümlerine mugayir bulunmaz ise tasdik edilmekle beraber ruhsat resmi dört kat istifa olunur.

Yapılan işler esas itibarile mahzurlu ve kanun hükümlerine mugayir görülürse bu mahzurlar ve kanun hükümlerine uygun görülmiyen cihetler ıslah ettirilir. Islah edilmiyecek halde ise yıktırılır. Şehrin umumî plânına göre yola ve meydana tecavüz eden aksam yıktırılır. arsanın şehir plânına uygun olmamasından dolayı tahriren menedildiği veya müsaade edilmediği halde devam edilen yapılar kezalik yıktırılır.

Yukarıki fıkralar hükmünce yıktırılacak binaların yıktırılması hakkında belediye encümenlerince verilecek kararlar eshabına tahriren tebliğ olunur. Bu karara sahiplerinin bir hafta zarfında mahallî idare heyeti nezdinde itiraza salâhiyetleri vardır. İdare heyeti kararı kat'î ve lâzımülinfazdır.

Yıkılan binaların enkaz bedelinden ilk evvel yıkmak masrafı istifa olunur.

Ruhsatnamenin yapı yerine asılması

Madde 14 — Her yapı yerinde plân ile fennî hesapların ve ruhsatnamenin bir levhaya asılı olarak bulundurulması lâzımdır.

Yapı sahibi ruhsatnameyi aldıktan sonra işe başlayacağı günü, üç gün evvel, belediyeye haber vermeğe mecburdur.

Yapının önünün kapatılması

Madde 15 — Yollar üzerinde veya yollara beş metreden

az mesafede yapılan yapı ve tamir esnasında yaya kaldırımı bir metre serbest kalacak surette yapının şehirlerde tahta perde ile kasabalarla belediyesi olan diğer yerlerde tahta perde veya başka şey ile çevrilmesi ve yolun yapı malzemesi ile doldurulmaması ve kirletilmemesi ve icabında geceleri yolun aydınlatılması lâzımdır; bunlara riayet edilmediği takdirde belediye idaresi yapıyı durdurmağa salâhiyettardır.

Uzun zaman için tatil edilen bir yapının etrafındaki iskeleyi yıkıp tahta perdeyi cephe hattına kadar geri çektirmeğe belediyelerin salâhiyeti vardır.

Ruhsatnamenin müddeti ve uzatılması

Madde **16** — Ruhsatname müddeti ita tarihinden itibaren bir senedir. Bu müddet geçtikten sonra yapıya başlanılmamış ise ruhsatnamenin tecdidi lâzımdır, İnşaata başlanıp ta iki sene terkedilirse yeniden ruhsatname için belediyeye müracaat edilmesi lâzımdır.

Muvakkat bir zaman için yapılmasına izin verilmiş olan tesisatın müddeti ruhsatnamede tesbit edilir ve zamanı gelince belediye encümeni kararı ile temdit olunmadığı takdirde yıktırılır.

Ruhsatname alınmasını icap ettiren tamirat

Madde **17** — Ruhsatname alınmasını icap ettiren tamirat şunlardır:

A) Bir binanın büyüme ve küçülmesini istilzam eden veya binanın cephelerini değiştirecek mahiyette olan tadil ve tamirler ile temellerin ve binanın tahkimine ait tadilât,

B) Sokak üzerinde iskele kurmağı icap ettiren her nevi tadil ve tamirler. (İskele kurularak yapılacak badana, boya ve sıva için ruhsatiye alınmaz).

C) Binanın metaneti veya ziya ve hava miktarı üzerinde tesir bırakan tamirler,

Ç) Merdiven ve ocak yerlerinin değiştirilmesi,

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA 1946

D) Aptesane ve lâğım tesisatının değiştirilmesi veya yeniden yapılması.

Madde 18 — Mühendis, mimar ve inşaat kalfası bulunan mahallerde inşaata nezaret ile mesuliyetini deruhte etmiş olan mühendis, mimar veya kalfa her hangi bir sebeple olursa olsun inşaattan çekildiği takdirde belediyeyi tahriren ve resmen haberdar etmeğe mecburdur. Aksi takdirde inşaatın sonuna kadar kanunî mes'uliyetten kurtulamaz. İnşaat sahiplerinin yeniden gösterececkleri mühendis, mimar ve kalfalar dahi mes'uliyeti deruhte etmeden inşaata devam edemezler.

* * *

FASIL : 3

Yapıda riayet edilmesi lâzımgelen fennî şartlar

Sıcak ve soğuk zamanlarda yapı

Madde 19 — Gölgede nakıs dört dereceden sonra harçlı yapı yapmak memnudur. İncimadı tehir edebilecek fennî tedabir ittihaz edildiği takdirde belediyelerce inşaata müsaade edilebilir. Gölgede zait 30 dereceden fazla hararet bulunursa harç ve betonun suluca olması ve tuğla ile taşların suya batırılarak kullanılması belediyelerce emrolunabilir.

Binaların arasında bırakılacak mesafe

Madde 20 — Birinci madde mucibince yapılacak yeni plâna göre bitişik bina yapılması yasak edilen yerlerde yapılacak her kârgir binanın iki tarafında en aşağı üçer ve 28 inci madde mucibince inşaata mesağ verilen yerlerde yapılacak her ahşap binanın iki tarafında en aşağı beşer metre açıklık bırakılacaktır. Bu açıklıklar üzeri kapalı her türlü çıkıntılardan âri olarak muhafaza edilecektir. Bu gibi yerlerde şahıslar uhdesindeki arsaların miktarı böyle açıklıklar bırakılarak bi-

na yapmağa müsait olmayıp ta iki tarafında sahipli arsalar bulunursa 6 ıncı madde hükmünce muamele yapılır.

İki tarafında arsa bulunmayıpta binalar bulunursa bu yer şüyulandırılarak altıncı madde mucibince kıymeti mukabilinde iki tarafındaki bina sahiplerine temlik olunur. Münferit binaların arka bahçeleri dahilinde sahiplerinin yaptıracakları atelye, garaj, odunluk, kömürlük, mutfak gibi müştemilâtın irtifaı iki buçuk metreyi geçmemek şartile maddedeki açıklıklara tâbi olmayacaktır; ancak bunların arkalarının kârgir duvar olması lâzımdır.

Arsaların yol seviyesine göre düzeltilmesi

Madde 21 — Müstakbel şehir haritasına nazaran ve sokakların alacağı yeni irtifa seviyesine göre arsa sahiplerinin aharın hukukunu siyanet etmek şartile arsalarını belediyelerin vereceği talimat dahilinde tanzimine belediyece müsaade edilir.

Yaya kaldırımlarının şekli

Madde 22 — Yaya kaldırımlarının ayni ada etrafında mütemadî olarak yapılması mecburîdir. Yaya kaldırımlarından bina içine araba geçirilmesi gibi bir lüzum halinde yol ortası, kenarının yaya kaldırım ile fennî bir tarzda birleştirilmesi icebeder.

Yaya kaldırımı yapılmamış olan yerlerde bina sahipleri tarafından yaptırılacak yaya kaldırımlarının dahi belediye tarafından tesbit edilen şartlara uygun olması lâzımdır. Sonradan bütün adanın yaya kaldırımları yapılırken bu surette evvelden yapılmış olan kısım sahibine bundan dolayı bir mükellefiyet tahmil edilemez.

Binaların rengi

Madde 23 — Her caddenin binalarının cepheleri ile bah-

çe parmaklıklarına vurulacak boyaların renklerini tayine belediyelerin salâhiyeti vardır. Yeniden bina yapanlar ve mevcut binaların boyalarını yeniliyecekler belediyenin kararına riayetle mükelleftir.

Bahçe duvarları

Madde **24** — Bahçe duvarlarının yol üstüne isabet eden kısımlarının mevkiine göre yüksekliği bir buçuk metreyi geçmemek üzere belediyelerce tesbit olunur. Bir buçuk metre yüksekliğinde yapılan duvar üzerine bir metre yüksekliğinde parmaklık yaptırılabilir. Meyilli yerlerde bahçe duvarı bu esas dairesinde kademeli yaptırılır.

Bina çıkıntıları ve merdivenli methaller

Madde **25** — Bir binada yol üzerinde çıkıntı yapabilmek için bulunduğu yolun 9,5 metre veya bundan geniş olması ve cephe uzunluğunun üçte ikisini geçmemek suretile yaya kaldırımından en aşağı üç metre 25 santimetre yüksek ve arsa hududundan en aşağı iki metre açıklıkta bulunması şarttır. Bu çıkıntıların genişliği 75 santimetreden fazla olamaz.

Bina methallerinde merdivenler yola ve kaldırıma tecavüz edemez. Tecavüz ettiği takdirde onbeş gün içinde kaldırılması sahibine ihtar edilir ve kaldırılmaz ise belediye tarafından yıktırılır. Yıktırılma parası sahibinden alınır.

Balkon ve tarasa ve pencere korkulukları

Madde **26** — Her türlü binada balkon ve tarasa etrafında en az 75 santimetre yüksekliğinde korkuluk veya parmaklık yapılması mecburîdir Halen eksik olanların hemen ikmali lâzımdır.

Her türlü binalarda pencere tabanları, döşemeden itibaren 75 santimetreden alçak olanların pencere dışına taban seviyesinden itibaren 60 santimetre yüksekliğinde parmaklık konulacaktır.

Zemin katı ve yol seviyesi

Madde 27 — En arızalı arsalarda bile zemin katı yol seviyesinden en çok 50 santimden aşağı ve iki metreden yukarı olamaz.

Bodrum kapılarının ve methallerinin yol cephesinde olmasına müsaade edilemez. Zemin katında bina cephesini 10 santimi tecavüz edecek cumba yapılması yasaktır. Zemin katı tabanı pencerelerinin kanatları açıldığı zaman yine bina cephesini 10 santimden fazla geçmemesi lâzımdır.

Yangın duvarları

Madde 28 — Çevre duvarları taş, tuğla ve bunların bulunmadığı yerlerde kerpiç ve buna mümasil maddelerden, iç duvarları ile döşeme ve tavanları tahtadan olan yapılar yarım kârgir, çevre ve bölme duvarları ile çatıdan başka döşemesi ve tavanları yanmaz ve ateşi başka yere sirayet ettirmez maddeden olan yapılara tam kârgir denilir. Hımış, tahta kaplama ve bağdadî veya duvarları tel üzerine sıvalı yapılara ahşap denilir. Şehir içinde bitişik yarım kârgir yapılar arasındaki duvarlar çatının her yerinde kiremitten 80 santimetre yüksek yapılacaktır.

Işıklık

Madde 29 — Bir binada ışıklık yapılması lüzumu hasıl olur ise ışıklığın genişliği bu vasıta ile aydınlık alacak mahallin büyüklüğüne göre tesbit edilir. (İki katlı binalarda eni en aşağı bir metre olmak üzere dört metre murabbaı ve daha fazla katlı olanlar da altı metre murabbaı olmalıdır).

Işıklıkların etrafı kârgir olmalı ve açık renkte sıvanmalı ve en aşağı katta bina dahilinde methali bulunmalıdır.

Işıklıkların üzeri cam ile kapalı ise hava değiştirici menfezler yapılmalıdır.

Soba boruları

Madde 30 — Yeni yapılan binalarda soba boruları mutlaka baca vasıtasile dışarıya çıkartılır.

Bacaların ebadı

Madde 31 — Bacalar için en aşağı genişlik 14 santimetredir. Bacaların haricî satıhlarına ahşap bir kısmın bitiştirilmesi caiz olmayıp ara yerde en az 15 santimetre bir açıklık bırakılmalıdır.

Baca, binanın muhit duvarı içinde yapılacak ise bu duvarlar 25 santimetreden az olduğu takdirde bacanın dış duvarları 12 santimetre tuğladan ve tuğla olmayan yerlerde yanmayacak maddelerden yapılmalıdır.

İmalâthane bacalarının iç borularının en aşağı 30 santimetre olması şarttır.

Bacaların yüksekliği

Madde 32 — Bacalar şakulen çatıya kadar örülmeli ve dam sathından yukarı en yüksek noktaya nazaran 50 santimetre daha yukarıda olmalıdır. Bacanın çatıdan yukarı çıkan kısmı bir buçuk metre irtifaı geçerse bacayı demir kancalarla çatıya bağlamak lâzımdır. Bir bacanın aynı bina içinde 45 derece meyle kadar eğri yapılması caizdir. Bu takdirde meyil 15 dereceyi geçerse kıvrılan noktada iyi kapanabilecek bir temizleme menfezi bırakılmalıdır. İki ev bacasının birbirine raptı memnudur.

Döşeme seviyesile tavan arasındaki mesafe

Madde 33 — Ev ve apartmanlarda döşeme seviyesile tavan arasında en aşağı 2,85 metrelik bir mesafe olmalıdır. Bodrum ve çatı katları iki metre yirmi santim irtifaından aşağı olamaz. Odun ve kömürlükler müstesnadır.

Mutfak ve aptesane ve banyo yerleri

Madde 34 — Banyo yerlerinin en aşağı üç buçuk metre murabbaı sathında olmak üzere bir metre 70 santimetre genişliğinde olması lâzımdır. Aptesaneler en aşağı 90 - 120 santimetre genişliğinde olmak üzere bir metre murabbaı sahasında olacaktır. Mutfaklar en aşağı iki metre genişlikten ve beş metre murabbaı mesahai sathiyeden küçük olamaz. Mutfak aptesane ve banyo döşemeleri malzeme ve usta bulunan yerlerde mutlaka beton veya tuğla olacaktır. Mutfak aptesane ve banyo yerlerinin kâfi miktarda hariçten ziya ve hava alması lâzımdır.

Mutfak, aptesane ve banyo yerlerinde fennî tedbirler

Madde 35 — Kanalizasyon (ana lâğım) olmiyan yerlerde kirli sular için yapılacak çukurlar fen dairesinde yapılmalı ve ne koku ve ne de mayiat harice tereşşüh ettirilmemelidir.

Lâğımlar ve ahırlar, su kuyularından en aşağı 10 metre mesafede olmalıdır. Bu mesafe arazinin cinsine ve kuyu taban ve cidarının gayrikabili nüfuz olarak inşa edilip edilmediğine tâbi olmak üzere mahallî sıhhiye heyetince tezyit veya tenkis edilebilir.

Yağmur borularının uzunluğu

Madde 36 - Yağmur boruları kanalizasyon mevcut olan yerlerde doğrudan doğruya buraya ve olmıyan yerlerde yaya kaldırımlarından on santimetre yüksekliğe kadar aşağı indirilecektir. Halen buna muhalif olanların bir sene zarfında ıslahı icap eder.

Yağmur borularının genişliği

Madde 37 — Yağmur borularının kutru en aşağı 8 san-

tim olup bir binaya lâzım yağmur borusunun adedi şu suretle tesbit olunur :

Yağmur boruları makta'larının mesahai sathiyesi mecmuu dam sathının metre murabbaı adedi kadar santimetre murabbaına müsavi olmalıdır.

Yağmur boruları münteha parçaları ya font borudan veyahut zeminden itibaren bir buçuk metreye kadar siper içinde olmalıdır.

Merdivenler

Madde 38 – Üç basamaktan ziyade merdivenlere korkuluk yapılması lâzımdır. Bina dış methal merdivenlerinin tahtadan yapılması yasaktır. Ahşap merdivenler ancak hususî binalar içinde yapılabilir. Apartıman, mektep, sinema ve otel gibi umumî yerlerde yapılamaz. Altı geçit olan merdivenlerin her yerinde en aşağı bir metre 80 santimetre yükseklik olmalıdır.

Basamakların eb'adı

Madde 39 – Basamak genişliği en aşağı 25 ve yüksekliği en çok 18 santimetredir. Umumî müesseselerde yükseklik en çok 15 ve genişlik en az 30 santimetredir. Bodrum ve tavan arası merdivenlerinde genişlik için 23, yükseklik için 20 santimetreye müsaade edilir. Yalnız bir aileye mahsus merdivenlerde basamak tulü bir metre ve kat adedi çoğaldıkça onar santim fazla olarak bir buçuk metre genişlikte olmalıdır. Umumî binalarda basamak uzunluğu bir buçuk metre ve bodrum ve tavan arasında 75 santimetre kâfidir. Helezonî merdivenlerde mihverden 15 santimetre mesafede, en az 10 santimetre basamak genişliği olmalıdır.

Pencere ve kapılar

Madde 40 – Bir mahalde açılacak pencerelerin satıhları mecmuu en aşağı o mahal maktaı ufkisinin onda birine müsavi olmalıdır.

Apteshanelerde pencere genişliği 70 santimetre murabbaı olmak ve döşeme seviyesinden pencere tabanına kadar yüksekliği en aşağı 90 santimetre bulunmak lâzımdır. Kapı yükseklikleri bodrum ve tavan aralarında (iki metreden) alçak ve (90) santimetreden dar olamaz. Oda kapıları yüksekligi en az iki metre ve genişliği 90 santimetredir, Sokak kapılarının genişliği en az bir metredir, Umuma mahsus yerlerde içeriye açılır kapılar yapılması yasaktır.

Havagazı tesisatı

Madde **41** — Binalar dahilinde hava gazı boruları ancak kaynama demir veya çelikten olabilir. Bilhassa kurşun boruların kullanılması yasaktır. Şehir dahilinde bilcümle umumî tesisat güzergâhlarının her kes tarafından kolayca bulunacak veçhile işaretler ile gösterilmesi lâzımdır. Bilhassa şebeke tekatu noktaları evlere girdiği noktalarda ve büyük binalarda kâfi surette emniyet tertibatı yapılması şarttır.

Patlayıcı maddelerin bulunduğu yerlerde siperi saika ve damlarda siperler

Madde **42** — Mebani muhafazası, insan ve hayvan hayatının tehlikeden kurtarılması için belediye sınırı dahilinde patlayıcı maddeler bulunan yerler ile yüksek veya sivri tesisata paratoner vazedilir. Keza halen mevcut olanlar ile bundan böyle tesisine müsaade edilecek çatılardan sathı ufkiye nazaran 45 dereceden fazla meyil zaviyesi teşkil etmiş olanlarının saçağı etrafına korkuluk yaptırılır.

* * *

FASIL: 4

Müstakil maddeler

Yapı tabirinin şumulleri

Madde **43** — Belediye teşkilâtı olan yerlerde her nevi yapılar «Hükûmete ve resmî diğer müesseselere ait olanlar dahil» bu kanun hükümlerine tâbidir. Yapı tabirile toprak

altında ve üstünde sabit ve müteharrik ve daimî ve muvakkat bilcümle tesisat ile bunların ilâve tebeddülleri anlaşılır.

Yıkılmağa başlıyan bina ve duvarlar

Madde 44 — Yıkılacak halde bulunan ve imarı kabil olmıyan bırakılmış binalar veya duvarlar belediyeler tarafından belediye encümeni kararile hemen yıktırılacaktır. Bu kabil bina veya duvarların sahipleri varsa yıktırılması için belediye tarafından en az on beş gün müddet tayin edilerek sahiplerine bir ihbarname gönderilir. Bu müddet zarfında sahipleri tarafından yıktırılmazsa belediyeler tarafından derhal yıktırılır. Yıktırma masrafına tekabül edecek miktarda enkaz satılır ve masraf bundan tesviye olunur. Yıktırılması icap eden binaların on beş gün müddete tâbi tutulması tehlikeli görüldüğü fen memuru tarafından tahriren beyan olunduğu takdirde sahiplerine çabuk ihbarname gönderilir ve sahibi tarafından 24 saat içinde boşaltılmaz veya yıktırılmazsa belediye tarafından gene belediye encümeni kararile yıktırılarak bedeli evvelki fıkra mucibince tahsil olunur.

Şehirdeki ağaçlar

Madde 45 — Şehir içinde ve dışında müstakbel şehir haritaları mucibince ağaçlık olarak tesbit edilmiş olan yerlerde belediyece tayin olunacak günlerde her evin senede bir ağaç dikmesi veya diktirmesi ve bunların belediyeler tarafından muhafazası mecburidir. Şehir dahilinde nüfusunun iki misli miktarda metre murabbaı ağaçlık olan yerler bu madde hükmünden müstesnadır.

Yol levhaları ve bina numaraları

Madde 46 — Her belediye bir sene içinde yol ve sokak levhalarını ve bina numaralarını muntazam bir surette tamamlamağa mecburdur.

Her sokağın başına o sokağın numarasını veya ismini taşıyan bir levha konacak ve sokak ne tarafa doğru gidiyorsa o cihet bir ok işaretile gösterilecektir. Bina numaraları sokağın bir tarafında çift ve öte tarafında tek adet olarak konulacaktır. Bina numaraları binaların sokağa çıkılacak kapısına ve eğer bina bir bahçe içinde ise bahçe kapısına ve her halde sokaktan çok iyi görülecek bir yere konulacaktır.

Arsaların sınırları

Madde 47 — Müstakbel şehir haritalarının katiyet kazandığı tarihten itibaren bir sene içinde binalı ve binasız arsa sahipleri sınırlarını hendek veya tel gibi vasıtalarla tahdide mecburdurlar. Bir sene zarfında yapılmıyan tahdit muamelesi masrafı arsa sahibinden alınmak üzere belediyece yaptırılır.

Kuyular

Madde 48 — Kuyuların komşu hudutlarından en aşağı beş metre ve komşu lâğım çukurlarından en aşağı on metre mesafede olması şarttır. Maamafih mahallî sıhhiye heyetince, bu miktar, arazinin cinsine veya kuyunun inşası tarzına göre tezyit veya tenkis edilebilir.

Kanalizasyonlar

Madde 49 — Fennî kanalizasyon şebekesi bulunan mahallerde bina sahipleri lâğımlarını kanalizasyona bağlamağa mecburdurlar. Kanalizasyon şebekesi olmıyan mahallerde kanalizasyon yapılıncıya kadar belediyeler mahallî ihtiyaç ve vesaite göre lâğım tertibatını gösterir bir talimatname yaparlar. Bu talimatnameler mahallî en büyük mülkiye memuru tarafından tasdik edildikten sonra tatbik olunur.

Ev nizamnameleri

Madde 50 — Bu kanun hükümlerinin tatbikını gösterir nizamnameler Dahiliye vekâletince tanzim olunacaktır.

Madde 51 — Fırınların ve gıdaî maddelerin bulunacakları diğer mahallerin yapılarına ve sair hususlarına ait şartlar Dahiliye ve Sıhhiye Vekâletleri tarafından tanzim olunacak bir nizamname ile tesbit edilecektir.

İlga edilen hükümler

Madde 52 — Ebniye Kanununun 16, 19, 43, 44, 47 ve 49 uncu maddelerile bu kanunun tadili hakkındaki 22 nisan 1341 tarih ve 642 numaralı kanun ve 26 mayis 1926 tarih ve 92 numaralı tefsir hükümleri baki kalmak üzere Ebniye Kanununun diğer hükümleri ve zeyilleri lâğvedilmiştir.

Madde 53 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 54 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Hey'eti memurdur. 17/6/1933

Odünç para verme işleri kanunu

Kanun numarası: 2279 **Kabul tarihi: 8-6-1933**

Madde 1 — Faizden para kazanmak için ödünç para verme işlerile meşgul olan hakikî ve hükmî şahıslar bu kanun hükümlerine göre Hükûmetten izin alırlar.

Anonim, limitet, kooperatif ve sermayesi eshama ayrılmış komandit şirketi şeklindeki bankalar ile hususî kanunlar mucibince yapılan teşekküller bu izin usulüne tâbi değildir.

Madde 2 — Ödünç para verme işlerile uğraşanlar bu kanunun mer'iyetinden itibaren üç ay içinde ve bundan sonra her sene mayıs ayı içinde beyanname vermeğe mecburdurlar.

Beyannamede borçlulardan alınacak faizin en yüksek haddi ve borçlulara tahmil edecekleri şartlar bildirilecektir.

Anonim, limitet, kooperatif ve sermayesi eshama ayrılmış komandit şirketi şeklindeki bankalar, hususî kanunlar mucibince yapılan teşekküller müstesna olmak üzere diğer hükmî ve hakikî şahıslar ödünç para verme işlerine tahsis edecekleri sermayenin Türk lirası olarak miktarını ve ticarî ikametgâhlarını beyannamelerine kaydedeceklerdir.

Madde 3 — Beyannameler üç nüsha olarak makbuz mukabilinde mahallin en büyük mülkiye memuruna verilir.

Bu beyannameler üzerine kendisine vilâyetlerce izin vesikası verilir. Beyannamelerin bir nüshası izin vesikası suretile birlikte İktisat Vekâletine, ikinci nüshası alâkadar memurluğuna üçüncü nüshası da kayıt ve ilân edilmek üzere ticaret sicilli memurluğuna gönderilir.

Madde 4 — Ödünç para verme işlerile meşgul olanlar beyannamenin büyük harflerle yazılmış bir suretini ticarî

ikametgâhlarına halkın görebileceği bir yere asmağa mecburdurlar.

Madde 5 — Senesi içinde beyannamelerindeki şartlarını değiştirmek isteyenler İktisat Vekâletine müracaat ederler. Vekâletin muvafakati halinde kendilerine yeni bir izin vesikası verilir ve usulü dairesinde ilân edilir.

Madde 6 — İzin usulüne tâbi hakikî ve hükmî şahıslar yaptıkları ödünç para verme işlerini noterlikten tasdikli bir defttere müfredatı ile yazarlar. Bu defterler İktisat Vekâletince her zaman tetkik olunabilir. Her ticarî sene sonunda defterlerin birer sureti İktisat Vekâleti teşkilâtı bulunan yerlerde bunlara, İktisat Vekâleti teşkilâtı bulunmıyan mahallerde valilere verilir.

Madde 7 — Ödünç para verme işlerile uğraşanlar kendilerinden para alanlara verdikleri paranın miktarını ve şartlarını gösteren imzalı bir vesika vereceklerdir.

Madde 8 — Müddeti içinde beyanname vermiyenlerin izin vesikaları iptal edilir.

Madde 9 — Ödünç para verme işlerinde 15 inci maddede yazılı kumüsyon ve hesap masrafları da dahil olmak üzere en çok % 12 ye kadar (12 dahil) faiz alınabilir. Bundan fazla alınan faizlerin aşağıda gösterilen nisbetler dahilindeki miktarları vilâyet hususî idarelerine ait olup bu idareler tarafından takip ve tahsil olunur.

% 12 den 15 e kadar alınacak faiz farkının % 25 i,
% 15 den 18 e kadar alınacak faiz farkının % 35 i,
% 18 den 20 ye kadar alınacak faiz farkının % 50 si,

% 20 den 25 e kadar (25 dahil) alınacak faiz farkının % 90 ı,

25 den yukarıya alınacak faiz farkının tamamı birinci fıkra mucibince alınır.

Bu suretle hususî idarelerce toplanacak paralardan izin beyannamesine uygun olanlardan hasıl olacak mebaliğin % 25 i ve izin beyannamesi hilâfında olup da borçlunun ihbarı üze-

rine tahakkuk ve tahsil edilenlerin % 50 si bu faizleri ödeyen borçlulara iade edilir.

Hususî idareler tahsil ettikleri paralardan borçluları ilân usulile haberdar ederler. Alâkadarlar ilân tarihinden itibaren altı ay zarfında müracaat ederek yukarıdaki fıkra mucibince kendilerine iade edilmesi lâzimgelen hisseyi almazlarsa bu hisseler de hususî idarelere kalır.

Madde **10** — Kabul eyledikleri vadesiz mevduata % 4,5 dan fazla faiz verenler fazla verdikleri faiçin aşağıda yazılı nisbetler dahilindeki miktarı vilâyet hususî idarelerince takip ve tahsil olunur:

% 4,5 dan % 6 ya kadar alınacak faiz farkından % 50 si,

% 6 dan % 7 ye kadar alınacak faiz farkından % 75 i,

% 7 den (7 dahil) yukarı olanlardan alınacak faiz farkının % 90 ı.

Madde **11** — Kabul eyledikleri altı ay ve daha uzun vadeli mevduata % 6,5 tan fazla faiz verenlerin fazla verdikleri miktar aşağıda yazılı nisbetler dahilinde vilâyet hususî idarelerince takip ve tahsil olunur:

% 6,5 tan % 7 ye kadarından % 50,

% 7 den % 8 e kadarından % 75,

% 8 den yukarı olanlardan % 90

(Bu vergilerin tamamı hususî idarelere aittir)

Emlâk ve Eytam Bankasının kanunu mahsusu mucibince eytam hesabı carisine verdiği faizler onuncu madde ile bu madde hükümlerine tâbi değildir.

Listesi İcra Vekilleri Heyeti kararile tertip edilecek tasarruf sandıklarının tevdiata verecekleri faiz haddi % 5 e kadar olabilir. Fazlası yukarıda yazılı hükme göre muamele görür.

Madde **12** — 9, 10 ve 11 inci maddeler mucibince vilâyet hususî idarelerine verilecek paralar, tahsil edenler tarafından her ayın sonunda tahakkuk ettirilerek ertesi ayın ilk haftası içinde hususî idare sandıklarına yatırılır. Yatırılmazsa tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur.

Madde **13** — Ödünç para verme işlerine tavassut edenler dahi ödünç para verenler gibi izin alırlar. Bu izin bir sene müddetle verilir.

Ödünç para verme işlerine tavassut edenlerin ödünç para alanlardan her hangi bir nam ile tavassut ücreti almaları yasaktır.

Madde 14 — Birinci madde mucebince izin usulüne tâbi olup ta izinsiz faizle ödünç para vermeği itiyat eden ve beyannamelerinde yazılı faiz hadlerinden fazla faiz alan ve beyannamelerindeki şartları veya faiz hadlerini muvazaa ile gizliyen hakikî ve hükmî şahıslara tefeci denir.

Madde 15 — Faiz tabirinde, ödünç para verme mukabilinde borçludan muamele vergisile damga resminden başka kumüsyon ve hesap masrafı ve sair her ne nam ile olursa olsun alınan para dahildir.

Madde 16 — Sermayesi bir milyon lira ve daha yukarı olan malî müesseselerin âmme hizmet ve menfaatlerine ait olan Nafia işlerile sınaî ve ticarî tesisat ve teşebbüsat için uzun vade ile açacakları kredilerle temin edecekleri kazançlar mukabilinde faizden başka alacakları kâr ve menfaatler bu kanun hükmüne tâbi değildir.

Madde 17 — Tefecilik edenler bir aydan bir seneye kadar hapse ve (500) liradan (10000) liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir. Ayrıca iki seneden beş seneye kadar âmme hizmetlerinden memnuiyetlerine karar verilebilir. Bu cezalar tecil edilmez.

Madde 18 — Tefecilik suçu ile mahkûm olanların izin vesikaları iptal edilir. İptal keyfiyeti ticaret siciline kayıt ve usulü dairesinde ilân olunur.

Madde 19 — Tefecilik suçu ile mahkûm olanlara tekrar izin verilmesi için mahkûmiyetin infazından sonra üç senenin geçmesi şarttır.

Tekerrürü halinde tekrar izin verilmez.

Madde 20 — Bu kanunda yazılı suçların muhakemesine Sulh mahkemelerince bakılır.

Madde 21 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 22 — Bu kanunun hükümlerini tatbika icra Vekilleri Heyeti memurdur. 11/6/1933

Borç için gayrimenkul satışına ve muvazaaya dair kanun

Kanun No. 2280 **Neşri tarihi : 18 - 6 - 1933**

Madde 1 — Bu kanunun neşri tarihine kadar ödenmesi lâzımgelen borçlardan dolayı ipotek veya haciz yolile yapılan gayri menkul satışlarında artırma bedeli icra ve iflâs kanununun 129 uncu maddesinde gösterilen on beş gün nihayetinde yeminli üç ehli vukuf tarafından takdir olunacak muhammen kıymetin yüzde yetmiş beşini tutmazsa satış geri bırakılır ve haciz yolile satışı geri bırakılan gayrimenkul dahi alacaklı ve hacze iştirak edenler için kanunî ipotek olur ve borç aşağıda yazılı şartlar dairesinde beş sene tecil olunur.

1 - Satışın geri bırakıldığı tarihteki bakiyei zimmet (ana faiz ve masraf yekûnu) üzerinden yüzde yedi buçuk faiz yürütülür. Emlâk ve eytam bankasile Emniyet sandığına ait faizler % 9 üzerinden yürütülür.

2 - Her sene nihayetinde işlemiş faizin tamamı ve borcun yüzde yirmisi ödenecektir. Ödenmediği takdirde tecil düşer ve umumî hükümlere göre icra takibi devam eder.

Şu kadar ki gayrimenkul satışının geri bırakılması halinde ipotekli alacaklı dahi borçlunun diğer mallarına ve alacak ve haklarına müracaat edebilir.

Artırma bedeli her ne olursa olsun borçlu satışın geri bırakılmayıp gayrimenkulün satılmasını isterse ihale yapılır.

Madde 2 — Bir gayrimenkul bir borç mukabilinde muvazaa yolile kat'î surette ferağ ve satış yapan borçlu dava açarak muvazaayı usulü dairesinde ispat ederse kat'î ferağ ve satışın hükümsüzlüğüne ve o gayrimenkulün borca karşı ipotek olunduğuna karar verilir.

Bu Kanunun neşri tarihinde ödenmesi lâzım gelen bu gibi borçlar hakkında birinci madde hükmü cereyan eder.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 4 — Bu Kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Hey'eti memurdur. 11 - 6 - 1933

KARARLAR VE TEFSİRLER

Askerî ve Mülkî tekaüt kanununun 23 üncü maddesinin tefsiri

Tefsir No: 185

1683 numaralı Askerî ve Mülkî Tekaüt kanununun yirmi üçüncü maddesinde yazılı filî hizmet, memuriyet sıfatı baki kaldığı halde maaşlı geçen müddettir. 29-5-1933

* * *

Devlet memurları maaşlarının tevhit ve teadülü hakkındaki kanunun 18 inci maddesinin tefsiri

Tefsir No: 186

Mesken tazminatı olarak verilen paralar borç için haczolunamaz. 29-5-1933

* * *

Ilgazın Karacaören Nahiyesinin Köprülü köyünden Ali oğlu Hatip Hasanın mahkûm olduğu ölüm cezasının on beş sene ağır hapse tahviline dair

Karar No: 755

Ilgazın Karacaören nahiyesinin Köprülü köyünden Mehmet oğlu Hamdiyi, aralarında bir değirmen davasından dolayı hasıl eylediği iğbirarla öldürtmeği tasmim ve öldürecek adam bulamıyınca taammüden tüfekle öldürmekle maznun, mezkûr köyden Battal oğullarından Ali oğlu 1302 doğumlu Hatip Hasan hakkında icra kılınan muhakeme neticesinde isnat olunan suç sabit görülerek Çankırı ağır ceza mahkemesinden verilmiş olan ölüm cezasının, Teşkilâtı Esasiye kanununun 26 ıncı maddesinin Büyük Meclise verdiği salâhiyete istinaden, on beş sene ağır hapse tahviline karar verilmiştir. 4-5-1933

TALİMATNAMELER

Devlete ait ve Devlet binası olmak üzere kiralanmış binaların yangından koruma talimatnamesi

İçeriden çıkan yangınların elektrik kuruluşlarının eksikliklerinden, soba ve soba bacaları, cıgara ve cıgara tablalarına karşı benimsememezlikten, sobaların kuruluşlarının fenalıklarından çıkmakta olduğu anlaşılmakla bunun önüne geçmek için düşünülenler aşağıda sıraya konmuştur.

Madde 1 — Elektrik kuruluşu; borular içinde ve fenne uygun olarak mütehassıslarına ve fenne uygun olmıyanlar vakit geçirilmeksizin fenne uygun olarak yaptırılacak ve olmazsa fenne uygun bir hale getirilinceye kadar kullanılmıyacaktır.

Madde 2 — Kuruluş altı ayda bir bu işteki bilgisi oradaki nafia memurlarının (fennî bilgisi vardır) diyeceği fen memurları tarafından sık sık araştırılarak rapora bağlanacaktır.

Madde 3 — Soba olan dairelerde sobalar elden geldiği kadar duvara ve tahta olan yerlere uzak olarak kurulacak ve duvardaki deliklerden ve cam yerine saç konmuş pençerelerden çıkarılacak borular saçaktan en az 25 santimetre açıktan ve bir buçuk metre yükseğine çıkarılmak ve üzerlerine tepelik konmak suretile çıkarılacaktır.

Madde 4 — Soba boruları iki ayda bir söktürülerek bacaları ile birlikte temizlettirilecek ve her temizletmede bu işe bakan memurları tarafından temizleme tarihleri gösterilerek tutacağı kâğıdı merkezde daire amirlerine ve taşralarda en büyük mülkiye memuruna yazı ile bildirecektir.

Madde 5 — Soba saç örtülü tablalar üzerine konulacak ve soba konacak yer tahta döşemeli ise tablalardan başka döşeme ile tabla arasına kenarları en çok yarımşar metre geçmek

üzere amyant veya saç konacaktır. Odun ve kömür ayrıca bir kap içinde bulundurularak kurutmak veya sair sebeplerle sobaların altına ve yanına konulmıyacaktır.

Madde 6 — Kışın günlük işin bitiminde odalardaki sobaların içinde bulunan ateşler odacılar tarafından kapalı kovalar içine alınarak söndürülecek ve ateş kalmadığı anlaşılınca oda kapıları kilitlenecektir.

Madde 7 — İşçilerden geceleri dairelerde kalacak olanlar için yatak odaları ayrılarak bu odalarda yatırılacak ve bütün iş ve yazı odalarında yatırılmıyacaktır.

İşçilerin yatak odalarına ısıtmak için konulacak soba ve mangalda yemek veya başka bir şey pişirmek yasaktır.

Madde 8 — Vilâyet, Kaza ve Nahiyelerde oranın en büyük mülkiye memuru tarafından dahiliye memurlarından biri daire âmiri ve mevcut işçiler içinden biri de işçibaşı seçilecektir. İşçiler daire âmirinin emri altında iş görürler.

Madde 9 — Binalar geceleri ve paydos günleri - varsa - daire bekçilerine ve bekçi olmıyan yerlerde işçilere sıra ile beklettirilir. Bekçileri ve birden fazla işçileri olmıyan binalar, geceleri memleket bekçileri veya polis ve jandarma devriyeleri tarafından dışından sık sık göz altında bulundurulmalıdır.

Madde 10 — Dairelerin oda kapılarında 7-15 uzunluğunda kapalı bir delik açtırılarak bu delikler gündüzleri kapanacak ve paydos zamanlarında içerileri görülebilmek için açık bulundurulacaktır.

Madde 11 — Her odaya bir numara konacak ve bu numaralar ufak maden parçalarına yazdırılarak anahtarlarına bağlanacaktır.

Madde 12 — Anahtarlar uygun yerlere konulacaktır, dolaplarda saklanacak ve bu dolapların anahtarları işçibaşı veya nöbetçilerde bulunacaktır. Dolapların kapıları camlı olacaktır.

Madde 13 — Paydostan sonra işçiler odaları kilitliyerek anahtarlarını anahtar dolabındaki numaralarına göre çengellerine asacaklar ve gece bekçilerine haber vereceklerdir.

Madde 14 — Bekçiler paydostan yarım saat sonra anahtar dolabındaki numaralarına göre anahtarları gelmiyen odaları araştıracak ve kontrol saatlerini de alarak on beş dakikada bir belli yerlerdeki anahtarile kurulmak suretile bir düzüye dolaşacak ve oda kapılarındaki açık bırakılmış deliklerden odaların içinde ateş veya duman olup olmadığını araştıracaktır.

Madde 15 — Dairelerin paydostan yarım saat sonra asıl kapısından başka kapıları ve açık kalmış pençereler varsa bekçiler tarafından kapanılacak ve bundan sonra yabancıların içeriye girmeleri yasaktır.

Madde 16 — İş bitimi çanı çaldıktan sonra hiç bir memur dairede kalamaz. Ancak paydos zamanlarında veya dairenin kapalı günlerinde çalışacakların isimleri daire amirlerine bildirilecektir.

Madde 17 — Paydosta veya dairelerin kapalı günlerinde daireye gelecek memurlar o daire şefinin bir müzekkeresile gelebilir. Bekçiler bu müzekkereyi alırlar ve vakit geçirmeksizin daire amirine gönderirler.

Madde 18 — Merkez dairelerinde işçi başı ve yardımcıları şehirde evleri de olsa sıra ile geceleri ve dairelerin kapalı olduğu günlerde dairelerde kalacaklardır.

Her daire âmiri bu iş için bir cetvel yapacaktır.

Madde 19 — Yangın söndürme aletleri aşağıda yazılmıştır.

a - Yangın tulumbası.

b - Su dolu kovalar.

c - Tazyikli şehir suyu bulunan yerlerde yangın su tesisatı (tesisat borularının kuturları bir üç çeyrekten ve hortumların yassılmış genişlikleri seksenbeş milimetre ve hortum ucuna takılan boruların ağız kuturları on dört milimetreden aşağı olmıyacaktır).

d - Dört, beş katlı yüksek binaların çok defa üst katlarında şehir suyu ya hiç yahut kâfi derecede tazyikli olamıyacağından böyle yüksek binaların üstlerine su depoları yaptırıl-

ması ve bunların boşaldıkta dolmalarını temin için motör konulması ve binaların katlarına yapılacak su tesisat borularının da bu depolara raptedilerek suyun yukarıdan aşağı tazyiki temin edilmelidir.

e - İstenildiği zaman su bulunması için binaların uygun bir yerinde en az beş ton su alacak su kapları.

f - Dairelerin bahçelerinde yapılacak süs havuzları (E) fıkrasındaki düşünceye uygun olmalıdır.

g - Bahçelerdeki havuzların suyu hiç eksik olmıyacaktır.

h - Binaların üst kat pencerelerine erişecek yükseklikte merdiven (bu yükseklik üç metreden çok olursa itfaiye merdiveni gibi geçme ve bir kaç parça olacaktır.)

i - Üç ve daha ziyade katlı binaların üçten sonraki katlarında basamaklı halat merdiven,

j - Pencerelerden aşağı eşya indirmeye mahsus ip.

k - Kâğıt ve defterin dışarı çıkarılmasını kolaylaştırmak için torba ve çuval.

l - Üç metre uzunluğunda kancalar.

m - Yangın söndürme makinesi.

n - Sedası mevcut zillerden ayrı ve binanın bir kaç yerinden çalınabilecek yangın çanı.

o - Yangını bildirmek ve yalnız bu iş için kullanılmak üzere binaların uygun bir veya bir kaç yerine telefon konacak ve itfaiye ve polis idaresinin telefon numaraları asılacaktır.

Bu numaraların merkezin büyük binalarında koridorlarda asılması faydalı olur.

p - Bunlardan b. h. k. l. m. fıkralarındaki aletler her dairede bulundurulmalıdır.

Madde 20 — Yangın gündüz olursa:

Yangını ilk gören tarafından vakit geçirilmeksizin yangın çanları sürekli çalınmakla beraber itfaiye olan yerlerde itfaiye ve olmıyan yerlerde polis, jandarma ve belediyelere telefonla haber verilecek ve daire âmirlerine bildirilecektir.

Madde 21 — Yangın çanını işiten işçi ve bekçiler:

a - Her işini bırakarak yangın söndürme aletlerini bulunduğu yerlerden alıp yangın çıkan yere koşarak memleket itfaiyesi gelinceye kadar yangını söndürmeğe çalışacaktır.

b - Memurlar, odalarındaki kâğıt ve defterlerden birinci olarak en değerlilerini yangının alacağı şekle göre dışarı götürebilecek gibi çuval ve torbalara koyacaktır. Bu iş her oda büyüğünün gözü altında olacaktır.

c - Yangın çıkmasile ilk olarak yangın çıkan yer ve bitişik ve alt ve üstündeki odaların eşyası zaman geçirmeden boşaltılacaktır.

d - Yangın bir az daha ilerliyecek olursa daire âmiri ve İtfaiye kumandanının göstereceksleri lüzuma göre bina kısmen veya hep boşaltılır.

e - Boşaltılacak eşya zabıta tarafından gösterilecek bir yere götürülecek ve bekçilerin gözü altına bırakılacaktır.

f - Tahtadan ve küçük olan binalarda birinci olarak çuvallara konan kâğıt ve defterler, ondan sonra diğer eşya beklenmeden dışarı çıkarılır.

g - Yangın söndürüldükten sonra kâğıt ve eşya kendisinden sorulacak ve aranacak memurları gelinciye kadar göz altında bulundurulur, ve bunlar bir heyet tarafından kâğıt üzerine geçirilerek imza ile memuruna verilir.

Madde 22 — Yangın gece olursa:

Yangını gören veya işiten işçi, bekçi ve memurlar 20 inci madde ve 21 inci maddenin (A) fıkrasına göre haraket etmekle beraber daire âmirlerine de malûmat vereceklerdir.

Madde 23 — Yangın dairelerin yakınında olursa:

a - Yangına karşı odaların pencerelerinin hepsi kapanacak ve bu odaların eşyaları koridorlara çıkarılacaktır.

b - Pencerelerin güneşlik perdeleri varsa bu perdeler vakit geçirilmeksizin kaldırılacaktır.

c - Kovalarla damlara su çıkarılarak düşen ateş ve kıvılcımlar söndürülecek, sıcaklık ve ateşin tesirile çatıların veya herhangi bir tarafın tutuşmamasına çalışılacaktır.

d - Binanın hep boşaltılması İtfaiye Kumandanının veya dairenin en büyük âmirinin emrile olur.

Madde 24 — Bu talimatnameye göre işlerine bakmıyan işçi ve bekçiler işinden çıkarılır.

Madde 25 — Bu talimatnamede yazılı işlerin güzelce yapılmasından iç işçilerinin düzgünlüğüne bakanlar merkezde dairelerin en büyük âmiri ve taşrada en büyük mülkiye memuru tarafından sorguya tutulurlar.

Madde 26 — Gerek merkezde, gerekse vilâyet, kaza ve Nahiyelerde her daire âmiri binaların vaziyet ve hususiyetlerine ve ellerinde bekçi ve işçi sayısına göre bu talimatnameye uygun ayrıca tedbirler alırlar.

TEVHİDİ İÇTİHAT KARARLARI

Temyiz mahkemesinin 16-3-1932 tarih ve 15-1 numaralı Tevhidi içtihat kararı

İntifa kanunu mucibince köylülerin kendi vesaitlerile kasaba ve şehirlere getirip sattıkları odun ve kömürü ticaret kastile mubayaa edenlerden orman resmi alınıp alınmıyacağı hususunda temyiz mahkemesi üçüncü hukuk dairesinin iki kararı arasında hadis olan içtihat itilâfı üzerine keyfiyet müzakere olunarak neticede :

İntifa kanununun birinci maddesinde köy ahalisinin mensup oldukları pazar yerlerile kasabalar ahalisinin ihtiyacatı beytiyeleri mertebesinde kendi vasıtalarile nakil ve furuht etmek üzere odun ve kömür yapmak için Devlet ormanlarından kanunun tarifatı dairesinde meccanen eşcar kesmelerine müsaade edilip bunun haricinde bilumum ormanların işletilmeleri hakkındaki kanunun 7 inci maddesinde Devlet ormanlarından çıkarılacak eşcar ve mahsulât bedelâtının istifa olunacağı sureti mutlakada tasrih edilmiş olmasına mebni köylülerin intifa kanununa tevfikan ihtiyacı mahallî için kendi araba ve hayvanlarile mensup oldukları pazar yerlerile kasabalara götürüp sattıkları odun ve kömür ticaretgâh eshabı tarafından pazar yerlerinden alınıp sarf ve istihlâk edildiği takdirde işletme kanununun 7 inci maddesi hükmüne müstenit olan 23 haziran 1340 tarihli talimatnamenin 13 üncü maddesine tevfikan orman bedeli istifa edilmek lâzımgeleceği ekseriyetle takarrür etmiştir.

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

Haczedilen mallar hakkındaki istihkak iddialarının taraflara vaktinde verilmesi lüzumuna dair

Haczedilen mal hakkında sebkeden istihkak iddiasının, bazı icra dairelerince taraflara vaktinde bildirilmiyerek muamelenin geciktirildiği vaki müracaatlardan anlaşılmaktadır.

4004 numaralı icra ve iflâs kanununun 96 ıncı maddesinde borçlu elinde bulunan bir malı başkasının mülkü veya rehni olarak gösterdiği yahut üçüncü bir şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiği takdirde icra dairesi bunu haciz ve icra zabıtlarına geçirerek iki tarafa bildireceği yazılı olmasına ve mezkûr kanunun 103 üncü maddesi mucibince haciz zabıt varakası tutularak hazır bulunmayan alacaklı ve borçlunun üç gün içinde zabıt varakasını tetkik ve diyeceği varsa söylemesi için icra dairesince davet olunması iktiza ettiğine göre tarafların huzuriyle yapılan haciz sırasında sebkeden istihkak iddialarının haciz esnasında taraflara bildirilmesi ve hacizde iki taraf hazır olmadıkları takdirde ihbarın sür'atle ifasiyle muamelenin gecikmesine meydan verilmemesi hususunun icra dairelerine tamimen tebliği temenni olunur efendim.

* * *

İcra ve iflâs kanununun hacze iştirak hakkındaki 100 ve 101 inci maddelerinin tatbiki hakkında

İcra ve iflâs kanununun hacze iştirak hakkındaki 100 ve 101 inci maddeleri hükümlerine nazaran bir icra dairesinden diğer icra dairelerine gönderilen hacze müteallik talimatnamelerde aynı derecede hacze iştirak edebilecek alacaklıların tayinine yarayacak kayıtlar ve verilen haciz vesikalarında

müstenit olduğu takip talebi tarihi bulunmaması ve mahkemelerden verilen ilâmlarda da dava açılma tarihi gösterilmemesi yüzünden tatbikat sahasında bir çok güçlükler ve icapsız muhaberelerden doğma gecikmeler vukubulmakta olduğu anlaşılmaktadır.

İşlerin vaktinde görülmesini ve alâkalıların haklarının gecikmemesini temin için bundan sonra yazılacak talimatnamelerde (1) takip talebi (2) haciz (3) haciz vesikası (4) dava (5) ilâm (6) resmî veya tasdikli senet (7) resmî dairelerin veya salâhiyetli makamların verdikleri makbuz veya vesika tarihlerinin (8) takibin neye istinat ettiğinin (9) alacağin evlenme, vesayet veya vilâyetten doğma olduğunun (10) alacaklı kanunu medeninin 321 inci maddesinde yazılı borçlunun reşit çocukları, küçükler, vesayet altında bulunanlar veya kendilerine kayyum tayin edilmiş olanlardan ise bu cihetlerin ve aciz vesikalarında müstenit olduğu takip talebi tarihinin ve ilâmlarda davanın hangi tarihte açıldığının tasrih olunması hususlarının memuriyetleri dahilinde bulunan bütün icra dairelerile mahkemelere tamimen tebliği temenni olunur efendim. 16 - 8 - 1933

* * *

Memuriyetlerinden tasfiyeye tabi tutularak icrayi vekâlet etmekte olan avukat ve dava vekillerinin icrayi vekâletten men ve ruhsatnamelerinin istirdadı H.

Büyük Millet meclisi umumî hey'etinin 12 - 6 - 933 tarihli in'ikadında 776 numaralı kararla kabul edilen adliye encümeni mazbatası mucibince memuriyetlerinden tasfiyeye tâbi tutularak ayrılıpta icrayi vekâlet etmekte bulunan avukat ve dava vekillerinin vekâletlerine mesağ kalmamış olduğundan baro olan yerlerde baroda mukayyet bulunan ve baro olmiyan yerlerde icrayi vekâlet eden bu kabil eşhasın ruhsatnamelerinin istirdadiyle irsali ve baro levhasından kayıtlarının

terkin ve icrayı vekâlet edemiyeceklerinin kendilerine ve mahkemelerle barolara tamimen tebliği beyan olunur efendim.

8-8-933

* * *

Birden fazla şahısların birlikte mahkûmiyetlerine karar verilmesi halinde hüküm fıkrasının ayrı ayrı çıkarılarak infaza verilmesi hakkında;

Her hangi bir suçtan dolayı birde fazla şahıslar hakkında birlikte yapılan duruşma neticesinde mahkûmiyetlerine dair verilen hükmün bazı yerlerde bir nusha olarak infaza verilmekte olduğu geçen muhaberelerden anlaşılmaktadır.

Müşterek mahkûmlar hakkındaki hüküm fıkrası bir nusha olarak infaza verildiği takdirde, mahkûmlardan bazısının infaz sırasında başka yere nakilleri halinde muamelâtın karışmasına sebebiyet verilebileceği gibi mahkûmlardan birisinin yakalanmasile diğerlerinin belki de uzun zaman takipsiz kalarak müruru zamandan istifadelerine zaman ve fırsat verilmiş olabileceğinden, birlikte mahkûmiyetlerine karar verilen birden fazla şahıslar hakkındaki hüküm fıkrasının mahkûmların adetlerine göre ayrı ayrı çıkarılarak infaza verilmesi tamimen beyan ve keyfiyetin kaza dairenizdeki C. M. U. liklerine ve mahkemelere de tebliği temenni olunur efendim.

13-7-933

ADLÎ ŞUUN

Adliye vekili beyefendinin cümhuriyet adliyecilerine hitabeleri

Cümhuriyetimizin civamert ve inkılâpcı adliye vekili Saraçoğlu Şükrü beyefendinin işe başlamaları akibinde Türk hakimlerine ve Türk hukukçularına hitap eden yazılarını inkılâp tarihimizde kıymetli bir sahife teşkil edeceği cihetle aynen naklediyoruz:

Aziz arkadaşlarım.

Büyük şeflerimin bana tevcih ettikleri yeni vazifeyi alırken iki güvenim var: Bunlardan birisi şeflerimin yüksek itimatları diğeri de kendilerile mesaî birliği yapacağım arkadaşların kıymetli yardımları ve yüksek seviyeleridir.

Arkadaşlar; Millî tarihin hiç bir safhasında devletin bu günkü harikul'ade varlığını tekrarlıyabilen bir devir yoktur. Gayeleri billurlaşmış bir inkılâbın müsamaha bilmeyen ve önüne durulmiyan hızı ile on sene yol aldık. Bu inkılâbın temelleşmesi ve nesillerden nesillere intikal edebilmesi için cemiyetin en mühim müessesesi olan Adliyede de bir (İnkılâp) a ihtiyaç vardı. Ferdin ve camianın hukukunda inkılâp başlı başına bir abide olan bu büyük esere isimleri karışan muhterem seleflerimi ve Türk adliyesine mensup bütün arkadaşlarımı derin saygı ile anarım.

Arkadaşlarım; İnkılâbın ateşi içinde yetişen ve bu günkü inkılâbı ve inkılâp rejimini, rejimlerin en iyisi diye tanıyarak onu kendilerine akide bilen Cümhuriyet adliyecileri, inkılâbının samimî ve kıskanç bekçileridir. Yeni siyasî akide, hakıkî ve derin manasile bir defa yaratıldıktan sonra artık onu yaşatacak olanlar, ona inananlarla beraber Cümhuriyet adliyecileri idi. Hepimiz için ideal, hedef olan Cümhuriyet rejimi, inkılâp ateşinde şekillenmiş Tunç seciyelere vediadır. Bu rejim ve siyasî akide inkılâbında, vicdanların da diğer bir akideye yer vermiş olanların rolleri yoktur. İnkılâbın sağ ve marazsız yaşaması için Cümhuriyet adliyesinin bu noktadaki hassasiyeti mutlak olacaktır.

Cümhuriyet adliyesinin mümeyyiz bir vasfı da aynı zamanda Türk vatandaşlarına ileri bir cemiyetin ifadelerini ve imtiyazlarını temin etmesi, yani inkılâp iradesi ile mücehhez olarak hakkın ve adaletin tam ve sür'atle tevzi olunmasını gaye bilmesidir. Cümhuriyet adliyesinin şimdiye kadar bu öz prensibini bütün canlılığı ile yaşatmak ve onu tereddiye oğratmamak dikkat ve hassasiyetimizden bir lahza ayırmıyacağımız büyük bir endişemizdir. Cümhuriyet adliyesi; bunlarla beraber, Türk camiasını yapan vatandaşlarla o camianın siyasî bir ifadesi olan devlet arasındaki münasebet ve alâkalarda mevcut ahengin devam etmesini ve kuvvet bulmasını temin etmek vazifelerile mükelleftir. Bu da mefkûreli büyük bir teşkilâtın öz endişelerinden biri olmak değerinde mühim bir işidir.

Nazik vazifelerini müdrik olan Türk adliyecilerile teşriki mesaî etmek bana samimî iftihar veren bir fırsat olmuştur. Bu teşriki mesaide muvaffakiyet, kıymetli arkadaşlarım ve şahsım için zevklerin en üstünü olan vatan hizmetinde mümtaz bir bahtiyarlıktır. Bu emniyet ve kanaatla işe başlıyorum. 25 - 5 - 933

Adliye vekili

Saraçoğlu Şükrü

MÜTALEALAR

CEZAÎ MÜTALEALAR

İstanbul C. M. U. liğine tebliğ edilmiştir.

4-5-933 tarih ve birinci tetkik dairesi 933-2628 numaralı tahrirata C: sonradan çıkan umumî kanun hükmü ayrı olan evvelki hususî kanunu zımnen ilğa ve tadil etmez. Ceza muhakemeleri usulü kanununun 422 inci maddesinde serseri ve mazannei su eşhas hakkındaki kanunun usule müteallik hükümlerinin kaldırılmış olduğuna dair bir sarahat bulunmamasına binaen memuriyetinizce serdolunan mütalea muvafık görülmüştür.

Temyiz mahkemesi 3 üncü ceza dairesinin 30-4-933 tarih ve 10680-1561 numaralı ilâmı da bu merkezdedir. efendim.

Bu hususu müeyyit T. M. Üç. C. D. İlâm sureti

Serserilikten suçlu Hakkının duruşması neticesinde son tahkikatın açılmasına dair kararın mevcut bulunmaması itibarile usulî hükümler dairesinde muamele ifası zımnında evrakın C. M. U. liğine tevdiine dair İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesinden verilmiş olan 30-10-932 tarihli kararı, serseri ve mazannei su' eşhas hakkındaki kanunun 2 ve 3üncü maddelerinin sarahatına ve ceza M. U. K. nun 422 inci maddesinde ilğa edilen usul kanunlarının tahdidî bir şekilde yazılı olmasına ve hususî kanunlardan olan işbu serseri ve mazannei sui eşhas hakkındaki kanun ahkâmı usuliyesinin mülga olduğuna dair bir kaydı kanuniye tesadüf edilmemesine nazaran hadisede yazılı olduğu üzere karar verilmesi usul ve kanuna uygun görülmediğinden mezkûr kararın C. M. U. K. nun 343üncü maddesi mucibince bozulması adliye vekâleti celilesinin 22-11-932 tarih ve 2114-1611 numaralı yazılı emrile talep ve bu baptaki evrak cumhuriyet baş M. U. liği memuriyeti ali-

yesinin 26-11-932 tarihli tebliğnamesile daireye tevdi olunmakla tetkik ve icabı müzakere olundukta:

Yüksek adliye vekâletinin yazılı emirlerine istinaden tebliğnamede dermeyan olunan mütalâa varit ve bozmayı mucip sebeplerden olduğundan ceza M. U. K. nun 343 üncü maddesinin son fıkrası mucbiince mezkûr kararın bozulmasına 30-4-933 tarihinde ittifakla karar verildi. 2-5-933

Eskişehir C. M. U. liğine Tg: E.

18-4-933 tarih ve 933-421 numaralı tahrirata C:

Mustantıkların verecekleri kararların nevileri ceza muhakemeleri U. K. nunda tahdiden gösterilmiş ve davanın düşmesine karar vereceklerine dair kanunda bir sarahat mevcut bulunmamıştır.

Mustantikliğin istilâm faslının dördüncü bendinde yazılı ölüm ve beşinci bendinde yazılı ferağat ile altıncı bendinde yazılı müruru zaman hallerinden ölüm hali, son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına veya muhakemeden men'e dair verilecek kararın filî sebebini ve ferağat ile müruru zaman halleri de hukukî sebeplerini teşkil eder. Birinci bendinde yazılı muvakkat tatil kararile üçüncü bendinde yazılı ceza muhakemeleri usulü kanununun 411 inci maddesindeki ve yedinci bendinde yazılı türk ceza kanununun 434 üncü maddesinin ilk fıkrasındaki hallerde verilecek kararların; esasen tahkikat neticesine taallûk eden kararlardan olmamasına ve ikinci bendinde yazılı ceza muhakemeleri usulü kanununun 352 inci maddesinde yazılı hallerde verilecek karar da son tahkikatın açılmasına veya davanın reddine mütedair olup buradaki ret kararının da son tahkikatın açılmasına mahal olmadığı kararı mahiyetinde bulunmasına binaen, bu nevi kararlar için ceza muhakemelerile müddei umumilik ve istintak dairelerı kalem muamelâtına mahsus talimatnamede ayrıca formül tertibine lüzum görülmemiştir.

Keyfiyetin istilâmda bulunan Eskişehir müstantikliğine tebliği mütemennadır efendim.

Türk ceza kanununun

Bazı maddelerini muaddil 2275 numaralı kanunun

Büyük Millet Meclisinde müzakeresi

Türk ceza kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında 1-561 ve Türk ceza kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında 1-645 numaralı kanun lâyihaları ve adliye encümeni mazbatası

Reis — Bu kanunun da müstacelen müzakeresi teklif ediliyor. Müstacelen müzakeresini kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir. Kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı efendim? Maddelere geçilmesini kabul edenler... etmeyenler kabul edilmiştir.

Türk ceza kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun

Madde 1 — Türk ceza kanununun seksen maddesi aşağıda yazılı şekillerde değiştirilerek numaraları hizalarında yazılı maddelerin yerine ikame olunmuştur.

Dördücü madde — Bir Türk veya yabancı, yabancı memleketlerde Türkiye devletinin emniyetine karşı bir cürüm irtikâp eder veya Türk ceza kanununun altıncı babının birinci faslındaki 316, 317, 318, 319, 320, 323 ve 324 üncü maddelerde ve ikinci faslındaki 332 ve 333 üncü maddelerde yazılı suçları işlerse hakkında resen takibat yapılarak bu maddelerde yazılı cezalarla cezalandırılır.

Bunlar hakkında yabancı memleketlerde evvelce hüküm verilmiş olsa bile suç ecnebi paraları taklidinden maadasına taallûk ettiği takdirde Adliye vekilinin talebi üzerine Türkiyede tekrar muhakeme olunur.

Yabancı memleketlerde Türkiye namına memuriyet veya vazife deruhte etmiş olupta bu memuriyet veya vazifeden dolayı bir cürüm işleyen kimse hakkında Türkiyede takibat yapılır.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Altıncı madde — Dördüncü maddede yazılı cürümlerden başka bir yabancı Türk ceza kanununca en aşağı haddi bir senedan eksik olmayan ve şahsî hürriyeti tahdit eden bir cezayı müstelzim cürmü yabancı memlekette Türkiyenin veya bir Türkün zararına işlediği ve kendisi Türkiyede bulunduğu takdirde Türk ceza kanunu mucibince ceza görür,

fakat bu cezanın üçte biri indirilir ve ölüm cezası yerine yirmi sene ağır hapis cezası tatbik olunur.

Ancak bu bapta takibat yapılması Adliye vekilinin talebine veya zarar gören şahsın şikâyetine bağlıdır.

Eğer cürüm diğer bir yabancının zararına işlenmiş ise fail Adliye vekilinin talebi üzerine aşağıdaki şartlar dairesinde birinci fıkrada beyan olunan hükümlere göre cezalandırılır.

1 . Türk kanununca hürriyeti tahdit eden ve aşağı haddi üç seneden eksik olmayan cezayı müstelzim bir fiil olmak,

2 - İadei mücrimin muahedesi bulunmamak veyahut iade keyfiyeti, ne cürüm irtikâp edildiği mahallin ve failin mensup olduğu devletin hükûmeti tarafından kabul edilmemiş bulunmak.

Bir Türk veya yabancı, Türk ceza kanununun sekizinci babının üçüncü faslındaki suçları yabancı memleketlerde işlerse re'sen takibat yapılarak bu fasılda yazılı maddelerindeki cezalarla cezalandırılır.

Adliye E. m. m. Salâhattin B: [Kocaeli] — İki numaralı fıkrada [... İrtikâp edildiği mahallin ve failin...] denmektedir. [mahallin ve ne de failin] olacaktır.

Son satırında da [yazılı maddelerindeki] yerine [yazılı maddelerdeki] olacaktır.

Reis — Efendim, mürettip hataları tashih edilmiştir. maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

On üçüncü madde — Ağır hapis cezası müebbet veya muvakkattir. müebbedi ölünceye kadar devam eder. muvakkat, bir seneden yirmi seneye kadardır, Her iki hali çalışmak mecburiyetile bu cezaya mahsus müesseselerde çektirilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

On beşinci madde — Kanunda hilâfı yazılı olmadıkça hapis cezası üç günden beş seneye kadardır. Buna mahsus müesseselerde çektirilir.

Mahkûm, mahpus bulunduğu müessesede görülmekte olan işlerden istidadına ve eski meşguliyetlerine en uygun olan işi seçebilir.

Keza bir seneyi geçmiyorsa bulunduğu kaza tevkifhanesinde buna mahsus kısmında çektirilebilir.

Adliye E. m. m. Salâhattin B. (Kocaeli) — Son fıkradaki (keza) [ceza] olacaktır. [Tevkifhanesinde] [tevkifhanesinin] olacaktır.

Reis — Tashihlerle beraber maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir,

Otuz altıncı madde — mahkûmiyet halinde cürüm ve kabahatte kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan veya fiilin irtikâbından husule gelen eşya fiilde methali olmayan kimselere ait olmamak şartile mahkemece zabıt ve müsadere olunur.

Kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm veya kabahat teşkil eden eşya bir ceza mahkûmiyeti olmasa ve faile ait bulunmasa bile mutlaka zabıt ve müsadere olunur.

Taşınması memnu olmayan silâhların ruhsatsız taşınması halinde zabıt ve müsaderesine hükmolunur.

Adliye E. m. m. Salâhattin B. [Kocaeli] — İlk satırında [halinde cürüm] denmektedir. [halinde ve cürüm] denecektir.

Reis — maddeyi tashihlerile beraber kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kırk altıncı madde — Fili işlediği vakit şuurunun veya harekâtının serbestisini selbedecek surette aklî malûliyete müptelâ olan kimseye ceza verilemez. Şu kadar ki bu şahsın serbest bırakılması tehlikeli olduğu mahkemece takdir edilirse hakkında muamelei kanuniye icra edilinciye kadar muhafaza edilmek üzere ait olan makama teslimini mahkeme emreder.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Elli beşinci madde — Fili işlediği vakit on beş yaşını bitirmiş olupta on sekiz yaşını bitirmemiş olanlar hakkında aşağıdaki kaidelere tevfikan ceza tayin olunur:

1 - Ölüm ve müebbet ağır hapis cezaları yerine on seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur. müebbet sürgüne bedel üç seneden aşağı olmamak üzere muvakkat sürgün cezası verilir.

2 - On iki seneyi geçen muvakkat cezalar altıdan on seneye kadar ve altıdan on iki seneye kadar cezalar, üç seneden altı seneye kadar indirilerek hükmolunur.

3 - Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir.

4 - Para cezalarının üçte biri indirilir,

5 - Hidematı ammeden memnuniyet ve emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezaları hiç tatbik edilmez.

Eğer hüküm zamanında mücrim on sekiz yaşını bitirmemiş ise mahkeme şahsî hürriyeti tahdit eden cezanın bir ıslâhhanede icrasını emredebilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Elli altıncı madde — Fili işlediği vakit on sekiz yaşını bitirmiş

olupta yirmi bir yaşını bitirmemiş ve hüküm zamanında altmış beş yaşını geçmiş olanlar hakkında ölüm ve müebbet ağır hapis cezaları yerine yirmi dört sene ağır hapis cezası hükmolunur. müebbet sürgün yerine beş sene müddetle muvakkat sürgün cezası verilir.

Sair hallerde cezanın altıda biri indirilir.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seksen yedinci madde — Geçen maddelerin tatbikatında.

1 - Kabahat filinden dolayı sadır olan hükümler bir cürüm vukuunda ve cürme müteallik hükümler kabahat vukuunda,

2 - Tedbirsizlik ve dikkatsizlik ve meslek ve sanatin icrası hususunda tecrübesizlik ve emirlerle nizamlara riayetsizlik neticesi olarak işlenilen cürümler diğer cürümler mukabilinde vesair cürümler bunlar mukabilinde,

3 - Sırf askerî cürümler hakkında sadır olan hükümler,

4 - Bu kanunun altıncı babının birinci faslındaki 316, 317, 318, 319, 320, 324 ve 331 inci maddelerile ikinci fasıldaki 332 ve 333 üncü maddelerde yazılı suçlardan dolayı verilen hükümler müstesna olmak üzere yabancı memleket mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olamaz.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seksen dokuzuncu madde — Adliye mahkemelerince para cezasından başka bir ceza ile mahkûm olmayan kimse işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para cezaları veya muvakkat sürğün yahut altı ay ve daha az hapis ve hafif hapis cezalarından birile mahkûm olur ve geçmişteki halile ahlâkî temayüllerine göre cezanın tecili ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edilirse bu cezanın teciline hükmolunabilir. Bu halde tecilin sebebi hükümde yazılır.

Adliye encümeni mazbata muharriri Salâhattin Bey (Kocaeli) — (Bu halde tecilin sebebi hükme yazılı) denilmektedir, (Buhalde tecilin sebebi hükümde yazılıdır) olacaktır.

Reis — Tashihle beraber maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Doksan birinci madde — Seksen dokuzuncu madde hükmü, mahkeme kararında hilâfı tasrih edilmedikçe fer'î cezalar hakkında da tatbik olunur.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yüz beşinci madde — Hukuku amme davasının müruru zamanı

kesen sebepler, bu müruru zaman müddetini 102 inci maddede ayrı ayrı tayin edilmiş olan müddetlerin yarısının ilâvesile baliğ olacağı müddetten fazla uzatamaz.

Kabahatlerde müruru zaman takibat ile kesilir. Fakat takibat tarihinden itibaren 102 nci maddenin 5 inci ve 6 nci bentlerinde yazılı müddetler içinde mahkûmiyet kararı verilmemiş olursa hukuku amme davası düşer.

Adliye encümeni mazbata muharriri Salâhattin B. [Kocaeli] — [Hukuku amme davasının müruru zamanı kesen] denmektedir. [...müruru zamanını kesen] olacaktır.

Reis — Tashihle beraber maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yüz kırk üçüncü madde — Bir Türk veya Türkiyede oturan bir yabancı harp zamanında düşman bir devlete veya memurlarına doğrudan doğruya veya bilvasıta Türk devletinin zararına kullanılabilecek erzak, eşya, mühimmat ve sair vasıtalar tedarik ve ita eylerse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur ve bundan başka kendisinden beş yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası alınır.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yüz yetmiş birinci madde — 125, 128, 129, 146, 147, 149, 156 ncı maddelerde yazılı suçlardan birini veya bazılarını hususî vasıtalarla işlemek üzere bir kaç kişi aralarında gizlice ittifak ederlerse bunlardan her biri aşağıda yazılı cezaları görür :

1 - Yukarıdaki fıkrada yazılı ittifak 125, 128, 129 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümlerin yapılmasına dair ise sekiz seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

2 - Bu ittifak 146, 147 nci maddelerde güsterilen cürümlerin icrasına müteallik ise dört seneden on iki seneye ve 149 uncu maddede gösterilen cürümlerin icrasına ait ise üç seneden yedi seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

Cürmün icrasına ve kanunî takibata başlamazdan evvel bu ittifaktan çekilenler ceza görmezler.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yüz yetmiş sekizinci madde — Bir kimse bir ölünün naaş ve kemikleri hakkında hakaret yapar yahut tahkir maksadile veya sair gayrimeşru bir maksâda mebni tamamen veya kısmen birinin naşını yahut kemiklerini alırsa iki aydan iki seneye kadar hapsolunur ve otuz liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezası alınır.

Bunlar haricinde olarak bir kimse bir ölünün naşını tamamen veya kısmen alır veya resmen ruhsat almaksızın bir naşı mezardan çıkarır yahut kemiklerini alırsa bir aydan iki aya kadar hapis ve elli liraya kadar ağır para cezası alınır.

Eğer bu cürmün kabristana veya ölü gömülmeye mahsus sair mahallere memur olan yahut kendilerine naaş ve kemikler tevdi olunan kimseler tarafından irtikâp olunursa birinci surette ceza üç aydan üç seneye kadar hapis ve on beş liradan elli liraya kadar ağır para cezası ve ikinci surette bir aydan üç aya kadar hapis ve elli liraya kadar ağır para cezası alınır.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz birinci madde — Her kim, cebrü şiddet veya tehdit ile veya her ne suretle olursa olsun san'at veya ticaret serbestisini tehdit veya menederse bir aydan iki seneye kadar hapis ve otuz liradan yüz elli liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.

Her kim cebrü şiddet veya tehdit ile gerek ameleyi ve gerek ticaret ve san'at sahiplerini veya müteahhitleri yevmiyeleri azaltıp çoğaltmaya veyahut evvelce kabul edilen şartlardan başka şartlar altında mukaveleler kabulüne icbar etmek maksadile bir işin tatiline veya nihayet bulmasına sebebiyet verir veya tatilin devamına âmil olursa altı aydan beş seneye kadar hapis ile cezalandırılır.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz ikinci madde — Kendisine tevdi olunan veya vazife dolayısile muhafazası altında bulunan para veya para hükmündeki evrak ve senetleri ve sair malları zimmetine geçiren veya maledinen memur bir seneden beş seneye kadar hapsolunur ve hâsıl olan zarar kendisine ödettirilir.

Eğer vaki olan zarar muhakeme edilmezden evvel fail tarafından tamamile ödenmiş olursa ceza yarısına kadar indirilir ve eğer hüküm verilmeden evvel tamamile ödenirse ceza, üçte biri miktarı indirilir.

Faile ayni zamanda bir seneden üç seneye kadar memuriyetten mahrumiyet cezası da verilir.

Reis — maddeyi kabul edenler.. Etmeyenlar.. Kabul edilmiştir.

İki yüz dördüncü madde — Devlet Emvalinin murakabesi veya teftişile mükellef olup da vazifelerini yapmayı ihmal ederek zimmetin vukuun veya artmasına sebep olanlar yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılmakla beraber zararın ödenmesinden dahi hep birlikte mesul olurlar.

Reis — maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

İki yüz sekizinci madde — Devlet memurlarından her kim idaresine ve nezaretine memur oldukları işlerde Devlet için az veya çok eşya ve malzeme alım ve satımından gizli ve aşikâr gerek doğrudan doğruya kendisi ve gerek başkası vasıtasile veya ortaklık suretile kendi kazancı için ticaret eder veya imalât ve inşaatı götürü şekilde deruhde edenlere ortak olursa bir seneden beş seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır ve bir seneden iki seneye kadar memuriyetten mahrumiyet cezası da hükmolunur.

Eğer bu gibi alış verişte komisyon alır yahut nakit ve meskûkât mübadelesinde kazanç yaparsa üç seneden beş seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır ve bir seneden üç seneye kadar memuriyetten mahrumiyet cezası da hükmolunur.

Reis — maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler,. Kabul edilmiştir.

İki yüz on ikinci madde — Kanun ve nizam hükümlerine göre yapmağa mecbur olduğu şeyi yapmamak için rüşvet alan veya bir vait ve teahhüt kabul eden kimse bir seneden beş seneye kadar hapsolunur.

Şu kadar ki neticede memurun mensup olduğu dairenin alâkalı bulunduğu mukavele ve teahhütlere girişmiş veya memuriyet, maaş, nişan ve sair rütbe ve mansıplar tevcih edilmiş yahut kanun ve nizama muhalefet vukubulmuş ise hapis müddeti iki seneden aşağı olamaz,

Reis — maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

İki yüz on üçüncü madde — Kanun ve nizamın hükümlerine göre yapmağa mecbur olduğu şeyi yapmamak veyahut yapmamağa mecbur olduğu şeyi yapmak için rüşvet alan veya bir vait ve taahhüt kabul eden kimse iki seneden beş seneye kadar hapsolunur.

Şu kadar ki mürteşinin bu hareketi neticesinde memuriyet, maaş nişan ve sair rütbe ve mansıplar tevcih edildiği veyahut hakkı ihlâl eden veya zarar veren bir hal vücude gelmiş bulunduğu takdirde hapis cezası üç seneden aşağı olamaz.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz on dördüncü madde — Hâkimler ve müstantik ve müddeiumumî veya muavinleri tarafından velev kanunî vazifelerini ihlâl etmeyecek bir mukavele zımnında muhik ve meşru bir iş için rüşvet ahzi iki seneden üç seneye kadar hapis cezasını istilzam eder. Kanunun hilâfı muamele icrası için vaki olacak irtişalarından dolayı cezanın en azı üç senedir.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz yirminci madde — Yukarıda sayılan kimselerden birine kanun hükmünce yapmağa memur olduğu şeyi yapmamak yahut yapmamağa mecbur olduğu şeyi yapmak için rüşvet vait ve teklif ve ita eden kimsenin bu hareketi kanun ve nizama vukubulan muhalefetin derecesine ve istenilen şeyin kısmen veya tamamen yapılmış olup olmamasına göre üç aydan üç seneye kadar hapis veya elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasını istilzam eder.

Reis — Kabul edenler.... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz yirmi birinci madde — Raşinin itma ve ifsat ettiği kimse hâkim ve müstantik ve müddeiumumî ve muavinleri olduğu veya mahkemeler ve daireler tarafından mahsus bir vazife ile tavzif veyahut iki taraftan tahkim kılınan kimselerle noter ve avukat ve dava vekili bulunduğu takdirde kanun ve nizama vukubulan muhalefetin derecesine göre raşi bir seneden üç seneye kadar hapsolunur.

Şu kadar ki bu muhalefet neticesine velev cerh ve tadili ve ıslahı kabil bir karar ile bir şahsın meni muhakemesi veya beraeti veya masumun mahkûmiyeti veya başka bir cürüm işlenmesi kabilinden haller husule gelmiş bulunursa raşinin cezası mürteşi için kanunen muayyen olan cezanın yarısından üçte ikisine kadar tayin olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz elli dördüncü madde — Resmî meclislerin azasından veya Hükûmet memurlarından biri hakkında vazifesine müteallik bir işi yapmağa yahut yapmamağa icbar için şiddet veya tehdit gösteren kimse altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Eğer fiil silâhla işlenmişse bir seneden beş seneye kadar hapis ve eğer beş kişiden ziyade silâhlı kimseler tarafından ittifak idilerek işlenir, veya silâhsız ve ittifaksız olsa bile on ve daha ziyade toplanmış kimseler tarafından yapılırsa verilecek ceza üç seneden aşağı olamaz.

Reis — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz elli sekizinci madde — Bir memura veya ona yardım edenlere memuriyetine ait vazifeleri ifa sırasında cebir ve şiddet veya tehdit ile mukavemet eden kimse üç aydan bir seneye kadar hapse mahkûm edilir.

Eğer fiil silâhla işlenmişse hapis bir seneden üç seneye kadardır ve eğer beş kişiden fazla silâhlı veya on ve daha fazla silâhsız kimseler tarafından birlikte işlenmiş ise aralarında evvelce ittifak olmasa bile iki seneden beş seneye kadar hapis cezası verilir.

Eğer fiil kendisini veya akrabasını hapis ve tevkiften kurtarmak maksadile vaki olmuş ise birinci fıkradaki hal için bir aydan 6 aya ve ikinci fıkrada yazılı hal için 3 aydan bir seneye ve üçüncü hal için 6 aydan 3 seneye kadar hapis cezası verilir.

Eğer memur haiz olduğu salâhiyet hududunu tecavüz ederek veya keyfî hareketlerile bu muameleye sebebiyet vermişse fail hakkında

geçen maddelerdeki ceza dörtte bire kadar indirileceği gibi icabına göre ceza büsbütün de kaldırılabilir.

Reis — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz altmış yedinci madde — Bir kimse resmî sıfatı haiz olan bir memura vazifesi başında, ifa ettiği vazifeden dolayı olmayıpta herhangi bir sebeple hakaret ederse bunun için muayyen olan ceza üçte birine kadar arttırılarak hükmolunur.

Reis — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkiyüz yetmiş birinci madde —Her kim resmî sıfatı haiz olan bir memura vazifesini icra ederken veya icra ettiği vazifeden dolayı cismen eza verecek veya hastalığına sebep olacak müessir bir fiil işlerse 456 ıncı maddeye göre verilecek cezalar aşağıda gösterilen suretlerle arttırılır.

1 - Eğer memur 266 ıncı maddenin birinci bendinde gösterilen kimselerden ise ceza altıda birden üçte bire kadar ve ikinci bendinde gösterilen kimselerden ise üçte birden yarıya kadar, ve üçüncü bendinde gösterilen kimselerden ise bir misli arttırılır.

2 - Eğer fiil 268 inci maddede yazılı hal ve zamanlarda işlenmiş olursa filin istilzam ettiği cezaya bir misli zammolunur. Hiç bir halde yapılacak zam altı ayden aşağı olamaz.

Bu maddede yazılı hallerde takibat şikâyete bağlı değildir.

Reis — Kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

İkiyüz yetmiş ikinci madde — Eğer memur memuriyeti hududunu tecavüz ederek veya keyfî hareketlerile geçen maddelerde beyan olunan fiillerin vukuuna sebebiyet vermişse ceza dörtte bire kadar indirileceği gibi icabına göre büsbütün de kaldırılabilir.

Reis — Kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

İki yüz seksen dördüncü madde—Başkasının yerine kendini koyarak hapishaneye giren şahıs bir aydan bir seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır.

Reis — Kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

İki yüz seksen beşinci madde — Her kim adliyeye veya kanunî takip yapacak veya yaptırabilecek bir mercie yazı ile ihbar ve şikâyette bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye bir cürüm isnat eder yahut o kimse aleyhinde böyle bir cürmün maddî eser ve delillerini uydurursa isnat eylediği cürmün nevi ve mahiyetine ve uydurduğu delillerin kuvvetine göre üç aydan üç seneye kadar hapsolunur.

Bu isnat kendine iftira olunan kimsenin tevkifi gibi şahsî hürriyeti

tahdit eden bir halin hudusuna sebep olmuş ise müfteri hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Kendine iftira olunan kimse hakkında üç seneden fazla hürriyeti tahdit eden bir ceza ile mahkûmiyeti mutazammın bir hüküm sadır olmuş ise müfteri hakkında on beş seneyi geçmemek üzere ayni ceza hükmolunur.

Eğer mağdurun mahkûmiyeti müebbet ağır ceza ise müfteri on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis ile cezalandırılır.

Eğer mahkûmiyeti ölüm cezasını müstelzim ise müfteriye ayni ceza verilir. Henüz infaz edilmemiş ise müebbet ağır hapis cezası hükmolunur.

Yukarıdaki fıkrada yazılı olan cürmün faili mağdur hakkında tatbikat yapılmadan evvel bu isnadatından rücu eder veya uydurduğunu itiraf ederse yukarıda yazılı cezaların altıda biri hükmolunur ve ceza müebbet ağır hapis ise on sene ağır hapse indirilir ve isnattan rücu veya tasniin itiraf olunması takibata başlandıktan sonra vaki olursa asıl cezanın üçte ikisi indirilir ve müebbet ağır hapis yerine yirmi sene ağır hapis cezası tayin olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İki yüz doksan altıncı madde — Her kim hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işlendikten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya hükûmetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevketmeğe yahut hükûmetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeğe yardım eder veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir ve bozarsa beş seneye kadar hapis cezasına mahkûm olur. Şu kadar ki bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın dörtte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza yüz liraya kadar ağır para cezasıdır.

Bu fili usul ve füruunuu ve karı veya kocasının ve kardeşinin lehinde olarak işleyen kimseye ceza verilmez.

Reis — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ALTINCI BAP

Ammenin itimadı aleyhinde cürümler

Birinci fasıl

Paralarda itibarı amme kâğıtlarında veya kıymetli damgalarda sahtekârlık

Üç yüz on altıncı madde — 1 - memlekette kanunen tedavül eden

millî paralarla yabancı memleketlerde tedavülü kanunları icabından olan paraları taklit eden,

2 - Zahiren daha yüksek bir kıymeti haiz göstermek için paraları tağyir eyleyen,

3 - Taklit veya tağyirde iştiraki olmaksızın taklit veya tağyir eden kimse veya mütevassıt ile anlaşarak taklit veya tağyir edilmiş olan paraları memlekete sokan veya muhafaza eden yahut herhangi bir suretle tedavüle koyanlar arasında tavassutta bulunan,

4 - Tedavüle koymak maksadile taklit veya tağyir edilmiş olan paraları, taklit veya tagyir eden kimseden veya bir mutavassıttan satın alan yahut her ne suretle olursa olsun alan.

Kimse üç seneden on iki seneye kadar hapis ve bin liradan on bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Millî ziynet altınları hakkında da bu madde hükmü tatbik olunur.

Emin B. (Eskişehir) — Efendim, bir adam bilmeyerek te para alabilir. Bu da mı üç sene hapse mahkûm olacaktır? Çünkü her ne suretle olursa olsun deniliyor. Bu hususta encümen izahat versin.

Adliye encümesi mazbata muharriri Salâhattin B. (Kocaeli) — Efendim, bunun sebebi tadili, esbabı mucibe mazbatasında izah edilmiştir. Beynelmilel muahede ve protokollarla kabul edilen ve her yerde takip edilecek olan itibarı amme aleyhinde olan suçlardır. Bunun eşkâli vardır.

Tavassut nasıldır? Sürücülük nasıldır? Bilmeyerek alıpta imha etmeyip yalnız kendini zarardan kurtarmak için ve sair bütün ihtimaller için cezalar tertip edilmiştir. Takip buyururlarsa ilerdeki maddelerde göreceklerdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz on yedinci madde — Yukarı maddedeki paraları her ne suretle olursa olsun kıymetini indirerek tağyir edilmiş olan bu paralar hakkında yukarıki maddenin üç ve dört numaralı bentlerinde gösterilen fiilleri işleyenler üç seneden beş seneye kadar hapis ve beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar.

Reis — Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz on sekizinci madde — Evvelki maddelerde yazılı haller haricinde, tedavüle koymak için taklit veya tağyir edilmiş paraları memlekete sokan, satın alan, kabul veya muhafaza eden veya bunları herhangi bir suretle tedavüle çıkaran kimse hakkında bu maddelerde yazılı olan cezalar üçte birden yarıya kadar indirilerek hükmolunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler. Etmeyenler, Kabul edilmiştir.

Üç yüz on dokuzuncu madde — Yukarıki maddelerde yazılı olan fiiller devletin, veya yabancı bir Devletin parasının kıymetten düşmesini mucip olmuş veya dahilde veya yabancı memleketlerde Devletin veya

parası taklit edilen yabancı Devletin itibarını tehlikeye düşürmüş ise hükmolunacak cezaya asıl cezanın altıda birinden yarısına kadar zammolunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir,

Üç yüz yirminci madde — Bilmeyerek aldığı taklit veya tağyir edilmiş olan paraları bilerek sarfeden veya başka suretle tedavüle çıkaran kimse altı aya kadar hapis veya elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm olur ve her halde hükmolunacak para cezası sarfetmek istediği paranın beş mislinden aşağı olamaz.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler.., Kabul edilmiştir,

Üç yüz yirmi birinci madde — Taklit veya tağyir edilen paranın kalplığı kolaylıkla anlaşılabilir surette ise geçen maddelerdeki cezalar üçte bire kadar indirilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler, Etmeyenler, Kabul edilmiştir.

Üç yüz yirmi ikinci madde — 316, 318 ve 320 inci maddeler hükümleri, kıymetli damgaların taklit ve tağyirinde ve memlekete ithalinde ve taklit edilmiş olan kıymetli damgaların satılıp alınmasında saklanmasında ve kullanılmasında ve tedavüle çıkarılmasında da tatbik olunur, Şu kadar ki tayin edilecek cezanın yarısı indirilir,

Ceza kanunundaki kıymetli damgalardan maksat, hususî kanunlara göre çıkarılmış olan damgalı kâğıtlar ve damgaya yarayan markalar, pullar ve pula muadil tutulan sair kıymetli kâğıtlar.

Reis — Maddeyi kabul edenler, Etmeyenler, Kabul edilmiştir,

Üç yüz yirmi üçüncü madde — İtibarı amme kâğıtlarının veya kıymetli damgaların imalinde kullanılan filiğranlı kâğıtları taklit eden veya taklit edilmiş olan filiğranlı kâğıdı satın alan veya ahara satan ve yanında saklayan kimse, fili daha ağır bir cezayı istilzam etmediği takdirde, iki seneden beş seneye kadar hapis ve iki yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz yirmi dördüncü madde — Filiğran veya munhasıran paraların, kıymetli damgaların veya filiğranlı kâğıtların taklit veya tağyirine mahsus alât ve vesaiti imal eden veya satın alan veya muhafaza eden veya âhara satan veya veren kimse, fili daha ağır bir cezayi istilzam etmediği takdirde, bir seneden beş seneye kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler,.. Kabul edilmiştir.

Üç yüz yirmi beşinci madde — Demiryolu veya sair amme nakliyat şirketlerinin biletlerini taklit veya tağyir fiillerine iştirak etmeksizin taklit veya tağyir edilmiş olan bu biletleri sürmek için alan veya muhafaza eden veya tedavüle koyan kimse bir aydan bir seneye

kadar hapis ve elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasile cezalandırılır.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz yirmi altıncı madde — Evvelki maddelerde yazılı olan fiillerden bir veya bir kaçını işledikten sonra hükûmetçe haber alınmazdan evvel bu maddede yazılı şeylerin taklit veya tağyir veya imaline veya tedavüle konmasına mâni olanlara ceza verilmez.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler .. Kabul edilmiştir.

Üç yüz yirmi yedinci madde — Taklit veya tağyir fiillerine iştirak etmeksizin taklit veya tağyir edilmiş olan kıymetli damğaları kullanan kimse bir aydan üç seneye kadar hapis ve elli liradan dört yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Eğer bunlar bilinmeyerek alınmışsa 320 inci maddeye yazılı olan ceza üçte bir nisbetinde indirilerek tatbik olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz yirmi sekizinci madde — Taklit veya tağyir fiillerine iştirak etmeksizin demiryolu veya sair âmme nakliyat şirketlerinin taklit veya tağyir edilmiş olan biletlerini bilerek kullanan kimse altı aya kadar hapis veya elli liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Eğer bunlar bilinmeyerek alınmışsa yalnız on liradan yüz liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

Refik B. (Konya) — Efendim, ceza kanununun tadilâtını meydana getiren ve bununla meşgul olan gerek Adliye vekâleti heyetini ve gerek Adliye encümenini bu hususta çektiği, büyük ve dikkatli emekten dolayı tebrik etmek için huzurunuza geldim, Hakikaten maddeleri hepimiz dikkatle takip ettik. Görülüyor ki tadilde büyük bir isabet vardır. Bu tadil ile her hangi bir filin istilzam ettiği ceza verilirken hâkimler için vuzuh ve katiyet nazarı dikkate alınmıştır. Bu itibarla büyük bir emek sarfedildiği meydandadır. Yalnız bu okunan 328 inci maddede arzettiğimiz vuzuh ve katiyetten uzak bir tutukluk gördüm. Bunun için muhterem Adliye encümeninden izahat istiyorum. Burada âmme, nakliyat şirketlerinin her hangi bir şekilde taklit edilmiş , tağyir edilmiş biletlerini bilerek alan ve kullananlar şu cezaya müstahaktır, deniyor. Hiç şüphesiz, burada bu cürmün unsuru manevî ve maddisi bilerek almak, bilerek aldıktan sonra da bilerek kullanmaktır. Bu gibiler, birinci fıkra hükmüne göre tayin olunan cezaya müstahak olur. Ancak aşağıda bilmiyerek almışsa bu ceza 10 liradan 100 liraya kadar ağır para cezasından ibarettir, deniyor. Burada olan tutukluk şudur: Bilmiyerek almış ve fakat bilerek kullanmış olursa zaten cezanın unsuru maddisi bilerek kullanmaktır ; cezasını görmelidir.

Fakat bilmiyerek almış ve öylece bilmiyerek kullanmış, Bunun için ceza verilmemesi lâzımdır, Zannederim ki encümenin maksadı da budur. Eğer encümenle mutabık isek bu fıkra, bilinmiyerek alınıp öylece kullanılmışsa şeklinde tavzih edilsin,

Ad, E, M, M. Salâhattin B. (Kocaeli) — Maksat Refik Beyefendinin buyurdukları gibidir. Taklit bileti bilmiyerek almış fakat taklit olduğunu anladıktan sonra kullanmak isteyenlere verilecek cezadır. Yukarıda bilerek alıp kullananın cezası ağırdır, Bilmiyerek alıp bilerek kullananların cezası daha hafiftir. Maahaza buyurdukları gibi bir tutukluk görülüyor ise vuzuhtan zarar gelmez. Encümen şu şekilde bir cümle konmasına muarız değildir. (Bilinmiyerek alınıp kullanılmış ise on liradan yüz liraya kadat.) Ceza verilir. (Bilerek kullanılmışsa sesleri) (Bilerek) yukarıki fıkradadır. Müsaade ediniz, izah edeyim;

Üç hal vardır. Bu gibi umumî nakliyatı yapan idare ve şirketlerin biletlerini kendi tağyir ve tebdil eder. Bunun cezası ağırdır. Bir de böyle tağyir edilmiş olan bileti bilerek alır ve bilerek kullanır. Bunun cezası başka. Bilmiyerek gişeden kendisine verilmiştir. Bilfarz kompartımana oturdu. Kondüktör geldiği zaman bunu muayene neticesinde anladı ve söyledi. Yahut kendisi farketti. Şimdi bunun taklit veya tağyir edilmiş olduğunu bildikten sonra, ben nasıl olsa aldandım, fakat yine bununla işimi göreyim, bileti süreyim derse onun hareketinin cezası kullanılmakla verilecektir, Bilmiyerek alınıp kullanılmışsa.. Bilmiyerek alınıp denirse, bilmemek, almağa matuftur. Bilinmiyerek alınmış, fakat bilindikten sonra kullanılmış, Bu mana bundan çıkar (Çıkmaz sesleri),

Müsaade buyurunuz, maddeyi encümene alıyoruz.

Reis — Efendim, maddeyi encümene veriyoruz.

Üç yüz yirmi dokuzuncu madde — Kıymetli damgaları veya demiryolu yahut sair âmme nakliyat idarelerinin biletleri üzerine evvelce kullanılmış olduklarına dair konulan işaretleri silmek veya her ne suretle olursa olsun yok etmek suretile bunları kullanan veya kullanmak üzere başkalarına veren kimse bir seneye kadar hapis ve iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz otuzuncu madde — Yukarıki maddelerde yazılı fiillerden dolayı bir sene ve daha ziyade müddetle hükmolunacak hapis cezasına bu müddete muadil olmak üzere emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezası da ilâve olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz otuz birinci madde — Ceza kanunu tatbikatında itibarı

âmme kâğıtları para gibidir. İtibarı âmme kâğıtları tabirile kanunen para gibi tedavül edenlerden başka hükûmetler tarafından ihraç edilmiş hâmile muharrer senetler ve kuponlar ve haiz oldukları mezuniyete binaen müesseseler tarafından ihraç edilmiş olupta kanunen tedavül etmekte bulunan diğer bütün evrak ve senetler maksuttur.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci fasıl

Devlete ait mühürler ve damğalarla sair alâmetlerin taklidi

Üç yüz otuz ikinci madde — Hükûmetin emir ve kararları üzerine konulmağa mahsus olan Devlet mühürünü taklit eden veya taklit fiiline iştirak etmeksizin başkaları tarafından taklit olunan mühürü kullanan kimse üç seneden on seneye kadar hapis ve elli liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... madde kabul edilmiştir.

Şükrü B. [Bolu] — Efendim, encümenden bir sual soracağım. Bu mühürden maksatları nedir? Ormanlarda ağaçları damğalamak için çekiçler vardır. Bu mu kastedilmektedir ?

. Adliye encümeni mazbata muharriri Salâhattin B. [Kocaeli] — markalar için de ayrıca ahkâm vardır. Fakat orman idaresinin ağaçları damğalamak için kullandığı şeyi ben bilmem.

Reis — maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... madde kabul edilmiştir.

Üç yüz otuz üçüncü madde — Resmî dairelerden veya amme müesseselerinden birinin mühürünü taklit eden veya taklit fiiline iştirak etmeksizin başkaları tarafından taklit olunan mührü kullanan kimse bir seneden beş seneye kadar hapis ve yirmi liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve muamelelerine sair alet ve vasıtaları taklit eden veya taklit fiiline iştirak etmeksizin bunları kullanan kimseye de ayni ceza verilir.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üç yüz otuz dördüncü madde — Evvelki maddelerde yazılı olan aletlerin işaret veya eserlerini taklit eden veya taklit filine iştiraki olmaksızın taklit olunan eseri havi olan şeyi kullanan kimse hakkında filin mahiyetine göre bu maddelerdeki cezalar üçte bir nisbetinde indirilerek tatbik olunur.

Reis — maddeyi kabul edenler. Etmeyenler... Kabul edilmiştir,

Üçyüz otuz beşinci madde — Yukarıda yazılı maddelerdeki suçlara iştirak haricinde taklit edilmiş olan işaret veya eserleri havi olan evrak ve eşya ve vesikaları satan veya satın alan veya her ne suretle olursa olsun alan kimse bu suçlar için muayyen olan cezalarla cezalandırılır.

Reis — maddeyi kabul edenler, Etmeyenler, Kabul edilmiştir,

Üç yüz otuz altıncı madde — Hakikî mühürleri ve ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsike mahsus alet ve vasıtaları ele geçirerek bunları başkalarının zararına veya kendi veya başkalarının menfaatine kullanan kimse altı aydan üç seneye kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Şükrü B. (Bolu) — Bu maddeye mirî çekiçlerin, yani Devlet çekiçlerinin ilâve edilmesi lâzım geliyor, Bunu ilâve etmeyi encümen düşünmüyor mu?

Adliye E, m, m, Salâhattin B, (Kocaeli) — Efendim, maddede tasdik ve tevsika mahsus alât ve vasıtalar deniliyor, Bunu umumî şekilde ifade etmeyi daha muvafık bulduk, Yarın olabilir ki bunun yerine başka bir âlet konur, mutlaka bugün çekiç diye ifade edilen ve yarın değişici bir hüküm koymadık. Burada umumî şekilde ifade ettik ki her ne kullanılırsa onu ifade eder.

Reis — maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Üç yüz otuz yedinci madde — Taklit veya tağyir edilmiş olan kanunî damga veya işaretleri veya her ne suretle olursa olsun tağyir edilmiş olan ölçü veya tartı âletlerini başkalarının zararına kullanan gimse iki aydan bir seneye kadar hapis ve on liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Ticaret yaparken veya âmmeye açık olan ticaret yerlerinde taklit veya tağyir edilmiş olan kanunî damga veya işaretleri veya her ne suretle olursa olsun tağyir edilmiş olan ölçü veya tartı aletlerini elinde bulunduran kimseye de ayni ceza verilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler, Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Üç yüz otuz sekizinci madde — Ceza kanunu tatbikatında ölçü veya tartı âletleri tabirinde; ölçmeğe veya tartmağa yarayan her hangi bir âlet dahil sayılır.

Reis — maddeyi kabul edenler, Etmiyenler. Kabul edilmiştir,

Üç yüz kırk sekizinci madde — Bir kimse tamamen veya kısmen bir vapurun aslını yahut aslın ziyaı takdirinde kanunen makamına kaim olacak suretini ortadan kaldırır veyahut bozar ve bundan umumî veya hususî bir zarar doğarsa 339, 340, 342, 345 inci maddelerde bildirilen farklara göre mezkûr maddelerde yazılı cezalarla cezalandırılır.

Reis — maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Üçyüz elli dördüncü madde — Hekim ve eczacı veya sıhhiye memuru Hükûmetçe emniyet ve itimat olunacak bir vesikayı hatıra binaen hakikata muhalif olarak verirse on beş günden üç aya kadar hapis ve yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Böyle hakikata muhalif olarak tanzim olunmuş vesikayı kullanan kimse hakkında dahi ayni ceza tertip olunur. Eğer bu gibi hakikata muhalif vesikaya mebni deli olmayan bir kimse asabî ve akıl hastalıkları müesseselerine kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar husule gelirse failin göreceği ceza altı aydan üç seneye kadar hapistir.

Eğer birinci fıkrada yazılı fiil, failin kendisine yahut başkasına verilmiş veya vait ve temin olunmuş para ve sair menfaat mukabilinde irtikâp olunmuş ise göreceği ceza üç aydan iki seneye kadar hapistir.

Eğer vesikadan ikinci fıkrada yazılı olan fahiş zarar zuhura gelmiş ise ceza bir seneden beş seneye kadardır. Her halde bu cezalarla beraber ilk fıkradaki para cezası iki kat olarak hüm olunur.

Para veren veya vait yahut menfaat temin veya vadeden kimse hakkında dahi üç aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur ve verilip alınan para ve sair eşya da musadere olunur.

Reis — maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. kabul edilmiş tir.

Dört yüz on dördüncü madde — Her kim on beş yaşını bitirmiyen bir çocuğun veya mecnun yahut irade ve temyizi selbeden malûliyetle malûl olduğunu veya şuuru marazî inhisaf halinde bulunduğunu bildiği bir kimsenin ırzına geçerse üç seneden aşağı olmamak üzere ağır hapse mahkûm olur.

Bu fiil cebir ve şiddet veya tehdit icrasile yahut mukavemeti selbeden diğer bir vasıta ile veya mukavemet iktidarı olmayan kimseye karşı yapılırsa ağır hapis cezası yedi seneden aşağı olamaz,

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dört yüz on altıncı madde — Her kim cebir ve şiddet veya mukavemeti selbeden diğer bir vasıta ile on beş yaşını dolduran bir kimsenin veya cebir ve şiddet ve vasıtaya müracaat etmeksizin mukavemete iktidarı olmayan şahsın ırzına geçerse üç seneden aşağı olmamak üzere ağır hapse konulur. Yine bu suretlerle ırz ve namusa tasaddiyi tazammun eden diğer bir fiil ve harekette bulunursa iki seneden aşağı olmamak üzere hapsolunur.

Reis — maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dört yüz yirmi birinci madde — Kadınlara ve genç erkeklere söz

atanlar on beş günden üç aya kadar ve sarkıntılık edenler bir aydan altı aya kadar hapsolunur.

Refik B. (Konya) — Efendim, encümenden soruyorum bu maddede kadınlar tabiri vardır. Lisanımızda yalnız olarak kadın sözü söylenildiği zaman derhal evli olan kadın hatıra gelir. Bilmiyorum, bu tabirde kız da dahil midir? Dahilse tasrih edilmesi faydalı olacağı kanaatindeyim.

İkincisi, genç erkeklere söz atanlar denmektedir. Genç tabiri kaç yaşa kadar devam eder?.. Lûtfen tasrih etsinler?

Adliye encümeni mazbata muharriri Salâhattin B. (Kocaeli) — Efendim, maddenin aslı şudur. madde (kız ve erkek genç kimselere söz atanlar) diyor. Burada söz atanlara ceza vardır. Bu maddenin tebdilini icap ettiren sebeplerden birisi de sarkıntılık edenler için ceza tayin edilmiş olmamasıdır. Sarkıntılık suretile bir harekette bulunanlara istidlâlen diğer bir madde tatbik edilmek isteniyordu ki o maddenin cezası daha hafiftir. Şu halde sarkıntılık edenler hafif ceza görüyorlar, söz atanlar bu maddeye göre daha ağır ceza ile cezalandırılıyordu. Bu nisbetsizliği izale için maddenin tadilini encümen teklif etti. Eski yazılışta (kız ve erkek genç kimseler) idi halbuki biz (kadın ve genç erkekler) dedik.

Kız da kadın tabiri içine girebilir. Kadın diyince olsa olsa bakire hariç kalabilir denir ki bu, maksut değildir. Madde kadın için mutlaktır, erkeklerden de gençlere mahsustur. Genç erkek kanunda şudur, budur diye tavsif edilemez, takdirî bir keyfiyettir (Gülüşmeler).. Binaenaleyh bu yazılışta...

Kâzım Pş, (Diyarbekir) — Yaşı tayin edilmelidir.

Adliye encümeni mazbata muharriri Salâhattin bey (Kocaeli) — Rica ederim efendim. Hâkim huzuruna gelerek, böyle bir söz atma filinden dolayı kendini mağdur görerek bir ceza tayinini istiyen veya polisin, bu hareketi görerek hakkında takibat yapılmasını istediği erkeğin genç olduğu takdir olunabilir. Madde de şu veya bu yaşta denemez.

Emin Fikri bey (Aydın) — Kaç yaşındaki kadına söz atılırsa ceza görülür?

Adliye encümeni mazbata muharriri Salâhattin bey (Kocaeli) — Kadın hakkında bir şey yoktur efendim, mutlaktır. Erkekler için genç tabiri vardır.

Refik bey. (Konya) — Bu izahatla anlaşılıyor ki kadın kelimesi içinde kız da dahildir.

Reis — Evet efendim. [Mabaadi var]

Gayri Resmi Kısım

Ceza İdaresi
VE
Mücrim Çocukların Terbiyesi

Memleketimiz hapishanelerinin ıslahı mevzuubahis olduğu şu sıralarda Fransada Mücrim çocukların gördükleri ihtimam hakkında bizi tenvir edebilecek olan bir mektubu aynen naklediyoruz:

Ceza idaresi ve mücrim çocukların terbiyesi

1912 tarihli kanunu tatbik etmek hususunda çocuk mahkemelerinin mütemmimi olan himaye cemiyetlerine dair müfettişi umumî Rouver'nin raporu münasebetile geçen hafta bir makale yazmıştım.

Son senelerde adliye nezaretinin müessesatı cezaiyede husule getirdiği ıslahat ve tedbirlere dair bazı izahat vererek bu müesseseleri birer kürek mahalli olmak üzere telâkki etmekte devam eden efkârıumumiyeyi tenvir etmeği faideli gördüm. Bu müesseselerde bunları idare eden devlet mümessillerinin lehine her biri birer misal teşkil eden çok şayanı takdir şuurlu bir faaliyet vardır. Bilhassa bu faaliyetin başında bulunan müsteşar payesini haiz olan ceza işleri müdürü M. Mouton ile mösyö Estève, Auger ve Dupuy ve daha bir kaç genç memur çok insanî ve civanmerdane ve aynı zamanda pek amelî olan hissi selimlerile vazifei içtimaiyelerini hüsnü idare ve muvaffakiyetle tetviç etmektedirler.

Evvelâ şu ciheti tasrih etmek icap etmektedir ki, bazılarının endişe ettikleri gibi ne ceza idaresi ne de idare işleri müfettişi umumiliği hususî hayır müesseselerine karşı muarız bir vaziyet almış değillerdir; bu makamların himaye, cemiyetlerinden bekledikleri şey; devlet bütçesinden verilen tahsisatı ve himayeleri altındaki çocukların çalışmalarından hasıl olan varidatı hüsnü istimal etmek ve ellerindeki vesikalardan çocukların bir nisbeti âdile dairesinde istifade etmelerini

ve kendilerine terettüp eden himaye vazifesini bizzat ifa ederek vücutlarından alî makamların haberdar olmadığı diğer cemiyetlere terk ve tevdi etmelerini temin etmektir.

Devletin malûmatı haricinde teessüs edip adetleri yüksek bir miktara baliğ olan bu kabil müessesat arasında bir tasfiye icrasına da zaruret hasıl olmuştur.

Bu tedbirler, felâketzede çocukları kurtarmak için nefislerini vakfedenlerin samimî gayretlerile mütenasip bir netice ve muvaffakiyet temin edecektir.

Devlet bu gibi hayır cemiyetlerine bazı yenilikler kabul etmelerini tavsiye ederken bunlar için misal teşkil edecek bir teşkilâtı bizzat vücude getirmelidir.

1922 senesine kadar Adliye nezareti on üç ile yirmi bir yaş arasındaki erkek ve kız çocukları için derecei ehemmiyetleri muhtelif olmak üzere on altı müesseseye malik idi.

Bu tarihte ciddî bir münakaşaya tâbi tutulmaksızın alelacele tetkik ve kabul edilen bazı iktısadî sebeplere binaen bunlardan sekizinin ilğasile ferağı karargir olmuştur ki, neticesi itibarile bu muamelenin hazine lehine olup olmadığı cayi tetkiktir.

Kalan sekiz müessesei cezaiye son beş sene zarfında ıslah ve muhafaza ile mükellef terbiye müesseseleri haline ifrağ edilmiştir. Bunlardan beşi erkeklere ve üçü de kızlara mahsustur. Geçenlerde bunlardan bir nebze bahsetmiştim, Bu mayısın sekizinde Mösyö Barta tarafından imza edilen nizamnameler bunların tesis ve idaresini temin etti. Bu müesseselerde bin beş yüz çocuk bulunmaktadır ki bunlar himaye cemiyetleri tarafından kabul olunmıyan veya kabul edildikten sonra muhafazaları mümkün olmadığından dolayı bilmecburiye iade edilenler meyanından seçilmiştir.

Bu müesseseleri vücude getirmekten maksat beşeriyetin metruk ankazı mesabesinde olan felâketzede çocukları alarak ıslah ettikten sonra hayata, mensup oldukları içtimaî sınıfa avdet edebilmeleri için sıhhat ve kabiliyetlerile mütenasip vasıtalara tevessül etmek suretile onları sanatkâr olarak yetiştirmek ve bunu temin için lüzumsuz şiddetten içtinap ile bilâkis çocukların saadetlerini kâfil şeraite tâbi tutmaktadır.

Bu müesseselerin her biri herşeyden evvel bir san'at mektebidir.

1 — Motte - Beuvron'daki mükemmel bir ziraat işletme müessesesi manzarası arzeder. Tarlaları hayvanat yetiştirmeğe mahsus mahalleri, bağları, sebze ve çiçek bahçeleri ve sanayii ziraiye tezgâhları ve arabacılık ve fıçıcılık kısmı ve nalbanthaneler, çifcilik, bahçevanlık öğrenmeğe mahsus yerleri vardır.

2 — Belle-ile bir denizcilik mektebidir. Bu müessesedekiler metruk yelken gemilerine motör tatbik ederek Portekiz sahillerine kadar gidip orada büyük mikyasta istavrit ve sardalya avlarlar ki bunlarla sureti mahsusada tesis olunan fabrikada konserve imal edilmektedir.

3 — Saint Hilaire de la Vienne'deki müessese on üç, on beş yaşındaki genç çocuklara mahsus olmak üzere sırf ziraî bir müessesedir.

4 — Aniane dans L'herolt Herult eyaletindeki Anyan müessesesi de bir san'at mektebi halindedir. Burada çilingir, marangoz, tenekeci, demirci, makinist ve ressam yetiştirmektedir. Bu müessesenin talebesi diğer müesseselerin âlât ve edevatını imal etmektedir ve mamulât ve masnuatı mıntakalarındaki sergide senelerdeberi ahzi mevki etmektedir.

Villeneuve su-lot civarındaki Eysse müessesesi kanunu cezanın 67inci maddesi mucibince mahkûm olanlarla diğer müesseselerde kabili idare olmıyanları derecelere ayrılmış muhtelif mevkilere kabul ederek onlara marangozluk(tahta sanayii) ve kunduracılık, terzilik gibi sanatları öğretir.

Kızlar kısmı:

Gadillac Dans la Girode bu müessese en genç kızları kabul ile onlara iptidaî tahsil ve malûmatı beytiye tedris eder, Ve bahçevanlık hakkında malûmatı iptidaiye verir. Bağ zamanları bağlara sevkeder.

Doullens müessesesi terzi tezgâhlarile beyaz çamaşır imalâthanesini camidir.

Clermont de Loise, bu müessese diğer müessesatta idareleri müşkül olan sinleri ilerlemiş kızları kabul ile onlara şapka tüyü ve beyaz çamaşır imal ettirir.

Sıhhat bahsine gelince:

Sarî hastaları tecrit ve onları en iyi şeraiti iklimiye ve tabiiyeye tâbi tutarak tedavilerini temin için sıraca ve kemik veremi hastalıklarile malûl olanlara Bel ilde, göğüs veremlerine Saint-Hilaire de, firengililer için de Eysse ve Doullens de mahsus mahaller tefrik ve tesis edilmiştir. Doullens nin genç gebelerile henüz doğurmuş kadınları kabul edecek dispanseri velâdethanesi ve çocuk yuvası vardır.

Bu tebeddüllerin heyeti umumiyesinin muvaffakiyeti memurinin usulü intihabında husule getirilecek yeniliklere bağlı idi. Netekim ihtimamla intihap edilmiş olan müdür, müdür muavini, gardiyanlar

vazifelerinin ehemmiyet ve nezaketile mütenasip bir suretle stajlarla konferanslarla kesbi malûmat ve ihtisas ettirmişlerdir.

Meselâ mahza terfii memuriyet ettirilmek için kürek mahkûmlarına mahsus olan Saint - Martinde (Ré hapishanesi müdiriyetinde bulunan bir memurun mücrim çocuklara mahsus olan müessese müdiriyetine tahvil edildiğini artık görmek mümkün değildir.

Bu müessesede ifayi vazife eden mubassıra gelince : Çocuklara tedrisatı iptidaiyede bulunan muallimler, mühendisler, usta başılar ilâahir.. gibi fennî tedrisat kadrosunu teşkil eden heyeti memurini bunların vazifesini pek sadeleştirmiştir. Mubassırların vazifesi lisede ayni vazife ile mükellef olan memurinin vazifelerinin aynıdır.

Nizamname ; müdür ve müdireye kendilerine tevdi edilen çocukla, müesseseye dahil olduğu gün bir mükâlemede bulunmak vazifesini tahmil eder. Çocuk, mazisi, ailesi ve temayülâtı hakkında isticvap edilir.

Müessesenin bir tevkifhane olmayıp bir mektep olduğu ve ıslahıhal etmek hususundaki ceht ve gayreti nisbetinde oradaki ikametinin azalacağı kendisine tefhim edilir. Muayyen zamanlarda müesseseden çıkıp serbest kalabileceğini ve çalışmak üzere hariçte bir işe gönderilebileceğini ve yahut mürakabeye tâbi olmak şartile kunturatla ücret mukabilinde bir işe yerleştirilebileceğini yani çalışarak para kazanabileceğini ve vazifei askeriyesini ifa edebileceğini muvakkaten ve hattâ bir mahkeme kararile tamamen serbestisinin iade olunacağını öğretir.

İsticvabı müteakip muayene ve tetkik şubesine sevkedilerek orada sıhhî ve aklî bir tetkik ve müşahedeye tâbi tutulduktan sonra tecrübe şubesine verilerek orada da istidadı tayin olunur. Ve nihayet müstait olduğu şubei marifete yerleştirilir. Orada takip ettiği san'atin zevkine ve aklî melekelerine en uyğun olduğuna kendisi de mutmain olarak çalışmağa devam eder.

İtaatsizlik veya sair fena hareketleri görülen çocuklar hakkında hakimlerin kontrolu altında olmak şartiyle tatbik edilecek ceza onların ıslahı halleri için ihtiyaç ve zaruretin tecviz edileceği miktara tecavüz edemez, Bundan maada müessesenin idarei dahiliyesinde takip edilecek usul bir mahkeme kararile mahkûmen orada bulunduklarını çocuklara hissettirecek mahiyette olamaz.

Müesseselerde günde dört defa yemek ve haftada ikişer yüz gramdan haftada dört defa et verilir. Çocuklar pazar günleri lise talebesi gibi akrabalarının ziyaretlerini kabul ederler.

Bir reisi ruhanî, liselerde olduğu gibi ailesinin veya kendisinin arzusu üzerine haftada iki defa dinî tedrisatta bulunur. Müdür ve muallimler, hayatta, hariçte cereyan etmekte olan hâdiseler üzerine

çocuklarla musahabede bulunur. Şu sebeple ki çocuklara hayattan tecrit edilmiş hissi ve kanaatı gelmesin.

Her müessesede muzika ve çalgı bulundurmak mecburidir. Çocuklar mahallî bayramlara iştirak etmeğe mezundurlar. Musiki tedrisatından sonra gezmeğe çıkabilirler. Erkek müesseseleri sporla meşgul olurlar. Futbol takımları teşkil ederler. Askerî talimlerini orada ifa ve ikmal ederler. Kızlar dahi teğanni ederler.

Bazı sarfiyat vardır ki müessese içinde cemiyet halinde geçen hayatın yeknasakisinden mütevellit meraretleri, bezğinlikleri tahfif etmek için elzem olduğu halde bunu resmî bütçenin dar çerçevesi ve kat'î olan maddeleri içine sığdırmak mümkün olmaz, nizamname bu şekilde çok nezih ve ulvî bir çare bulmuştur: Her müessesede vali ile müddei umuminin nezareti altında bulunmak ve hediye ve teberrüleri ve hükûmetin ita ettiği tahsisatı kabul ve sarf etmek üzere bir himaye heyeti teşkil edilmiştir. Spor elbisesi veya bir gramofon almak, bir eğlence tertip veya mükâfat tevzi etmek ve kütüphaneyi tezyin edecek bazı asarı tedarik etmek veya Resimli matbuata abone kaydolunmak veya ailesi nezdine gitmesine müsaade olunan bir çocuğun seyahat masrafını tediye etmek gibi ihtiyarı icap eden masrafları heyet kasası tesviye eder: Ve tahliyeleri kararğir olan çocukları nezareti altında bulundurmak kayıt ve şartile yanlarına kabul eden ailelere lâzım gelen muaveneti ve tahliye olunarak hayatı tabiiyeye avdet eden gençlere muktazi sermayeyi bu kasa tertip eder.

Mani tanımayan yahut manileri iktiham etmeğe alışmış olan bazı Ulvî ruhlar daha cezrî ve daha manidar bir teceddüt temenni ederek mahkemelerde aklî haletlerine binaen beraet eden mücrim çocukların terbiyesini maarifi umumiye idaresine terk etmek istiyorlar. Benim reyimce bu tasavvur tahakkuku halinde felâket olacak bir hayalden ibarettir. Cünha ve hattâ cinayet derecesinde bir cürüm ika etmiş olan bu masum çocukların tahsilile beraber ıslaha da ihtiyaçları bulunduğundan bu noktai nazardan hususî bir müessesede mütehassıs zevatın ihtimamlarına terkedilmeleri lâzımdır. Bu şekli teceddüde taraftar olanların noktai nazarları şöyle bir netice verir:

mücrim çocukların tedris ve terbiyesi için maarif nezareti, muallimlerini ceza idaresi emrine vereceğine, ceza idaresinin gardiyanlarını alıp kendi müesseselerinde istihdam etmiş olur.

Sonra bu genç mücrimler san'at mekteplerinde tabiî halde bulunan çocuklarla ihtilât edeceklerdir. Bunlar orada ciddî bir takyit altında bulundurulamıyacakları için eski fena itiyatlarına ve gayri ahlâkî temayüllerine rücu edecekleri gibi muhitlerinde bulunan tabiî çocuklar mekteplere hücum edecek olan bu marazî ruhtaki unsurlardan ciddî tehlikelere maruz kalacaklardır.

Onları ezmekte olan irsî avamili ruhiye bizim rikkat ve merhametimizi celp ve tahrik etmektedir. İdraklerinin inkişafını tehir eden veya akim bırakan onların velâdî veya arızî noksanlarıdır. Bu sebepledir ki, biz bunları gayri mücrim olarak tanımaktayız. Vaktile olduğu gibi bunları bilihtiyar irtikâbı ceraim eden şerir mücrimlerle birlikte gardiyanların haşin idarelerine terk ve tevdi etmeği medeniyetin bu günkü icabat ve telâkkiyatile kabili telif görememekteyiz.

Ancak hayatlarında hiç bir fena harekette bulunmamış olan masum çocuklarla bunların karıştırılmasındaki tehlikeyi, adaletsizliği bunları mücrimlerle birlikte bulundurmaktan daha büyük bir adaletsizlik olarak görmekteyiz, bu hal, çocuklarını mektebe verirken kendi an'anelerine göre cesur ve namuskâr yetiştirmek emelini besliyen faziletkâr ebeveyinlerin itimatlarına karşı aşikâr bir mukabele olacaktır.

Fransız dolabı, bulaşık bezlerinin, peçetelerle bilhassa dantelelerle karışmaması için kâfi derecede geniştir.

Yazan :
Jean de Pessac

Dilimize çaviren:
Ceza işleri müdürü : Hasan Safiyettin

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

.....

Müdahalenin men'i

Mahkemesi: Eğirdir sulh hukuk. Kararın tarihi: 18-11-931 No. 931-236. Müddei: Memiş ve Mestan. Müddeaaleyh: Ali.

Dava: Mevki hudut ve cinsleri muharrer cetlerinden teselsülen intikal eyleyen 5 kıt'a tarla ve bir bap hanenin müddeaaleyh umum hisseyi gûya satın aldığından bahsile zabıt ve müdahale eylemekte olduğundan müdahalei vakıasının men'i talebine mütedairdir.

Fıkrai hükmiye hülâsası: Müddeabih emvalin davacılar arasında irsen müşterek bulunduğu iddia ve müddeaaleyhin vaki ikrarile anlaşılmasına ve her ne kadar mezkûr emvalin 45 sene evvel taksim ve bir kısmının sahibi evveli tarafından bankaya terhin ve borcun müddeaaleyh tarafından tediyesile uhdesine geçirildiği iddia ve bir tapu senedi ibraz edilmiş ise de mübrez tapu senedinde muharrer hudutlarla mikdar hakkında başkalık olup 6 dönümden ibaret gösterildiği ve hudutlarında da bilkülliye mubayenet bulunduğu ve bu tarla ile keza eski tapu kaydile yeni tapu kaydında hudutlarında tebeddül bulunmasına ve müddeaaleyh te keşif talep etmediği gibi başkaca ispat edememesine ve taksim keyfiyeti de tapuya raptedilmedikçe bir kıymeti haiz bulunmamasına ve umum müddeabih gayri menkullerin tapuda kayıtlı olmadığı tahakkuk etmesine binaen müddeabih arazi ve sairede davacıların kanunen hissei şayiaları mevcut olduğuna ve müddeaaleyhin müstakil milki olduğundan bahsile vaki müdahale ve bil'umum itirazının men'i reddine ve gayri muteber olan taksim sırasında kardeşi Fatmaya hayvanat ve

saire vermiş ise bu husus hakkında ayrıca müddeaaleyhin ikamei davada muhtariyetine ve kıymetleri üzerinden 2 harcı müeccelin ayrıca müddeaaleyhten alınarak irat kaydına dair verilen karar indettemyiz.

Diğer emvali gayri menkule kuyudunun müdüriyeti umumiyeden tahkik olunmaması ve müddeaaleyh tarafından mübrez tapudaki ciheti tasarrufun merciince tetkik ve halledilmemesi ve mahallen keşif ve tahkik olunmaması kanuna muhalif olduğundan hükmün nakzına karar verilmiştir. Yeniden icra kılınan muhakeme neticesinde 24-6-931 tarihinde mahkemece müttehaz kararda zikrolunan sebepler kanuna uygun ve nakza ittibaa lüzum olmamasına binaen kararı evvelde ısrara karar verilmiştir.

Temyiz eden: Ali.

Temyiz kararı: Hukuk hey'eti umumiyesince bittetkik müddeti içinde temyiz olunan son hükmün ısrarı mutazammın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü:

Münazaalı tarlalardan birini ziraat bankasına olan borçtan dolayı satılarak aldığını ve müstakilen malı olduğunu müddeaaleyh beyan ve bir kıt'a senet ibraz etmiş olmasına mebni ciheti itası hakkında merciinden tetkikat icrası ve mezkûr senedin mahalli münazaunfihe tatbiki ve neticesine göre hüküm itası lâzım ve bu noktaya matuf Bozma sebepleri varit iken ısrar edilmesi kanuna muhalif olduğundan son hükmün dahi bozulmasına ve temyiz masrafının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 6-1-932 tarihinde müttefikan karar verildi:

T. T. M. Hukuk Hey'eti Umumiyesi
Esas No. 3-1157 Karar No. 2

Şuf'a hakkı — Kanunî müddet

Mahkemesi: Maraş sulh hukuk. K. Tarihi 10-9-931 No. 226 T. Müddei: Hacı, Ali, Celil Hacı ve saire. Müddeaaleyh: Ali Efendi.

Dava: Şayıan mutasarrıf oldukları emvali gayri menkuledeki hisselerini malûmatları olmaksızın hissedarandan bir kısmı müddeaaleyhe bey'ü ferağ eylemiş olduklarından şuf'a hakları mevcut olduğu cihetle bedeli mukabilinde uhdelerine kayt ve tescilini talepten ibarettir.

Kararın hulâsası: Müddeaaleyhe ferağ edilen hissenin müddeti kanuniyesi içinde müracaat eden müddeiler namına icrayı tesciline dair verilen hüküm indettemyiz: Tarihi ferağa nazaran müddeilerin müddeti kanuniyesi zarfında şuf'a davasını ikame edip etmedikleri nazara alınmak icap ederken bu cihet tahkik edilmediği gibi iskatı şuf'a etmediklerine dair müddeilerin tahlifleri dahi icra edilmemiş olmasından dolayı bozulmakla yeniden yapılan muhakeme neticesinde: Iskatı şuf'a etmediklerine dair müddeilerin tahlifine matuf olan bozma sebebine ademi ittibala israra ve diğer nakız sebebine ittibaen karar verilmiştir.

Temyiz eden: Ali Efendi.

Temyiz kararı: Hukuk hey'eti umumiyesinde bittetkik: Müddeti içinde temyiz olunan son hükmün kısmen ısrarı mutazammın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kâatlar okunduktan sonra görüşülüp düşünüldü.

Müddeilerin tahlifleri lüzumuna ait olan sebebi nakza karşı kanunu medeninin 657 inci maddesine müstenit ısrar kararı kanuna uygun olmakla ittiba edilen kısım hakkında tetkikat icra edilmek üzere dava dosyasının hususî daireye tevdiine 6-1-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Hukuk Hey'eti Umumiyesi
Esas No. 3-113-6 Karar No. 1

Dava müruru zamanı – Tahsihi karar talebi

Devlet ormanından izinsiz ağaç kesmekten suçlu Hüseyin hakkındaki hukuku amme davasının müruru zaman hasebiyle ceza kanununun 105 inci maddesine tevfikan düşmesine dair Uzunköprü ceza hâkimliğinden verilip kat'ileşen 28-12-930 tarihli karar yazılı emir üzerine Temyiz üçüncü ceza dairei

aliyesince tetkik olunarak: Dava müruru zamanı hadise tarihinden dava ikamesi tarihine değin geçen zaman içinde aranacak 6 aylık bir zaman olduğu halde bunun duruşma tarihine kadar temdidi ve asıl müruru zamanda medarı tatbik olan 105 inci madde hükmünce muamele ifası yolsuz olduğundan bahisle usulün 343 üncü maddesine tevfikan bozulmasına dair verilen karar aleyhine vaki tashihi karar talebinin bozulan karar davanın esasını halletmiş olan kararlardan olmasına göre mahkemenin tekriri caiz olmadığından reddini mutazammın karar aleyhine de C. Baş Müddei umumiliği memuriyeti aliyesinden müruru zamanın vuku bulup bulmamasına muteallik kararlar esası halleden mukarrerattan madut olmamasına nazaran Bozma sebebinin 343 üncü maddenin hangi fıkrasına istinat ettirildiğinin ve mahallince de ne yolda muamele ifa edileceğinin tasrihi muktazi iken bu baptaki tashihi karar talebinin reddinde isabet olmadığı beyaniyle mezkûr kararın ref'i ve tasrihi iktiza eden kaydi kanuninin ilâvesi hususunda ve müddetinde itiraz edilerek bu baptaki evrak 25 - 4 - 932 tarihli itirazname ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü:

Hukuku amme davasının sukutuna dair verilen kararlar davayı neticelendiren mukarrerattan madut olup yazılı emir üzerine verilen bozma kararından sonra yeniden tahkikat ve tetkikat yapılamayacağı cihetle itirazname mündericatı beca görülemediğinden itirazı vakiin reddine 2 - 5 - 932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Ceza Hey'eti Umumiyesi
Esas No. 106 Karar No. 85

Âdi hakaret — Vazife

Mütevelli Mehmet Beyi gazete ile tahkir etmekten suçlu Süleyman oğlu Ziya beyin Ceza kanununun 482 inci maddesinin 4 üncü bendine tevfikan 6 ay hapsine ve 100 lira ağır cezayı nakdî alınmasına ve 50 lira manevî tazminat

alınarak davacıya verilmesine dair Eskişehir sulh ceza mahkemesinden verilen 14-11-931 tarihli hüküm mahalli C. müddei umumiliği ile suçlunun temyizine binaen temyiz ikinci ceza dairei aliyesince tetkik olunarak sulh mahkemelerinin vazifelerini zikir ve tadat eden tatbikat kanununun 29 uncu maddesinde ceza kanununun 482 inci maddesinin mevaddı sulhiyeden olduğu gösterilmesine nazaran bu cihete matuf itiraz varit görülemediğinden mezkûr itirazın reddine ve diğer bir sebepten hükmün bozulmasına dair verilen karar aleyhine C. baş müddei umumiliği memuriyeti aliyesinden ceza kanununun 432 inci maddesi son fıkrasının müstakil ve münferit bir hükmü kanunî olmayup 480 inci maddesine matuf olduğu ve bu itibarla davanın rüyeti asliye mahkemesinin vazifesi dahilinde bulunduğu ceza hey'eti umumiyesinin içtihadiyle kabul ve tesbit edilmiş ve 4 üncü ceza dairei aliyesinin içtihadı da bu merkezde bulunmuş olmasına göre isabet görülemiyen mezkûr temyiz kararının ref'i ve mahallî hükmünün tebliğname veçhile vazife noktasından da bozulması hususunda ve müddetinde itiraz edilerek bu baptaki evrak 24-5-932 tarihli itirazname ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Suçun mahiyetine ve ceza kanununun 482 inci maddesinin son fıkrası müstakil olmayup 480 inci maddesine matuf ve bu itibarla rüyeti dava asliye mahkemesinin cümlei vezaifinden olmakla itirazname mündericatı varit olduğundan kararı muterizünbihin ref'ine ve bu sebebin dahi bozma kararına ilâvesine 30-5-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Ceza Hey'eti Umumiyesi
Esas No. 140 Karar No. 132

Tütün inhisarı cürümleri

Hanesinde 38 kilo kaçak yaprak tütün tutulmaktan suçlu Salih oğlu İzzetin 1918 No. lu kanunun 25-2 inci fıkrası ile 1701 numaralı kanunun 60 ıncı maddesine tevfikan 6 ay hapsine ve 190 lira hafif para cezası ile mahkûmiyetine dair verilen hüküm mahkûmun temyizine binaen temyiz

3 üncü ceza dairei aliyesince tetkik olunarak tütünün tutulduğu tarihte 931 senesi tütünlerinin anbara nakil müddeti geçmiş olup olmadığı ve suçlunun ne kadar borcu olup ne kadarını teslim etmiş olduğu ve o sene zimmetinden olan tütünden dolayı maznunun inhisar idaresine karşı vaziyeti tetkik ve tesbit olunmak lâzım ve lâyihada mesrut itirazat bu itibarla varit olduğundan mezkûr hükmün bu sebeplerden dolayı bozulup iade edilmekle yeniden yapılan duruşma neticesinde çiftçinin yetiştirdiği mahsulü müddeti zarfında tezkere ile anbara nakil ve teslime mecbur bulunduğu tütün inhisarı hakkındaki kanunun hükümleri iktizasından bulunmuş ve mezkûr tütün suçlunun zimmeti mukayyedesini fazlası ile anbara teslim ve daha tütünü kalmadığına dair beyanname verdikten sonra zuhur etmiş olduğu beyanile eski hükümde ısrarı mutazammın Sivas ihtisas hâkimliğinden sonradan verilen 22-10-932 tarihli hükmün dahi temyizen tetkiki mahallî C. müddei umumiliği canibinden müddetinde istida edilerek bu baptaki evrak C. baş müddei umumiliği memuriyeti aliyesinin varit görülemeyen itirazların reddi talebini natık 10-11-932 tarihli tebliğnamesi ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Zürradan olan maznun merkum İzzetin sabit olan fiili ruhsatla ektiği tütünden zimmeti mukayyedesi miktarını anbara teslim ve kalan kısmını da anbar müddetinin hitamından sonra evinde hıfzetmekten ibaret olmasına nazaran hadise 1918 numaralı kanunun dairei şumulünden hariç ve 1701 numaralı kanunun 61 inci maddesi hükmünü müstelzim olmakla bozma kararı bu itibarla varit olup uymak iktiza ederken ısrar edilmesi kanuna muhalif olmakla temyiz edilen son hükmün dahi ceza muhakemeleri usulü kanununun 326 ıncı maddesine tevfikan bozulmasına ve 8 lira ilâm harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına ve mevkuf olduğu anlaşılan suçlunun başka sebeple mevkuf olmadığı takdirde tahliyesi için C. baş müddei umumiliğine müzekkere yazılmasına 5-12-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Birici Riyaset Dairesi
Esas No. 58 Karar No. 59

Yaralama – İçtimaı ceraim

Hüsniyeyi cebren kaçırmağa teşebbüs eylemek ve yaralamak fiillerinden suçlu Halilin Ceza K. nun 431, 62, 439 uncu maddelerine tevfikan tenzilen ve tezyiden 10 ay hapsine dair Bahçe ceza hâkimliğinden verilen 20-7-932 tarihli hüküm merkumun temyizine dair Temyiz 4 üncü ceza dairei aliyesince tetkik olunarak: Merkumun mağdurenin muhalefeti üzerine silâhla kasten yaraladığı tesbit ve kabul edilmiş olmasına göre kaçırmağa teşebbüs ve yaralama fiilleri için ayrı ayrı ceza tayin ve içtima hükmünün tatbikı muktazi iken zuhul edilmesi yolsuz bulunduğundan bahisle bozulmasını mutazammın verilen karar aleyhine C. Baş müddei umumiliği memuriyeti aliyesinden Türk ceza K. nun 439 uncu maddesi sarahatına nazaran kaçırma arasında vaki olan cerh fiilinin içtima ahkâmına tatbik edilemeyeceği ve maddei mezkûreye tevfikan cezanın teşdidi lâzım geleceği cihetle kararı mezkûrun ref'i hususunda ve müddetinde itiraz edilerek bu baptaki evrak 16-7-932 tarihli itirazname ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza heyetinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü:

Ceza K. nun 439 uncu maddesi; ancak cebren kaçırmak sırasında failin arzusundan hariç ve kasta gayrı makrun olan mecburiyette kabili tatbik olup hadisede cerh kasten ika edilmekle içtima kaidesinin tatbikı lâzım ve bu suretle tertibi ceza edilmesi lüzumunu tazammun eden bozma sebebi fiili müessirin neticesine nazaran hükmü temyiz eden maznunun lehine haizi te'sir olduğu cihetle itirazname müeddası gayrı varit olduğundan reddine 19-12-932 tarihinde müttefikan karar verildi.

T. T. M. Birinci Riyaset Dairesi
Esas No. 161 Karar No. 226

Hissei irsiyeye müdahalenin men'i

Mahkemesi: Ankara Kadastro mahkemesi. Tarihi: 30-5-932 No: 319 Müddei: Ayşe Hanım. Müddeaaleyh: Sabri Efendi.

Temyiz kararının hülâsası: Ayşe Hanım ile Sabri Efendi arasındaki bir bap hanede olan hissei irsiye ve ferağ kaydının tashihi davasının icra kılınan muhakemesi neticesinde tarafların murisleri müteveffa Muhittin meyanında müddeabih haneden ifraz eylediği bir kısmı oğlu müddeaaleyh Sabri efendiye resmen ferağ ettiği ve uhtesinde kalan diğer kısım ile oğlu Sabri Efendiye ferağ eylediği müfrez kısmı mumaileyh Sabri Efendi ile müştereken aldıkları para mukabilinde eytam sandığına terhin ve vadesi hitamında borçları vermediklerinden dolayı icraen 1500 lira mukabilinde müddaaleyh Sabri Efendiye kat'î ihalesi icra edilmek suretile tapuya raptedilmiş olduğu ve müddeabihten murisi müteveffaya ait kısmın veresesine intikali icra edildiği ve şu halde müddeinin mezkûr haneden hissei irsiye talebine hakkı kalmadığı tapudan gelen kaydın tetkikından anlaşılmasına ve müddeiyenin mezkûr haneden iki odanın müteveffa Muhittin tarafından 200 lira mukabilinde kendisine satıldığı hakkındaki iddiası dahi kanunî vesaik ve senede müstenit bulunmasına binaen müddeiyenin berveçhi muharrer iddialarının reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Ayşe Hanım.

Temyiz kararı: Temyiz istidanamesinin müddeti içinde ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Sureti cereyanı muhakemeden müsteban olduğu üzere müddeabih gayri menkul mukaddema davacının zevci tarafından eytam idaresine terhin edilip deynin vadesi hitamında tediye edilmemesinden dolayı furuht edilerek esmanı hasılanın borca ait kısmı ayrıldıktan sonra mütebakinin veresenin hissei irsiyelerine göre tevzi edilmiş olduğu mütehakkak ve bu husus davacının ikrarile müeyyet bulunmuş olmasına göre temyizen serdedilen itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih hükmün H. U. M. kanununun 438 inci maddesine tevfikan tasdikına ve mikdarı aşağıda yazılı temyiz masraflarının temyiz eden

taraftan alınmasına 24 kânunusani 933 tarihinde ittifakla karar verildi

T. T. M. İkinci Hukuk Dairesi
Esas No. 3523 Karar No. 204

Zararü ziyan – Ret kararı

Mahkemesi: İstanbul asliye mahkemesi ikinci ticaret dairesi. Tarihi: 23-12-931. No. 930-1457. Müddei: Fırıncı Sava efendi vekili avukat Rahmi bey. Müddeaaleyh: Kostantin ve Apostol argiref biraderler vekili Kostaki efendi.

Dava: Müddei vekili müvekkilinin müddeaaleyhe bir gûna borcu olmadığı halde, mumaileyh ikinci icra dairesine müracaatla aleyhine takibatta bulunduğundan bilbahis vaki muarazanın men'ini ve bu suretle müvekkilinin haysiyeti ticariyesi kesredildiğinden 5000 lira tazminatın tahsilini istemiştir.

Hüküm: İcraen itirazın reddine dair verilen kararın kat'i olup tarihlerine nazaran dava arzuhalinin müddetin mürurundan sonra verildiği anlaşıldığından ve icra ve iflâs kanununa nazaran icra ve mercii itirazın muamelâtı mürafaa ile neticelenmekte olup merci kararlarının bir nevi mahkeme kararı mahiyetinde görüldüğünden ve saireden bahsile davayi hazıranın reddine karar verildiğini havidir.

Temyiz ve izahatı şifahiye ahzini talep eden: Sava efendi vekili Rahmi bey.

Temyiz kararı: Sebkeden talebe mebni tayin olunan günde vukubulan tebliğatı kanuniyeye rağmen gelmeyen tarafların gıyabında tetkikatı lâzime icrasına başlanarak temyiz istidasının mehli kanunî zarfında ita ve kaydedildiği anlaşıldıktan sonra taraflar arasında icraen devam eden muameleyi natık icra dosyasının mahallinden celbine ve devamı tetkikatın anın vüruduna talikına karar verilmiştir. Ahiren mezkûr dosyanın vürut ettiği anlaşılması üzerine temyiz edilen ilâm evrakı hükmiye ve temyiziye ile birlikte mütalâa ve tetkik ve icabı keyfiyet müzakere olundukta.

İcra ve iflâs kanununun 62 inci maddesinde gösterilen

müddetin mürurundan sonra borçlu tarafından salâhiyettar mahkemeye müracaatla borçtan kurtulma davası ikame edilmesi muamelâtı icraiyenin kat'ileşmesini mucip olup davanın istimaına mani olmadığı gibi maddei mezkûre itirazı reddolunan borçluya hakkı dava bahşetmiş olduğu halde itiraz merciinin mukarreratı kat'i olduğundan ve müddetin mürurundan bahsile yazılı olduğu üzere reddi davaya karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve itirazlar bu itibarla varit bulunduğundan hükmün hukuk usulü muhakemeleri kanununun 428 inci maddesine tevfikan nakzına ve zirde müfredatı murakkam masarifi temyiziyenin ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 6-12-932 tarihinde müttefikan karar verildi.

T. T. M. Ticaret dairesi
Esas No. 957 Karar No. 2346

İpotekli borç senedi – İtirazın ref'i

Mahalli: Fatih icra hâkimliği. Tarihi: 6 - 11 - 932 No: 4253 Alacaklı: Zehra Hanım. Borçlu: Ümmü Gülsüm Hanım.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Rehnin paraya çevrilmesi yolile vaki takip talebi üzerine bir kıt'a ipotek senedine müstenit 150 lira alacağın faizle birlikte tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz olunmakla mercice yapılan duruşma sonunda: Alacaklının takip talebi resmî senede müstenit bulunduğundan bilbahis itirazın muvakkat olmıyarak ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Ümmü Gülsüm Hanım.

Temyiz kararı: Kararın temyiz müsted'isine 21 - 11 - 932 tarihinde tebliğ ve temyiz istidasının 1 - 12 - 932 tarihinde ita ve kayıt muamelesi ifa edilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu anlaşılıp kabulu ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü:

Alacak ipotek senedine müstenit olmasına ve borçlu Ümmü Gülsüm hanım itirazında borcun ödendiğine dair vesikaları

olduğunu bildirmemesine göre mumaileyhanın temyizen serdettiği itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 11-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs dairesi
Esas No. 1784 Karar No. 1708

İcra muamelâtına itiraz – Şikâyetin kanunî müddeti

Mahalli : Fatsa İcra ve İflâs İşleri Tetkik Mercii. Tarihi : 4 - 10 - 932 No. 1184 Alacaklı : Kibar Azmi Efendi. Borçlu : Mehmet Bey.

Temyiz olunan kararın hülâsası: vaki takip talebi üzerine bir kıt'a ipotek senedine müstenit 70 altın lira alacağın tahsilini teminen terhin edilmiş olan tarla hisselerinin paraya çevrilmesi için yapılan açık arttırma sonunda muayyen bedelle müşterileri üstünde bırakılmasına dair ittihaz edilen karara karşı borçlu tarafından fesih talebile şikâyet olunmakla mercice icra kılınan tetkikat neticesinde : yapılan ihalenin eski ve yeni kanunlara uygun olduğu görüldüğünden bilbahis bu baptaki şikâyetin reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Mehmet Bey.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Borçlu Mehmet Efendi gayrimenkullerin kıymetini takdir ve arttırma şartnamesini tanzime mütaalik icra dairesinin muamelelerine karşı kanunî müddet içinde şikâyette bulunmamış olmasına ve alacaklı ile 13 Haziran 932 tarihinde icra memuru huzurunda aktettiği itilâfın hükümlerine göre mumaileyhin temyizen serdettiği itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 438 inci

maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 28 - 11 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs dairesi
Esas No. 1616 Karar No. 1555

Gayri menkul haczi — Meskeniyet iddiası

Mahalli: Kütahya İcra ve İflâs işleri Tetkik Mercii. Tarihi: 25 - 9 - 932 No. 932 - 2232 Alacaklı : Osmanlı Bankası Kütahya şubesi. Borçlu : Hasan ve Etem Efendiler.

Temyiz edilen kararın hülâsası : vaki takip talebi üzerine 3 kıt'a senede müstenit 3000 lira alacağın istifasını teminen borçlulara ait gayrimenkullerin haczine dair ittihaz edilen karara karşı mumaileyhlerden Etem efendi tarafından itiraz olunmakla Mercice yapılan tetkikat ve mürafaa sonunda mahcuz gayri menkullerden mutarız Etem efendinin idare ve maişetine kâfi görülen Kusura karyesindeki araziye mevzu haczin ref'ine ve diğer mahcuz tarla ve emlâk üzerindeki haczin devamına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Osmanlı bankası vekili avukat Kâzım bey ile Etem efendi.

Temyiz kararı : Temyiz taleplerinin müddeti içinde mütalâa vukubulduğu görüldükten ve dosyadaki bütün kâğıtlar ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Borçlu Etem efendinin çiftçi olup olmadığı ve mumaileyhin mahcuz hane hakkındaki meskeniyet iddiası usulü dairesinde tahkik ve tetkik olunmak lâzımgelirken çifçilik hakkında yalnız şehadetname ile iktifa olunması ve meskeniyet iddiasına müteallik hiç bir tahkikat icra ve karar ita olunmaması usul ve kanuna muhalif ve her iki taraftan temyizen serdedilen itirazlar varit olduğundan mümeyyezünbih kararın zikrolunan sebeplere mebni 2004 numaralı İcra ve İflâs kanununun 366 ve H.U.M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak

taraftan alınmasına 12 - 11 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs dairesi
Esas No. 1436 Karar No. 1367

İtiraz müddeti — Mubayenet

Mahalli: Bursa icra hâkimliği. Tarihi: 7-11-932. No. 1417. Alacaklı: Mehmet efendi. Borçlu: Mehmet Ali efendi.

İcra zabıtnamesi ile temyiz edilen kararın hülâsası haciz yolile vaki takip talebi üzerine 5000 kuruş alacağın maa masarif tesviyesi lüzumuna dair borçluya tebliğ olunan ödeme emrine karşı vukubulan itirazın müddet mürurundan dolayı reddine karar verildikten sonra mezkûr alacağın istifasını temin için vazedilen haczin fekki mumaileyh borçlu tarafından talep olunmakla mercice icra kılınan tetkikat neticesinde : mutarız borcu inkâr ettiğinden ve takibin kanunî müstenedatı bulunmadığından bilbahis yapılan muamelenin iptaline karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Mehmet efendi.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

İtirazın müddet mürurundan dolayı reddine karar verildikten sonra buna mübayin ve münakız diğer bir karar verilmesi yolsuz olduğundan ve borçlu tarafından temyiz edilmemek suretile kat'ileşmiş olan birinci karar hadisede takip hukuku noktasından kaziyei muhkeme teşkil ettiğinden mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 11-12-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs dairesi
Esas No. 1791 Karar No. 1707

2908

Nafaka mükellefiyeti – Taannüt

Mahalli: Bursa icra hâkimliği. Tarihi: 26-11-932. No. 1357
Müşteki: Fatma hanım. Suçlu: Ahmet ağa.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Nafaka vermeğe mahkûm edilmiş olan Ahmet ağanın ilâmda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmediğinden bilbahis mumaileyh hakkında hapis kararı verilmesi alacaklı Fatma hanım tarafından talep olunmakla Mercice yapılan duruşma sonunda suçlunun 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun mer'iyetinden sonra dahi borcu ödememekte taannüt göstermesi sebebi şiddet addile mezkûr kanunun 344 üncü maddesine tevfikan ve takdiren yirmi gün hafif hapse konulmasına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Ahmet Ağa.

Temyiz kararı: İcra ve iflâs kanununun 353 üncü maddesinin tayin ettiği beş gün içinde verildiği anlaşılan temyiz istidasının kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Borçlu Ahmet ağa nafaka ilâmında yazılı ödeme şartlarına riayet etmemek suretile suçlu bulunmasına ve mahkemeye gelmeyip borcu ödemekte taannüt göstermesi hüküm fıkrasında şiddet sebebi olarak tasrih edilmiş olmasına göre mumaileyhin temyizen serdettiği itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih hükmün icra ve iflâs kanununun 366 ıncı maddesine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 11-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs dairesi
Esas No. 1790 Karar No. 1704

Ödeme emri – İcranın tehiri talebi

Mahalli: Afyon karahisar icra ve iflâs işleri tetkik mercii. Tarihi: 6 - 10 - 932. No: 932 - 228. Alacaklı: Hazinei maliye. Borçlu: Molla zade Süleyman Bey.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Mahkemeden istihsal olunan bir kıt'a ilâma müstenit takip talebi üzerine 441 lira 80 kuruş alacağın tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz olunmakla mercice yapılan tetkikat ve duruşma sonunda: Borçlunun hazinei müşarünileyhada olan alacağından dolayı tasfiye komisyonuna müracaat ettiği ve mezkûr alacağın işbu komisyonca derdesti tetkik bulunduğu anlaşıldığından bilbahis takibin tasfiye komisyonunca yapılacak muamele neticesine kadar talikına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Hazinei maliyeye izafeten vekili avukat Mahmut Bey

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadakı bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Mümeyyezünbih karar takibin tasfiye komisyonu tarafından yapılacak muamele neticesine talikını mutazammın olup Hazine vekilinin temyizinde mezkûr komisyon tarafından karar ve muamelenin yapılmış olduğu beyan edilmesine göre bundan bahsile karara tevfikan takibe devam talebinde muhtar bulunduğundan ve merciin kararından sonra vukua gelen hallerden dolayı mezkûr kararın nakzı icap etmediğinden bu baptaki talebin reddile binnetice usul ve kanuna uygun olan mezkûr merci kararının icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 3 - 12 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs Dairesi

Esas No. 1674 Karar No. 1603

İpotekli borç senedi – İtirazın reddi

Mahkemesi: Bolu icra ve iflâs işleri tetkik mercii. Tarihi: 11-10-932. No. 204. Alacaklı: Evkaf idaresi. Borçlu: Halit ef.

Temyiz olunan kararın hülâsası: Rehnin paraya çevrilmesi yolile vaki takip talebi üzerine bir kıt'a ipotek senedine müstenit 500 lira alacakla faiz, komisyon ve sair masrafların tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz olunmakla mercice icra kılınan tetkikat ve mürafaa neticesinde borcun senette yazılı şartlar dairesinde ödenmesi icap ettiğinden bilbahis itirazın reddile gayri ez tesviye 305 lira hakkında icranın devamına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Halit efendi vekili Ali Rıza bey.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

İki taraf arasında münakit ve tapuca müseccel ipotek mukavelenamesindeki sarahat mucibince gecikmiş günler için mukavele veçhile faiz ve komisyon ve yalnız artırma ve satış masrafları için kanunî faiz mukavele edilmiş bulunmasına ve fazla teslimat ve imhal hakkında borçlu Hüseyin Halit efendi tarafından bir vesika ibraz edilmemiş olmasına göre temyizen serdedilen itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 3-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İcra ve İflâs Dairesi
Esas No. 1663 Karar No 1609

Vesika geçen senenin 11 kânunu evvelinde verilmişti. Vesikada (Guyot) ın (Bar le Duc) civarında (Toul) de doğmuş olduğu mesleki itibarile bileyici olup dilenmeği adet edinmiş bulunduğu yazılı idi. Demek ki zavallı sefil serseri (sansaveu) değildi. serseri olsa idi (prévôt) liğin avı olurdu. (Tho nassin) lerin bir kaç kere kendisine acıyarak evlerine kabul eylediklerini ve geceyi samanlıkta geçirmesine müsaade eylediklerini hemen söyleyiverdi. Biley arabasını itmekten âciz olduğu için halkın merhameti ile (dilenmek ile) geçinmek mecburiyetinde olduğunu da ilâve etti. Masumiyetini iddia eyledi.

(Lardise) isbatı mekân yahut tâyini mekân (alibi) beyyinesi ile kurtulmağa çalıştı. Zabıtta aynen şöyle yazılmıştı:

«Cuma 31 kânunusani gecesi (Salon) da yatmış olduğu çiftlikte sabah uyandığı zaman tevkif edildiğini söyledi.

Bir gün evvel (Perthe) de bir çiftlikte yatmış olduğunu söyledi.

Çarşamba 29 ile perşembe 30 arasındaki gecede nerede yattığı soruldu?

(Saint - Saturnin) civarında (Vouacre) de yatmış olduğunu, (Lannel) de (Met - en Brie) (poroisse) de (bir papaslık dairesi aşağı yukarı mahalle diyebiliriz) ikâmet eylediğini söyledi. »

Demek ki (Lardise) cinayet gecesi (30 ile 31 günleri arasındaki geceyi) (Perthe) köyünde bir çiftçinin yanında geçirmiş olduğunu iddia eyleyor.

Pek kısa olan bu sorgudan sonra jandarmaların zaptını (prévôt) lık nezdindeki müddei umumiye tebliğ ediyor. Müddei umumilik ertesi günü 5 şubatta «şikâyet etti ve şikâyetin kaydını ve araştırmaya müsaadeyi talep etti. »

Dikkat buyurulsun ki müddei umuminin muamelesine bu gün olduğu gibi talepname veya iddianame denmiyor, şikâyetname deniyor müddei umumî mağdur imiş gibi daha doğrusu cürüm ile mağdur olan kıral namına, cemiyet namına şikâyet ediyor.

Malûmdur ki engizisyon muhakeme usulünden evvel derebeyliklerin ilk zamanlarda adalet ancak mağdurun veya mirascılarının şikâyeti üzerine harakete gelebilirdi; «davacı olmazsa hâkim de olmaz» sözü darbı mesel idi. Ceza davaları da tıpkı hukuk davaları gibi idi: Alacaklı alacağını istemek için mahkemeye gitmez ve dava açmazsa hâkim işe nasıl vaz'ıyet edebilir? bu gün hukukta «davacı olmazsa hâkim de olmaz» sözü ne kadar doğru ise vaktile cezada da o kadar doğru idi. Demek ki cezada da hukukta olduğu gibi «teşkili tarafeyn» lâzımdı. Yavaş yavaş vaktile kıralın avukatları olan müddei umumiler kıral namına

şikâyet almağa ve hatta şikâyet etmeğe salâhiyetli oldular. Eski zamanda kimse niyabetle yâni vekil ile dava edemezdi, yalnız, bey (yâni kıral veya derebeyler) niyabetle dava ikame edebilirdi, bunun içindir ki kıralın vekilleri olmağa başlayan müddei umumilere kıral mümessili kıral naibi, kıral vekili manasına gelen (procureur du roi) denir. Fransa'da imparatorluk zamanında kıral «mümessili yerine imparator mümessili dendi, ve kırallıkla, imparatorluğun yerine cümhüriyet ikame edilince cümhuriyet mümessili (procureur de la Republique) denmeğe başladı. Bizde müddei umumilere, hiç bir zaman «Galatasaray lisesine» Mektebi Sultanî, veya Defteri Hakanî yahut Darpanei Âmire denmiş olduğu gibi «mümessili sultanî» denmedi. Niyabet ve vekâletleri âmmeye izafe edildi ve kendilerine müddei umumî dendi. Her ne ise 1670 emirnamesi ceza işlerinde ortada tek bir davacı bırakmıştı, o davacı da müddei umumî idi. Mağdurlar yalnız zarar ve ziyan isteyebilirlerdi, yalnız ortadan eski çok eski zamanlardaki engizisyon usulünden evvelki muhakeme usulünün izleri tamamile silinmemişti, mücazatı terhibiye dediğimiz cezalardan mahkûmun vücuduna tesir edenleri [1] istilzam etmiyen suçlarda suçlu ile mağdur arasında husule gelen müsalâha hukuku umumiye davasını durduruyor ve tüketiyordu.

1670 Emirnamesi ihbar edicilerin (dénonciateur) yanı başında ittiham edicilerden (accusateur) lerden bahsederler ve cürümlerin takibinde efradı birinci sıraya koyar. «Hukuku şahsiye davacısı bulunma-

[1] Mahkûmun vücuduna tesir eden mücazatı terhibiyeye (peine affik tive) derler ki, idam, müebbet kürek müebbet sürgün, Gal tamgası vurularak muvakkat küreğe konmak; sürgün ile beraber kırbaç; muvakkat sürgün; omuzuna kızgın demirle zambak çiçeği damgasını vurmak (bu ceza ekseriya kırbaç ile döğülmek cezasile birlikte hükmolunurdu); intihar edenlerin cesedi üzerinde tatbik edilen izgara üzerine konup bir beygire sürüklettirmek ve teşhir. O zamanın teşhir cezaları göğsüne yafta yapıştırılmış mahkûmu boyunca uzun bir kütüge dayamak ve boynuna kütüge alıştırılmış bir zincire bağlı tasmayı geçirmek suretile mahkûmu teşhir sehpasına bağlayan tasmaya (carcan) dediklerinden bu tarzı teşhire de (carcan) denirdi ve yahut mahkûm Nasrettin Hocanın türbesi gibi her taraftan açık iki katlı bir kulenin yukarı katına konurdu, mahkûmun boynu ve elleri delikli bir tahtanın deliklerinden geçirilirdi, tahta bir mihverin etrafında döndükçe mahkûmu her tarafından gelip geçenlere teşhir ederdi. Buna da (pilori) derlerdi

Mücazatı terhibiyenin vücuda tesir edenleri mahkûmun şeref ve haysiyetine de tesir etmesi dolayısile (affictive) ve (infamante) derlerdi. Fakat münhasıran mahkûmun vücuduna tesir etmeksizin haysiyet, şerefine tesir eden (infamante) cezalar da vardı. Tekdir ve tevbih, memnuiyet, bazı yerlerden çekinme gibi cezalar bu neviden idi.

dığı takdirde cürümler vekillerimizin (müddei umumiler) namına ve onların himmetile takip edilecektir) der. Bu ibareye nazaran müddei umumiler şikâyetçiden sonra ve bir şikâyetçinin bulunmaması halinde gözüküyorsa da bu zahirîdir. Eğer hakikat idise ancak malî cihetten bir hakikat olabilir. Çünkü davada şahsî bir taraf var ise masrafı o yüklenirdi, yok ise masrafı kral veya dere beyi görürdü.

Bu günkü mevzuatımızda aralarında hiç bir fark olmayan ihbar ile şikâyet emirnamede çok açık bir tarzda ayırt edilmişti. Muhbirler müddei umumiye müracaat ederler ve ihbarlarını yazar veya kâtibe huzurlarında yazdırırlar ve altını imzalarlar idi. Sonra maznun beraet eder ise ya müfteri diye veya ihtiyatsız diye mahkûm edilebilirlerdi. Celselerde hazır olmazlardı. Şikâyete gelince ya bir istida ile hâkime yapılırdı, hâkim de cevap verirdi. Yahut hâkime hitap edilmek şartile hâkimin huzurunda kâtibe yazdırılırdı, ve her şikâyet araştırma müsaadesini istemekten ibaret idi. Bunun içindir ki, müddei umumî arz eylediğimiz davada araştırma müsaadesini talep eyliyor, Şikâyetçiler şikâyetnamelerinde sarih bir tarzda istedikleri takdirde davada taraf (hukuku şahsiye müddeisi) olabilirlerdi. Hukuku şahsiye tarafı, ağır olan muhakeme masraflarına katlanırdı. Demek ki 1670 emirnamesine göre evvelâ muhbirler var bunlar müddei umumîye ihbarı madde eylerler müddei umumî ister ise harekete geçer ister ise geçmez; saniyen hukuku şahsiye müddeisi olmaksızın şikâyetçi olabilir. Salisen hukuku şahsiye müddeisi olarak yani maznun ile teşkili tarafeyn eyliyerek şikâyetçi olanlar vardı. Masraftan kurtulmak için hukuku şahsiye müddeisinin 24 saat zarfında davadan ferağat edebilmesi kabul edildiği gibi davanın her hangi bir halinde dahili dava suretile hukuku şahsiye müddeisi de olabilirdi. Emirnamenin bu kısmı çok iyi işlenerek ve şerh edilerek bu güne kadar intikal ettirilmiştir.

Müddei umumî velvelei nas ile haber verilen bir suçu bir şikâyetçi olmaksızın da takip edebilirdi.

(Voltaire) muhakeme usulünün ihbar ve şikâyet kısmı hakkında bir tenkitte bulunmamıştır.

Müddei umuminin şikâyetile işe vaz'iyet eden hâkim (asesör) müddei umuminin araştırmasına müsaade eyliyen bir kararname istar eyler, araştırmayı bu günkü hazırlık tahkikatı ile karıştırmak hata olur. Araştırma o zamanlar cismi cürmü müşahededen ve aleyhe yalnız aleyhe olan ilk delilleri toplamaktan ibaret idi. Araştırma (information) davanın en mühim bir kısmı idi. Araştırmanın gizliliği çok şiddetle temin edilirdi, şahitler ayrı, ayrı, ve gizli olarak dinlenirdi. Dava dosyası kat'iyen kimseye gösterilmezdi. Nüfuz ve para kuvveti, yalnız kralın iradesile gösterilebilecek olan bu dosyayı gösteriyordu. Yalnız şehadetler kâtip tarafından hâkim huzurunda yazı-

lırdı, Şahit ikame etmek yalnız müddei umumî ile hukuku şahsiye müddeisinin hakkı idi, Maznun hiç bir suretle şahit ikame edemezdi. (tabiîl ehine de ikame edemezdi). Şahitlerin arasına maznunun gönderebileceği bir şahidin karış nasını temin için şahitler celpnamelerini göstermeğe mecbur idiler. Şahitlerin nasıl yemin edecekleri, şahitlere sorulacak sual, satırlar arasını açık bırakmak memnuiyeti, silinti ve çıkıntıları tasdik etmek mecburiyeti hep tanzim edilmiş idi çünkü dava dosyasının çok mühim bir parçası olan araştırmanın samimî ve doğru olmasını temin etmek lâzımdı.

* * *

(Prèvôt) lığın ilk işi (Présidial) mahkemesine vazife ve salâhiyetini tayin ettirmek idi (sahife 37) kanun bu hususta (prèvôt) ya iki günlük bir mühlet vermişti. (Prévôt) lık bu lâzımei kanuniyeyi yapmaksızın günler geçirtti, yalnız maznunlara (prévôt) lıkça muhakeme edileceklerini bildirmekle iktifa etti.

Hukukçu olan asesörün ihmali kanunu bilmemesinden mi ileri geliyordu? hayır asesör ayni zamanda da (Présidial) de aza idi. Öyle zannedilir ki (prévôt) olarak yapdığını (Présidial) azası olarak tetkik ve tashihe vakti olduğunu düşünerek araştırmanın bitmesini beklerdi.

Hususile müddei umumî de acele etmiyordu. Halbuki jandarmanın (Martin) in zaptındaki noksanları sür'atle ikmal atmek lâzımdı. Hakikaten yapılmış olan hırsızlık suçunu (prévôt) lık maddelerden kılmak için kırma ve yaraları tespit etmek lâzımdı.

(Troyes) müşirlik (prévôt) bilâhara jandarma (Martin) yaptığı zabıt hakkında «çok fena tanzim edilmişti) diyecektir; bu da müddei umuminin sür'atle anketini yapmasını icap ettirmez mi? binaenaleyh en kolay tarzı hal bir keşif yapmaktan ibaret idi. (Prévôt) keşfini yapmamış olduğunu bilâhara «bu benim geceyi orada geçirmekliğimi icap ettirtecekdi ki bunu izinsiz yapamazdım.» Sözlerile mazur göstermeğe çalışacaktı. Madem ki keşf yapamıyordu ne için şahitleri çağırtmadı.? bunu da müddei umumî bilâhara «mevsimin şiddeti, (Thomassın) lerin ahvali sıhhiyeleri ve yaşları» kendisini beklemeğe mecbur kıldı, şeklinde izah edecektir.

Her ne hal ise müddei umumî nihayet 27 martta (Troyes) de mağdurların ifadelerini aldı. Karı koca ilk ifadelerinin bazı yerlerini değiştirdiler. Bu değiştirmelerin kimi ehemmiyetsiz kimi ehemmiyetli idi. Arzedelim:

Koca cinayet esnasında suçluları tanımadığını söylediği halde birisinin «beş ayak boyunda, kısa boylu, kırmızı sakallı olduğunu» tasrih

etti ve « Bilâhara (Malbrongh) denilen (Bradier) isimli birisi olduğunu öğrendiğini » de ilâve eyledi.

Kadın da haydutlardan birinin kendisini susturmak için kolunu dirseğine kadar rahmine sokmuş olduğunu söyledi.

Karı da kocada bileyci (Guyot) un haydutlarla beraber olmadığını söyledi, yalnız (Guyot) un haydutlara muhpirlik etmiş olduğundan şüphelendiklerini söylediler bu şüphenin neye müstenit olduğunu da söylemediler.

Araştırma bitmişti ve aynı günde dosya usulden olduğu üzere kaymakam muavinine verilmişti. Asesör aleyhe olan delillere müsteniden maznunların mücrimiyetine karar verdi.

* * *

Araştırmadan (information) dan sonra (monitaire) gelebilirdi. Mahkemeler büyük cinayetlere, şahit tedariki için papaslara müracaat eylemelerinden başka bir şey değildir. Papaslarda ruhanî ayin esnasında cürüm hakkında malûmatı olanların bildiklerini kendisine söylemesi hususunda halkı zorlarlardı. Bu muameleye (monitaire) denirdi.

(Monitaire) yapılmasına hâkim müsaade ederdi, ve rahip hâkim de bu izne inkıyat eylemeğe mecburdu. Hiç bir mukaddemei beyyine olmasa dahi monituvar istemek caizdi. 1670 emirnamesinin tanzimi esnasında (Lamoignin) bir davanın tahkikına monituvar ile başlanmamasını istemişti. Fakat teklifi kabul edilmedi.

(Voltaire) araştırmada biri gizlilik diğeri monituvar olmak üzere iki sui istimal bulmuştur, ve onları (Relation de la mort de chevalier de la Barre) de zikreylemiştir:

« Donatcolas lâyıhasında anam babam aleyhine hiç bir delil yoktu, ve olamazdı da. O zaman monituvar usulüne müracaat eylediler. Cinayeti farzediyorlar ve delillerin ifşa edilmesini talep ediyorlardı. »

«Monituvarın lâzım olacağı bir iki hal mevcut olsa da diğer hallerde çok tehlikeli olur. Monituvar aşağı tabakadan olan halkı kendilerinin o üstünde olan ve binaenaleyh daima kıskanmakta oldukları kimseler aleyhinde ittihamlarda bulunmağa davet ediyorlar... Engizisyon mahkemelerinde bundan daha gayri meşru bir şey yoktur. Bu monituvarların gayrımeşru ve zalim olduklarının en büyük delili bir hâkim tarafından yapılmaması ve rahipler tarafından tefviz edilmesidir. »

(Voltaire) nin gizlilik hakkındaki mülâhazaları daha fazladır; (Prix de la justice) adlı eserinden; « bütün gizli muhakeme usulleri bomba-

yı infilâk ettirecek olan fitilin sinsi sinsi yanmasına belki pek benzer. — Gizlenmek adalete mi yakışır? saklanmak cinayete gerektir. İşte engizisyon muhakeme usulü.» «Bizde her şey gizlidir. Bir tek hâkim kâtibi ile bir biri ardından şahitleri dinleyor.»

***

Araştırma aleyhe delilleri ihtiva ederse bir «karar» a mahal verirdi, karar daima müddei umuminin talebi üzerine verilirdi. Mutarıza arasında şunu arzedeyim ki 1670 emirnamesinde kararnameler müzakere ve münakaşa edilir iken bu kararlardan dolayı harç alınmaması istendi. «Kralın memurlarının kazancını azaltmak arzusunda olmadığı yalnız memurların harç dolayısile esassız bir tarzda ve kolayca karar almak istiyenlerine mâni olunmak ve böylece davaları azaltmak istendiği ileri sürüldü, fakat muvaffak olunamadı.

1670 emirnamesi üç sureti karar (décret) kabul eylemişti, bu kararlar bizim şimdi 1) celp, davetiye, 2) ihzar, ve 3) tevkif dediğimiz kararların hemen hemen eşi idi, şu fark ile ki bu kararlar bir mahkûmiyet kararı teşkil ediyor, ve maznun ile ittiham edici arasında husumeti bağlayordu.

Dinlenme kararı denilen celp hafif suçlar hakkında veriliyordu.

Yüksek tabakadan olan maznunlar hakkında, eğer bilhassa ağır suçlar ile ittiham edilmemişler ise celp kararı verilirdi.

İhzar kararı tabiatile celp kararından daha ağır idi. Maznunun işinden el çektirilmesini ve hiç bir hizmette kullanılmamasını intaç eylerdi. Tevkif kararı muvakkat hapsi icap ettirirdi. Bu üç karardan birini intihap etmek için 1) suçun mahiyeti 2) delillerin hali 3) maznunun hali nazara alınırdı. Mücazatı terhibiyeyi icap ettirmeyen bir suçtan dolayı ikametgâhı olan kimse aleyhine tevkif kararı verilemezdi. Bilâ mazeret celbe icabet edilmezse karar ihzar ve bilâ mazeret ihzar edilmezse karar tevkife inkılâp eylerdi.

Kararların araştırmadan evvel verilemiyeceği bir kaide idi. Fakat meşhut cürüm halinde aşağıda arzeylediğimiz bazı hallerde istisnaî kararlar araştırmadan evvel verilebilirdi, 1) memnu olan düello suçunun irtikâp edilmiş olduğu aşıkâr olur, veya 2) müddei umumiler serseriler hakkında talep eder yahut 3) efendiler hizmetçilerinin suçlarından dolayı talep eyler ise araştırmadan evvel karar verilebilirdi.

Tevkif kararı ile hapsedilmiş olan müttehemin tahliye edilebilmesi için mutlaka bir hâkim kararı olmalı idi. Eğer fevkalâde usule

müracaat edilecek bir hal var ise kefalet ile tahliye caiz olmazdı. Yalnız ihzar kararı verilipte maznunun gelmemiş olmasından dolayı tevkif kararı verilmiş ise maznun sorgusundan sonra tahliye edilebilirdi.

***

Dosyanın hâkime verildiği günde hâkimin maznunların mücrimiyetine karar verdiğini arzetmiştik, bundan sonra hâkim (Malbron) denilen (Bradier) hakkında bir tevkif kararı verdi, bir tevkif kararı da mağdur tarafından verilen tarife tevafuk eden meçhul adam hakkında verildi.

Jandarma (Martin) tekrar işe başladı, ve mechul adamı tevkif etti. Jandarma (Bradier) in kain biraderi veya eniştesi ve (Bradier) gibi canbaz olan (Simare) adlı birisinden şüphe etti ve tevkif eyledi. (Martin) gece yarısı (Tropes) in yanında bir handan geçer ve (Bradier) i ararken (Simare) ye rastladı ve derhal tevkif etti, binaenaleyh — mart 29 de (Simare) (prévôt) luk zindanlarına atıldı. İki gün sonra (Bradier) evinde (Allibeaudicrè) de bulundu. Hasta idi, bir araba üzerinde nakledildi.

(Bradier) ile (Simare) nin yakalanmalarından sonra müddei umuminin ilk işi jandarma (Martin) nin ifadelerini dinlemek oldu; jandarma suçun işlendiği günden itibaren yaptıklarını ve (Thomassin) nin anlattıklarını nakletti. Jandarma da (Thomassin) ler gibi kırmadan ve müessir fiillerden bahsetti, fakat halâ kırma ve müessir fiiller muntazam bir zabıt ile tesbit edilmemişti.

Hâkim (Bradier) ve (Simare) yi sorguya çekti. İkisi de masumiyetlerini iddia eylediler ve müphem bir tarzda tayini mekân iddiasında bulundular. (Simare) cinayet gecesini « Champfleury » de geçirdiğini zanneylediğini söyledi. (Bradier) cinayet gecesi evinden dişarı çıkmamış olduğunu ve bir şahidin de buna şahadet edebileceğini söyledi. (Simare), (Lardise) ye (Salon) da rastladığını hatırlayamadığını söyledi, bu hafızasızlık biraz şüpheli göründü.

(Simare) ile (Bradier) in hapse atılmasından sonra mühim bir vak'a olmuştur. Jandarma (Martin) (Simare) nin üstünü ararken üzerinde halkası kırılmış gümüş bir haç bulmuştu. Bu zinet eşyasının büyük bir kıymeti yoktu ve köylü kadınlarının boyunlarında gözüken rayiç mallardan biri idi. Jandarma bu gümüş haçı nereden bulduğunu (Simare) e sorunca (Simare) karısının verdiğini ve (Troyes) de tamir ettireceğini söyledi, Jandarma keyfiyeti müddei umumiye bildirdi. Müddei umumî haçı zapt ve müsadere etti ve bu husus için (Simare) i sorguya çekti. Zaptı okuyalım :

« Halkanın geçtiği başı kırılmış ve halkası kırılmış ve yüzük şeklinde küçük bir gümüş toparlakta kırılmış olan gümüş haçın nereden geldiği kendisine soruldukta:

Hepsinin karısının olduğunu ve bunu şehre değiştirtmek için getirdiğini söyledi.

Mezkûr haçın 29/30 kânunusani gecesi (Thomassin) in karısının boynundan koparılmamış mıdır? diye soruldukta:

Malûmatım yok dedi. »

Birkaç gün geçti 7 nisanda vazife ve salâhiyetin tayini için iş (Prèsidial) mahkemesine sevkedildi. (prévôt) luktaki asesörün aynı zamanda (presidial) de aza olduğunu arzeylemiştik (sahife 41) bu günkü zihniyetimizle inanılmayacak olan şey mahkemeye takdim edilecek raporu asesörün yapmış olmasıdır. Asesör, (prèsidial) azası olmak sıfatile yaptığı raporda (prévôt) olarak kendi vazifesizliği mütaleasında bulundu suçun ne mahiyeti itibarile ne de maznunların sıfatları itibarile (prévôt) luk olmadığını sebep olarak zikreyledi.

Bu karar doğru değildi, fakat mantıkî idi. Şu manada ki muhakeme usulü fazla şekilperest idi, şahadet ile sabit olan kırma ve müessir fiil muntazam bir zabıt ile tesbit edilmediğinden gayrı varit olarak talâkki edilecekti. Netekim ki öyle talâkki edildi. Demek ki (prévôt) luk olarak bir cürmü cismî mevcut değildi. Diğer taraftan (Guyot) tan gayrı maznunlar sabıkalı ve serseri olmadıklarından bir ikametgâhları bulunduğundan « prévôt tun avı » telâkki edilemezlerdi.

Fakat (Thomassin) ler ifadeleri alınmak üzere (Troyes) e çağırılmışlardı. Kocayı (Troyes) de bir doktora muayene ettirtip yaralarının izleri bir raporla tesbit ettirilemez mi idi? Jandarma zabitini suç mahalline gönderip mufassal ve doğru bir zabıt tanzim ettirilemez miydi? bunların hepsi yapılabilirdi. Ne için müddei umumî ile hâkim bu cihetleri ihmal eylediler. Ehliyetsizlik mi, ihmal mi? yoksa vak'aya ehemmiyet mi vermiyorlardı? suçu ağırlaştıran sebepleri ihmal ederek maznunların lehine mi hareket etmek istiyorlardı? eğer kasit bu ise ne için maznunların ileri sürdükleri tayini mekân beyyinesini tetkik ve tahkik eylemiyorlardı? ne için evlerinde arama yapılmıyordu? acaba hâkim ve müddei umumî bir şey meydana çıkartmaktan mı korkuyorlardı? kim bilir? bu suallere bugün kimse cevap veremez.

(Prèsidial) hükmünü 7 nisanda verdi. Maznunların 2 gün içinde salâhiyetli hâkime verilmeleri lâzım iken bir hafta geçirildi. Bu bir hafta zarfında isminin (Maron) olduğunu zabıtlardan öğrendiğimiz mahkeme kâtibi hükmün suretini çıkarttı, (yani ilâmı yazdı) ve müsveddesi (prévôt) lukta kalacak olan anketin (tahkikat evrakının) suretlerini de çıkarttı.

İyi bir mahkeme kâtibi hâkimler için allahın en büyük bir lûtfudur. Çünkü mahkeme kâtibi hâkimin muavini, mahremi esrarı ve hatta müşaviridir. Lüzumu halinde kâtip hâkimin yaptıklarını tashih eder demiyelim de, gözden geçirir diyelim. Kâtip (Maron) müddei umuminin hatalarını düzeltmenin vazifesi icabından olduğu kanaatine vardı. (Thomassin) nin ifadelerini ne hâkim, ne kâtip ne de şahit imzalamıştı, jandarma (Martin) in arkadaşı (Mathios) zaptın altına yalnız küçük ismini yazmıştı. Bütün bu noksanları kâtip (Maron) tashih etti, ve nihayet evrak 15 nisanda hapisleri salâhiyetli hâkime tevdi edecek olan muhafıza tevdi edildi.

Salâhiyetli hâkim derebeylik mahkemesi hâkimi idi.

* * *

Salâhiyetli hâkim suçun işlendiği yer olan (Vinet) hâkimi idi. 1670 emirnamesi suçun işlendiği yerden gayrı bir salâhiyet kabul etmeyordu (sahife 29). Kaza daireleri birbirine tedahül eyliyor, çünkü genişlikleri başka başkadır, ondan bir parça ona, berikinden bir parça da ötekine giriyor ve böylece bir parça toprağın üzerinde bazen birkaç salâhiyet birleşiyor. Suçun işlendiği yer mahkemesi (Vinet) beylik mahkemesi ile (Chaumont) (bailli) liğidir. Adlî teşkilâtın bozukluğunu bundan daha iyi gösterecek bir misal olamaz. Çünkü bıraktığımız (Troyes) prèvôtluğu ile beraber üç tane « cürüm yeri » mahkemesi ile karşılaşmış oluyoruz. Bu kazaların teaddüdü ve memurların fazlalığı (hepsi memuriyetlerini satın alırlardı) karışıklığı artırıyordu. Herkes hâkim olsun kâtip olsun, müddei umumî olsun hatta hapishane müdürü olsun yaşayacaklardı ve bu sebepten her biri kendi haklarında gösterilmesini istedikleri müsamahayı diğerleri hakkında gösteriyordu. Bu sebepten hakikat hâl 1670 emirnamesinin ahkâmına daima uymayordu, (Vinet) te talip olmadığından hâkimlik münhal idi. Binaenaleyh dört mahpusu (Vinet) e en yakın olan ve (Vinet) gibi (Piney) (paire) lik dokalığına tâbi bulunan (Rameruyt) a götürüldü ve ora hapishanesine tıkıldı.

(Simare) nin üzerinde yakalanan ve davada yegâne sübut vasıtası olan gümüş haçı kâtibe vereceği sırada jandarma (Martin) in aklına müddei umumî ile hâkimin aklına gelmemiş olan bir fikir geldi. Bu fikir çok iyi idi amma sonradan jandarmanın acı acı tevbih ve tekdire oğramasına sebep oldu. Jandarma muhafızlardan ayrıldı; atını (Vinet) e sürdü ve (Thomassin) nin karısına haçı gösterdi. Karı derhal haçı tanıdı. Fakat jandarma (Martin) bunun için bir zabıt tutmadı. Bu sefer zabıt tutamazdı, çünkü jandarmaların emirlerinde bulundukları müşirlik prevosu işten elini çekmişti. Tahkikat emrini ancak (Piney) hâkimi

verebilirdi. Bununla beraber malûmat çok kıymetli idi, bunun için (Rameropt) kâtibini keyfiyetten haberdar etti.

Derebeylik hâkimi ne yapacaktı? acaba prevoluk hâkiminin gösterdiği güçlüğü mü gösterecek yoksa gayretle tahkikatını yapacak mı? (prèsidial) in kat'î bir hükmü ile en sade şekline irca edilmiş olan bir davayı sür'atle bitirecek mi? filhakika hâkimin artık (Vinet) e keşfe gitmesine lüzum kalmamıştır. Bu itibarla yapılacak şey haçı (Thomassin) in karısına göstererek haçın kendisine ait olduğunu resmen söyletmek ve tesbit etmek ile maznunları mağdurlara gösterip her birinin rollerini tesbit eylemekten ibaretti. Bundan daha basit ve bundan daha çabuk yapılacak bir şey de olamazdı.

Fakat saadetlû ve kudretlû derebeyi kıralın orduları müşiri (Piney) ve (Châtillon) dokası (Anne Charles Sigismond de Montmorency) cenaplarının hâkimi acaba düşündüğümüz gibi mi hareket edecektir, hâkimin ne yaptığını zabıtlardan çıkartmağa çalışmadan evvel derebeylik mahkemeleri hakkında tekrar fakat bu sefer biraz daha mufassal malûmat verelim:

* * *

Tavaifi mülûk zamanında beylerin kaza hakkına sahip olmaları doğru idi; çünkü beyler hakikî hükümdar idiler. Yukarıda anlattığımız sebepler ve « kırallık maddeleri » ve « prevoluk maddeleri » nin ihdasları dolayısile git gide sükût ediyorlardı, binaenaleyh anlattığımız davanın vukua geldiği zamanda beylik kazalar bütün bütün kıymet ve itibardan düşmüştü. Lâfzî vazife ve salâhiyetleri aynı olarak kalmış olduğu halde nüfuzları hemen hemen sıfıra kadar inmişti. Çünkü talibi çıkmayan hâkimlikler kâtiblerin ve civar (bailli) liklerden gelen müddei umumilerin ellerinde kalıyordu. Bunlar da aidatı az bulduklarından pek az meşgul oluyorlardı.

Meşgul olduğumuz ceza davaları noktai nazarından orta ve aşağı adalet (moyenne basse justice) ufak para cezalarını hükmeder ve bu gün kabahat diyeceğimiz suçlara bakardı, ancak bu günkü sulh mahkemelerinin ehemmiyetini haiz idi. Derebeyi mahkeme memuriyetlerine dilediğini hiç bir ehliyet şartı ile mukayyet olmayarak intihap eylerdi.

Yüksek adalet (haute justice) bahusus (paire) lik dokalıklarının yüksek adaleti daha ciddi idi. Çünkü suçun istinafı (bailli) likte yapılmaz, doğrudan doğruya parilmanda yapılırdı. Böylece (bailli) liklere muadil tutulurdu, yüksek adaletin hâkimi de derebeyi tarafından intihap edildiği halde ekseriya (bailli) ünvanını alırdı. Yüksek adalet hâkiminin hukuk

tahsili görmüş olması ve avukatlık yeminini eda eylemiş olması şart idi. Yüksek adalet hâkimi yanına bir kaymakam alabilirdi, ve hukuk ve ceza davalarına bakardı. Derebeyin de kıral gibi mahkemede bir mümessili bulunurdu, bu mümessil daha ziyade hazine mümessili idi. Yüksek adalet hâkimi ceza davalarını görmek için yanına iki tahsil görmüş kimse alırdı. Derebeyin mahkemeleri hâkimden başka bir kâtip bir hapishane müdürü ve kararları icraya memur birkaç çavuştan mürekkep idi. Derebeyi kendi hesabına bir hapishane ile bir mahkeme salonu temin ve idame ettirmeğe mecburdu. Mahkeme salonuna (auditoire) denirdi.

Yüksek adalet bir çok zamanlar ölüm cezasına (idam) varıncaya kadar bütün cezaları hükmedebilirdi. Nakleylediğimiz davanın cereyanı sıralarında bu salâhiyet lâfzî olarak kalmıştı, sebebi de ağır işlerin kırallık veya prevoluk mevadından olarak derebeylik adaletinin vazifesi harici bırakılmış olmasıdır.

Her mahkeme tesisnamesinde tasrih edilen imtiyaza malikti, her mahkemenin imtiyazı aynı derecede değildi. Fakat umumiyetle derebeylik mahkemesinin davayı fevkalâde usul ile tanzime salâhiyeti olmadığı kabul edilmişti. Bu günkü usullerde hafif suçlarla ağır suçların tahkikatı arasında nasıl bir fark kabul edilmiş ise eski zamanlarda da öyle ve belki daha fazla bir fark kabul edilmişti. İlerde izah edeceğimiz üzere maznunun suçu mücazatı terhibiyeden birini istilzam etmiyor idise takip edilen usule (âdi usul ile) (â l'ordinaire) denirdi. Eğer suç bu günkü tabirimizle ağır ceza mevadından idise davada takip edilecek usule (fevkalâde ile tanzim edilmiş) (régl à léxtra ordinaire) denirdi. Yukarda arzeylediğimiz kararlardan birinin verilmesinden sonra (sahife 43) hâkim ahvale göre ya âdi usul ile yahut fevkalâde usul ile tanzimi emrederdi. Fevkalâde usul ile tanzim emredilince her şey yeniden başlardı. Ve şahitler yeniden dinlenirdi. (sahife 53) derebeylik mahkemesinde mücazatı terhibiyeden biri hükmedilir ise dava re'sen parilman önünde istinaf olunurdu.

Bu gibi bir mahkemede ne türlü sui istimaller yapılabileceği aşikârdır. Derebeylik adaletinin ne olduğunu bize çok iyi gösterecek bir vesikadır, bir parçayı tercüme edeyim: Bu vesika 1777 tarihinde yâni anlattığımız davanın cereyanından beş, altı sene evvel verilmiş bir istinaf istidasıdır. Bu istida mündericatı parlman tarafından kabul ve hükmünde zikredilmiştir:

« Müsted'i istidasında, bu mahkemelerin bazılarında lâzım olan rütbei ilmiyeyi haiz hiç bir hâkim bulunmadığını, vazifelerin kusurlarının en ufağı cehalet olan seciyesiz muameleciler (iş takip edenler) tarafından yapılmakta olduğunu, diğer bazı mahkemeler hâkimliklerine de

beyler tarafından akrabalarının veya vergi mültezimlerinin tahsildarlarının tâyin edilmiş bulunduğunu söylemektedir. Yine müsted'i istidasında bu hâkimlerden çoğunun dairei kazaiyesi haricinde ikâmet eylediklerini bu da muamelelerin yapılmasını geciktirmekte ve seyahat zahmetinden kaçınan hâkimleri vazifelerini dairei kazaiyeleri haricinde görmeğe sevketmekte olduğunu kaydetmektedir. Yine müsted'i istidasında bu hâkimlerden çoğunun vazife ve memuriyetleri başında taraflardan biri namına hareket eylemek, onun namına talepte bulunmak, müşavirlik etmek, nezaketsizlik gösterdiklerini; hem hâkimlik hem de hâkimlik ile kabili te'lif olmayan vazifeleri ifa eylemekte bulunduklarını, bu mahkemelerin çoğunda bir mahkeme salonu [auditoire] bir hapishane ve evrakın muhafazası için bir mahzen bulunmadığını zikreylemektedir.

«Yine müsted'i istidasında mahkeme kâtiplerinin ehliyetsiz ve hâkimlerin elinde oyuncak olduklarını hâkimlerin defter ve kayıtlara istedikleri gibi tasarruf eylemelerine müsaade eylediklerini ve böylece ailelerin huzur ve selâmeti için lâzım olan evrakın dağılıp kaybolmakta ve bir daha bulunamamakta olduğunu da beyan eyliyor... »

Umumî gibi gözüken bu anarşinin davacılar için iyi bir tarafı vardı. Hâkimler ceza davalarını, bahusus maznunlar para cezalarını vermekten âciz bulundukları zaman üstlerinden atmağa çalışırlardı.

İnkılâbın arefesinde derebeylik mahkemelerinin bahusus dört maznunumuzun tevdi edilmiş olduğu [Piney] dokalık mahkemesinin vaziyeti bu merkezde idi. [Piney] dokalığı yüksek adalet hâkimi yalnız gençliğinde biraz hukuk tahsil etmiş ve bir rütbei ilmiye almıştı. Fakat muasırı olan [Jouse] ve [Serpillon] gibi büyük hukuk âlimleri tarafından 1670 emirnamesile tanzim edilmiş olan ceza muhakemeleri usulü hakkında çok âlimane yazılmış şerhleri muhakkak ki hiç okumamış ve okumayordu. Nasıl okusun ki parilmanın emrine rağmen hâkimlikle, vergi mültezimliğini birleştirmiş ve efendisinin vergilerini iltizama almıştı. Artık hâkimin hâkimlik etmeğe vakti kalmamıştı. [Troyes] ve [Presidial] mahkemesinin kendisine gönderdiği dört maznunu 15 gün bir şey yapmaksızın misafir, etti, ne onları sorguya çekti, ne de en ufak bir tahkikata girişti. 16 ıncı günü yalnız yiyip içmeleri ile pahalıya mal olmağa başlayan maznunları tekrar jandarmalara emanet etti, ve [Chaumont] ve [bailli] liğinde ceza kaymakamına tevdi edilmelerini emreyledi. [Piney] dokalığının yüksek adalet hâkimi de davayı vazifesi haricinde buluyordu. Ve [Troyes], [Presidial] mahkemesinin hükmüne cevap teşkil edecek bir hüküm ile işi başından atıyordu :

« Evraktan [Thomassin] lerin evinde [Brodier] ve [Pince] in şarap mahzeninde yapılan hırsızlık ve müessir fiilin gerek fiilden evvel ve gerekse fiilden sonra yapılmış dahilî ve haricî kırmalarla [1] müterafik

[1] Yani evin dışında ve evin içinde yapılmış kırmalar.

bulunmasından bu kırmalar ceza muhakemeleri usulü kararnamesinin hükümleri mucibince [Chaumont] [Presidial] hey'eti hâkimesinin görebileceği kralî bir maddeyi teşkil eyler. »

Arzeylediğimiz gibi teşkili mehakim çok karışıktı. Gerçi haricî kırmalar prevoluk maddesini husule getirirdi. Fakat taammüden katil ve dahilî kırmalar [baillı] lerin görebilecekleri kralî maddeyi teşkil eylerdi. [bailli] liklere tâbi olan derebeylik orta ve aşağı adalet ile krallık mahkemesi olan prevoluk yalnız adî hırsızlık davalarını görebilirlerdi.

Binaenaleyh sefil kafile başka bir hapishaneye tıkılmak üzere tekrar yola koyuldu.

* * *

Maznunlar yolda gide dursunlar biz onlardan evvel baillilik mahkemesine varıp teşkilâtına bir göz atalım :

Baillilik mahkemeleri aşağı yukarı bizim asliye ceza mahkemelerimize benzer. Aşağı yukarı diyoruz, çünkü benzeyişlik tamam değildir, takribîdir. Yalnız bizim asliye mahkemelerimizde - bu günlük - kaideten üç hâkim bulunmalıdır, Baillilik mahkemelerine aza adedi çoktu. Çünkü krallık varidat temin etmek için memuriyetleri satardı. Mahkemelerde ne kadar çok azalık olursa satılacak mal adedi o kadar artmış varidat ta o kadar ziyadeleşmiş olurdu. Hey'ete umumî kaymakam veya hukuk kaymakamı riyaset ederdi (sahife 31) yani bu günkü tabirimizle asliye mahkemeleri birinci reisliğinde umumî kaymakam ve hukuk kaymakamı bulunurdu. Ceza kaymakamı da reis idi, fakat mütehassıs bir reis idi ve ihtisası dahilinde kalırdı. *Parquet* denilen müddeiumumilik bir müddeiumumî ile lüzumu kadar muavinden mürekkepti.

Bir ceza davasının tahkikini ya ceza kaymakamı bizzat yapardı yahut asesör denilen muavinine yaptırırdı. Ondan sonra hükmederdi. Biz baillilik mahkemesi için aşağı yukarı asliye ceza mahkemesine benzer demiştik. Yalnız bailli mahkemelerinin salâhiyeti bizim asliye ceza mahkemelerimizin salâhiyetinden çok daha fazla idi. Hususî birkaç cürüm ile imtiyazlı suçluların işledikleri suçlar müstesna olmak üzere kralî mevattan olan bütün davaları ve bu maddelerden hariç kalan diğer âdî maddeleri münhasıran görürlerdi. Suçun ehemmiyetine göre ceza kaymakamı bazen yalnız hükmeder bazen iki veya dört hâkim ile birlikte hükmederdi, böylece bailli mahkemesi hem teşekkülü hem de salâhiyeti noktai nazarından sıra ile hem sulh mahkemesi hem asliye ceza mahkemesi oluyordu. Eğer mahkemede azalık münhal bulunuyor idise hey'eti hariçten çağıracağı hukukçular ile tamamlardı.

Baillilerin hukuk ve ceza davalarında verdiği hükümlerin hepsi parilman huzurunda kabili istinaf idi.

Bailliliklerin üstünde Prèsidial denilen mahkeme gelirdi; nasıl ki ağır ceza mevadını rü'yete memur asliye ceza mahkemeleri ağır ceza mevadını göremeyen diğer asliye ceza mahkemelerinin üstünde tutuluyor, Prèsidial mahkemesi bazı hukuk davalarını ve prevôluk mevadından olan ceza davalarını derecei nihaiyede görürdü, Prèsidial mahkemesi ile baillilik mahkemesi arasındaki fark bizim asliye mahkemesi ile ağır ceza mahkemesi arasındaki farktan farklı değildi. Prèsidial mahkemesi daha yüksek tutulmuş bir baillilik mahkemesinden başka bir şey değildi, yalnız ahvale ve mevada göre verdikleri hükümler arasında fark vardı, bazı hükümleri (kabiliyeti istinafiyesi dolayısile) baillilik hükümleri diğer bazı hükümleri de (derecei nihaiyede verilmiş olmak itibarile) Prèsidiallik hükmeder idi Paris mahkemelerinin [1789 tarihinden 1800] e kadar halini yazan Mösyö (Casenave) e nazaran (*Stude sur de tribunaux de Paris de 1789, 1800*) bütün Fransada 363 Prèsidial mahkemesi vardı, bunların 46 sı Pariste idi. Prèsidiallerden başka 163 baillilik vardı, binaenaleyh 526 krallık mahkemesi, aynı müellif her baillilik dairesinde 150 derebeylik mahkemesi olduğunu tahmin eyliyor ki bu cem'an yekûn bütün Fransa için 2500 derebeylik mahkemesinin vücudünü iktiza ettirir. Bu rakkamdan adliyeden geçinenlerin adedini düşünebilirsiniz.. Prèsidiallerin müşürlük prevôlarına yaptıkları yardımdan bahsetmiştik, [sahife 37 not] ve prevôluk mevadından olan davaları evvelâ vaz'ıyet ettikleri takdirde görmeğe salâhiyetli olduklarını da arzeylemiştik.

Arzeylediğimiz davanın cereyan eylediği zamanlarda Prèsidiallik de baillilik de aşağı derecede mahkemelerin düştükleri itibarsızlıktan hissedar olmuşlardı. Bundan şüphesiz ki krallık mes'uldü. Öyle zannedilir ki krallık hâkimliğin mevkiini düşürmek için bir sistem dahilinde çalışıyordu. Présidialliğin ihdası haddizatında tevzii adalet noktasından iyi olabilirdi, ve parilmanların nüfuzunu da azaltmak suretile devlete de tâbi olabilirdi, fakat kral Prèsidialliği sırf para ihtiyacı dolayısile ihdas eylemişti. Tabiî krallık Prèsidialliğin ihdası ile eline birkaç para geçirdi. Çünkü hâkime fazla bir salâhiyeti kazaiye temin eyliyerek fazla bir mevki ve şeref de temin eyliyordu, ve bu da talipleri artırıyordu. Fakat hadden fazla artırılmış olması da kıymetini gittikçe düşürmekte idi. Mütemadiyen artan vergiler mahkemelerin aidatlarını çok geçiyor ve tamamile onları ehemmiyetten düşürüyordu. Noterliklerin satıldığını farzediniz. Noterlik adedi az olur ve vergiler de aidatlarını tamamile yutmıyacak derecede ağır olmaz ise tabiîdir ki talipleri çok olur, fakat adetleri arttıkça ve aidatları da vergileri vermeğe kifayet etmiyecek derecede olur ise ne ehemmiyeti kalır ne de talibi çıkar. Bu yaptığımız teşbih aşağı derecede mahkemelerin kadro ve kıymeten düşmüş olmaları sebebini anlatır itikadındayım. hâkimliğin çoğu münhal kalıyordu.

1788 tarihinde yani büyük inkılâptan bir sene evvel yazılmış müellifi meçhul bir risalede hâkimler hakkında şu acıklı lisan kullanılmıştı :

« Birinci gelen yerlerdeki hâkimlerden başka bütün hâkimler orta servete malik ve avukatlık edemiyecek kadar ehliyetsiz kimselerdir, onların hâkim olmaları, kendilerine tefviz ettikleri bu liyakatin 5, 6 bin liradan fazlaya mal olmasındandır... Çocuklarından bahseden avukatları dinleyiniz, avukatlar diyorlar ki: « Oğlum iyi çıkarsa onu mesleğimde alıkoyacağım. Çok alık ise Prèsidiale aza yapacağım. » Demek ki baillilikler mesleksiz ve zekâsız kimselerden zalim ve iffetsiz kimselerden mürekkeptir. Yakından teftiş edilmiyen küçük mahkemelerde bin şerefsizliklere tesadüf edilir. Bazen Prèsidialce bazen kabili istinaf olmak üzere hükmeden bu hey'etin azaları bir celseden diğer celseye geçerken değişiyor ve aynı adam kalmıyor. Kabili istinaf olmak üzere hükmederken aldıkları aidatın az ve hükümlerini kimsenin bozamıyacağı şekilde verirken çok fazla olduğunu söylemekle iktifa edeceğim.. Mevadı cezaiyede işler daha fecidir, küçük mahkemelerin çok zalim oldukları daima müşahede edilmektedir. bu gibi hâkimler kudretlerini göstermek için adam asıyorlar... »

Risalenin naklettiğimiz bu satırlarında biraz garezkârlık binaenaleyh bir çok mübalağa olması da muhtemeldir. Çünkü o zamanın hâkimleri arasında Prèsidial mahkemesinin azaları arasında Pophièr, Jousse, Serpillon gibi çok, hem de pek çok büyük hukuk âlimleri vardı. bir sene sonra devlet idaresini asılzadeler ile ruhbanın elinden alacak olan Burjuvalar sınıfı hâkimliğe rağbet etmiyor değildi. 20 sene hizmetten sonra elde edecekleri asılzadeliği aidattan ziyade arzuluyorlardı.

Büyük inkılâbın patlamasını müteakip toplanan ilk meclisi müessisan azalarının dörtte biri bailli hâkimlerinden intihap edilmişti.

Fakat arzeylediğimiz sui nazar sadat harici değildir, anlatacağımız vak'alara sebebiyet veren hâkimlerin kifayetsizliği olmuştur.

* * *

Dört maznun 1783 senesi mayısının son günlerinde Chaumont hapisanesine girdiler.

Hırsızlık yapılalı dört ay olmuştu. Binaenaleyh ceza kaymakamı yalnız işi tahkik eylemeği, kaybedilen zamanı kazanmağı ve artık lüzumu anlaşılmış olan zaptı tanzim etmeği düşünmeli değil mi ? bundan sonra da ileri sürülen isbati mekân beyyinelerini tetkik eylemek ve mizana çekmek iktiza eyler. İsbatı mekân beyyinesi esas itibarile zail

olan, zeval bulan bir beyyinedir. Bir insanın üçüncü bir şahsın hatta bizzat kendisinin muayyen bir yerde bulunmuş olduğunun hatırası kadar hafızasından çabuk silinen bir şey olur mu ? hangi birimiz bir hafta evvel filân gün ve filân saatte nerede olduğunu kat'iyetle söyliyebilir ? bunu hatırlıyabilmemiz ancak hususî ve maddî bir sebebin hafızamıza yardım etmesile mümkün olur. Uzun bir zamandan sonra yapılan tayini mekân olması biraz şüphelidir. Çünkü kimsenin muaraza eyliyebilmesine imkân veremez. Bütün bu sebepler ceza kaymakamını biraz istical ettirtmeli idi. Halbuki üç ay, üç koca ay birşey yapılmaksızın geçiştirildi. Üç ay sonra muavini [asesör] vazifedar olduğunu beyan eden bir karar verdi. Sonra bu büyük sai ve gayretten yorulmuş gibi tekrar istirahate daldılar, günler, haftalar, aylar geçti ; yaz geçti sonra kış geçti 1784 senesi tamamile geçti. Ceza kaymakamı hâlâ bekliyordu. Bu müddet zarfında Guyot öldü. Sar'alı Guyot, bileyci Guyot, hakkında hiç bir emare ve delil olmayan Guyot öldü, bu davanın belki yegâne masumu olan Guyota bundan böyle kimse acımıyacak ve ismini kimse ağza almıyacaktı.

Nihayet 25 ay sonra ceza kaymakamının rehavetini silkecek bir hâdise husule geldi. Vinet civarında başka bir iş için tahkikat yapmak lâzım geldi. Meğerse ceza kaymakamının beklediği bir fırsat imiş. O fırsat ta düşmüştü. « Fırsat » kelimesini ben icat etmedim. Fırsat kelimesini bizzat ceza kaymakamı sonradan (parilman) a bu mes'ele hakkında kendisini tebriye edecek izahatı verirken kullanmıştır : Fırsat bekledim demiştir. Daha garibi parilmanın fırsat beklemeği mazeret olarak kabul eylemiş olmasıdır. Filhakika parilman nezdindeki müddeiumumî Seguier bu davaya ait mütalâasında maiyetini pek hafif tevbih eylemiştir. Çünkü fiil ve hareketini « bir nevi ihmal » diye tavsif etmekle iktifa eylemiştir. Hatta sonradan bu kelimeleri de ağır bulmuş gibi hemen rücu ederek müttehimlerin neden şikâyet eylediklerini anlayamadığını dermeyan ederek demiştir ki : « Madem ki idama muhtas idiler, onları hapiste unutmakla hayatlarını uzatmış olmadı mı ?... Mahkûm etmekte gösterilen bataet mucibi itap olabilir mi ? »

Nihayet 1785 senesinin haziranında, suçun yapılmasından 28 ay sonra müddeiumumî ile asesör, üç maznunu alarak Pineye gittiler. 18 haziranda Pineye geldiler. Aynı günde yapılan adlî muameleyi kitaba uydurmak için yani usule tevfik etmek için suçun yerine gidilmesi ve tahkikatın fevkalâde ile tanzim edilmesi için talepte bulundu. Asesör de talebe muvafık kararlar verdi. Filhakika artık davanın âdî bir hırsızlık suçu olmaktan çıkmış, kırma ile [bir yer kırılarak] şiddetle [müessir fiil ile] yapılmış hırsızlık mahiyetini almıştı.

* * *